Gemeente Losser

Gemeenterekening

2024

losser.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**

Aanbiedingsbrief **3**

Leeswijzer 5
Financiële toelichting 7

Jaarverslag **9**

1. Programmaverantwoording **10**

1.1. Programma Onmeunig mooi Losser 11
1.2. Programma Wendbare organisatie en transparant bestuur 40

2. Paragrafen **49**

2.1. Lokale heffingen 49
2.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 53
2.3. Onderhoud kapitaalgoederen 59
2.4. Financiering 64
2.5. Bedrijfsvoering 69
2.6. Verbonden partijen 76
2.7. Grondbeleid 84
2.8. Openbaarheidsparagraaf Woo 90

Jaarrekening **92**

3. Financiële Positie **94**

3.1. Overzicht van baten en lasten 94
3.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten 95
3.3. Overzicht kredieten 114
3.4. Overzicht taakvelden 121
3.5. Begrotingsrechtmatigheid 124
3.6. Incidentele baten en lasten 128
3.7. Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke- en semipublieke sector (WNT) 131
3.8. Verantwoordingsinformatie over specifieke Single Information, Single Audit 134

4. Balans **138**

4.1. Balans per 31-12-2024 138
4.2. Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 140
4.3. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen 162

5. Rechtmatigheidsverantwoording **164**

6. Bijlagen **166**

6.1. Beleidsindicatoren 166

7. Overige gegevens **169**

8. Controleverklaring accountant **170**

Aanbiedingsbrief

Aan de leden van de gemeenteraad

Losser, 3 juni 2025

Onderwerp: jaarstukken 2024

Inleiding
Op grond van artikel 197 van de Gemeentewet bieden wij de jaarrekening en het jaarverslag over 2024 aan. Met deze stukken leggen wij verantwoording af over het gevoerde bestuur. De vastgestelde gemeentebegroting 2024, inclusief vier begrotingswijzigingen nadien, is het uitgangspunt voor de beleidsmatige en financiële verantwoording.

Financieel resultaat over het jaar 2024
We sluiten de gemeenterekening 2024 af met een tekort van ongeveer € 2,76 mln. De ratio van het weerstandsvermogen komt uit op 8,1, rekening houdend met het jaarresultaat van 2024. Bij de vaststelling van de begroting door de Raad in november 2023 was er een nadelig saldo voorzien van € 1,9 mln. voor 2024. In lijn met de wensen van de Raad hebben we de begroting voor 2024 zo realistisch mogelijk opgesteld en deze tussentijds bijgesteld. Dat heeft wel als gevolg dat we in de begroting geen grote buffer meer hebben om tegenvallers op te vangen. Tekorten op specifieke begrotingsposten zijn nu duidelijker zichtbaar in het totale jaarresultaat; nadelen worden niet langer gecompenseerd door voordelen.

De kosten van de jeugdzorg en de Wmo vallen hoger dan begroot
Ondanks een bijstelling van de uitgaven in de tussentijdse financiële rapportage, werden we eind 2024 geconfronteerd met extra kosten, vooral binnen het sociale domein. Het grootste tekort zien we op het gebied van de Jeugdzorg, waar we een nadeel van meer dan € 1,2 mln. hebben. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hoge kosten van een beperkt aantal jongeren in een crisissituatie, ondanks dat we in de financiële rapportage al voor ruim € 600.000 hadden bijgeraamd. Op het gebied van de Wmo constateren we een tekort van meer dan € 500.000, voornamelijk door de hoge kosten van dure woningaanpassingen en het Wmo-vervoer. Zowel de Jeugdzorg als de Wmo zijn open eind regelingen. Dit betekent dat we moeten leveren als inwoners dit nodig hebben. We hebben als gemeente beperkt invloed hierop, maar moeten wel de rekening betalen.
Een derde oorzaak voor het tekort is de lagere algemene uitkering die Losser heeft ontvangen uit het Gemeentefonds, dat levert een nadelig resultaat op van € 530.000. Als laatste oorzaak voor het tekort noemen we de noodzaak om geld bij te storten in de ‘voorziening pensioenen wethouders’. Door de rekenregels en de lage rente is deze voorziening op termijn niet voldoende van omvang. Dit levert ons in het jaar 2024 een nadeel van bijna € 600.000 op.

Er zijn mooie resultaten geboekt en veel projecten uitgevoerd
Met de gedane uitgaven zijn in de gemeente Losser in het afgelopen jaar mooie resultaten bereikt voor onze inwoners, ondernemers en organisaties. Zowel op sociaal gebied als in het fysieke domein.
Een kleine greep uit de vele onderwerpen:

- In verschillende dorpen zijn de kwaliteitsimpulsen uitgevoerd. In De Lutte is het centrum geheel vernieuwd en Glane heeft een prachtig nieuw kulturhus gekregen. In Losser is verder gewerkt aan diverse projecten zoals het Martinusplein, de Aloysiuslocatie en De Brink.
- De samenwerking met het onderwijs is verstevigd, door bijvoorbeeld de inzet van de brugfunctionaris en de schoolmaatschappelijk werkers. Ook is veel geïnvesteerd in kansengelijkheid, bijvoorbeeld via speciale taalklassen en de verlengde schooldag.

- De inkomensgrens voor Bijzondere Bijstand, de Meedoenregeling en de collectieve zorgverzekering is verruimd van 110% naar 120% van het sociaal minimum.
- Voor vluchtelingen is er een noodopvang gerealiseerd in Hotel Dinkeloord
- Ervencoaches zijn ingezet om gesprekken met agrarisch ondernemers te voeren. Om hen zo goed mogelijk te adviseren over de ontwikkelingen in het landelijk gebied en de gevolgen voor hun bedrijfsvoering.
- Er is een groot aantal subsidies verstrekt ter ondersteuning van woningisolatie. En veel tegels zijn gewipt om de omgeving te vergroenen en klimaat robuust te maken.
- De gemeente heeft zich doorontwikkeld op het gebied van datagericht werken om zo nog beter en gerichter plannen te kunnen maken.

Een volledig overzicht van bereikte resultaten vindt u in de programmaverantwoording in hoofdstuk 1.

Accountantscontrole
De controleverklaring van de accountant maakt onderdeel uit van de jaarstukken 2024. De controle is gebaseerd op het door de raad vastgestelde Controleprotocol en het normenkader 2024, dat in de raad van 12 november 2024 voor kennisgeving is aangenomen.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Losser

Secretaris, Burgemeester,

Drs. J. van Dam J.B. Diepemaat

Leeswijzer

Voor u ligt de gemeenterekening 2024. Hierin kijken we terug op het jaar 2024 en leggen verantwoording af over de behaalde resultaten en besteding van middelen. Voor de controlerende rol van de Raad is een goede vergelijkbaarheid tussen de rekening en de begroting van groot belang. De gemeenterekening 2024 is gebaseerd op de gemeentebegroting 2024.

Opbouw gemeenterekening 2024 van de gemeente Losser
Net als de gemeentebegroting bestaat de gemeenterekening uit een beleidsdeel (jaarverslag) en een financieel deel (jaarrekening).

Programmaverantwoording
De belangrijkste beleidsmatige en financiële ontwikkelingen van het afgelopen jaar zijn in de programmaverantwoording weergegeven. Deze programmaverantwoording vormt hiermee een samenvatting en een startpunt voor de lezer/gebruiker. In de financiële werkgroep is het afgelopen jaar aandacht gevraagd voor het beter inzichtelijk maken van beleidsrealisatie; in hoeverre is uitvoering gegeven aan het voorafgestelde resultaat. Om deze reden P&C documenten nog meer aan te laten sluiten en de leesbaarheid te vergroten, is gekozen om in de gemeenterekening te werken met kleurindicatoren. Op deze wijze wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre het resultaat is behaald. Hiermee komen we ook tegemoet aan de wens van de raad om de gemeenterekening wat compacter te krijgen.

Er is gekozen om elk voorgesteld resultaat te kleuren in onderstaande kleuren. Alle resultaten met de kleur groen zijn gehaald. Voor alle resultaten met de kleur oranje geldt dat het resultaat bijna is gehaald. Dit betekent voor meer dan 80%. Voorbeelden hiervan zijn beleid is opgesteld maar besluit door de raad is in februari 2025. Omdat we merken dat soms factoren buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen, door o.a. wetgeving is besloten deze resultaten ook zichtbaar te maken. voor de resultaten waar externe ontwikkelingen de oorzaak is wordt de kleurcodering blauw gebruikt. Voor resultaten die niet in bovenstaande categorieën valt is de kleurcodering rood. Deze resultaten zijn niet gehaald in 2024.

Legenda

= Resultaat gehaald.

= Resultaat net niet gehaald (> 80% gehaald).
Toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Oorzaak externe ontwikkelingen, toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Toelichting in max. 6 regels.

Jaarverslag
De programmaverantwoording (hoofdstuk 2) is opgebouwd uit 2 programma's; programma 'Onmeunig mooi Losser' en 'Wendbare organisatie en transparant bestuur'. Binnen deze inhoudelijke programma's wordt gewerkt aan vijf strategische opgaven.

1. Toekomstbestendig sociaal domein
2. Toekomstbestendig wonen en leven
3. Toekomstbestendig buitengebied
4. Bijdragen aan een beter klimaat
5. Wendbare organisatie, transparant openbaar bestuur

Dit is dezelfde indeling als de gemeentebegroting, waarmee een goede vergelijking tussen beide documenten mogelijk is. In de gemeentebegroting is elk programma opgebouwd volgens de drie w-vragen (Wat gaan we bereiken?; Wat gaan we daarvoor doen?; Wat zijn de belangrijkste resultaten in 2025?). De verantwoording in de gemeenterekening hebben we volgens een zelfde systematiek opgebouwd:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daardoor doen?
- Wat zijn de belangrijkste resultaten?

In de gemeenterekening geven we ook de verwachte kleurcodering voorjaarsnota 2024 (peildatum 1 april) weer. Op deze wijze wordt een mooie verbinding gemaakt met het vorige P&C document in de P&C cyclus. Hiermee komt inzicht in hoeverre we in staat zijn het verwachte resultaat in te schatten.

De paragrafen (hoofdstuk 2), bevatten de beleidslijnen met betrekking tot een aantal programma-overstijgende onderwerpen, zoals de lokale heffingen en het onderhoud kapitaalgoederen. Ze vormen een dwarsdoorsnede van de programma's. Met de onderwerpen die in de verschillende paragrafen aan bod komen, zijn vaak aanzienlijke bedragen gemoeid. Hiermee geven ze extra inzicht in de financiële positie van de gemeente Enschede.

Jaarrekening
De jaarrekening (hoofdstuk 3 t/m 8) bevat de financiële verantwoording over 2024. Deze bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de balans en de toelichtingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten hebben we de in het jaarverslag opgenomen cijfers verder in detail uitgewerkt en toegelicht. Per product geven we inzicht in de gerealiseerde baten en lasten. Afwijkingen ten opzichte van de begroting groter dan 15.000 euro zijn voorzien van een toelichting. De balans geeft inzicht in de bezittingen en vermogenspositie van de gemeente Losser en mutaties die zich hierin hebben voorgedaan. Met ingang van het verslagjaar 2023 is de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Daarin legt het college verantwoording af over de rechtmatige totstandkoming van in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties.

De accountantscontrole richt zich vooral op de jaarrekening. De controle-verklaring van de accountant is opgenomen onder de overige gegevens.

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn opgesteld in duizendtallen. Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat er kleine verschillen voorkomen in de tellingen van baten, lasten en balansposten.

Deze posten worden allemaal gepresenteerd als positieve bedragen. Bij de vergelijking van de realisatie van baten en lasten met de begroting (na wijziging) krijgt een nadeel een negatieve notatie met een min (minus) en een voordeel krijgt een positieve notatie. Een positief verschil (voordeel) betekent dat er minder lasten of meer baten zijn gerealiseerd dan verwacht. Bij een negatief verschil (nadeel) is het omgekeerde het geval (meer lasten of minder baten).

Financiële toelichting

De gemeenterekening 2024 sluit met een nadelig saldo van € 2.757.000. In de financiële rapportage 2024 gingen we nog uit van een nadelig saldo van € 1.066.000. Hieronder lichten we het nadelig saldo van € 1.619.000 op hoofdlijnen toe.

Zoals gebruikelijk zijn de risico's geactualiseerd. De ratio van het weerstandsvermogen is in 2024 8,1. Deze ratio ligt ruim boven de door de raad geformuleerde bandbreedte. Een nadere toelichting hierop is terug te vinden in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Verklaring op hoofdlijnen van het rekeningresultaat 2024:

Tabel 1, Analyse op hoofdlijnen van het rekeningresultaat

Taakveld	**Saldo (bedragen x € 1.000)**
Uitgangspunt: begrotingssaldo 2024	**- 1.865**
Netto effect VJN 2024 (onderdeel bestuursrapportage)	566
Netto effect Financiële rapportage 2024	233
Saldo na 'Tussentijdse rapportage'	**- 1.066**
Ontwikkelingen na Tussentijds rapportage	
Reserves	922
Voorzieningen pensioenen wethouders	- 606
Algemene uitkering	- 533
Wmo	- 520
Jeugd	- 1.239
Onderwijshuisvesting	- 157
Inkomensregelingen	233
Samenkracht en burgerparticipatie	237
Verkeer en vervoer	- 337
Sportaccommodaties	- 231
Milieubeheer	601
Overige mutaties	-60
Totaal ontwikkelingen na tussentijdse rapportage	**- 1.691**
Saldo Gemeenterekening 2024	**- 2.757**

Bij het vaststellen van de begroting door de gemeenteraad (november 2023), was een nadelig saldo voorzien van € 1.865.000. Na de vaststelling van de Voorjaarsnota 2024/Bestuursrapportage (juli 2023) en de Tussentijdse rapportage (december 2023) was het verwachte saldo verbeterd tot een nadelig saldo van € 1.066.000.

Het uiteindelijke rekeningresultaat 2024 komt uit op € 2.757.000 negatief. In bovenstaande tabel hebben wij de grootste afwijkingen ten opzichte van de tussentijdse rapportage geschetst.

Het grootste effect zien we terug op de Jeugdzorg, een nadeel van ruim € 1,2 mln. Vooral de kosten van een (beperkt) aantal crisisgevallen hebben geleid tot dit nadeel, ondanks dat we in de financiële rapportage al voor ruim € 600.000 hadden bijgeraamd. Door de rekenregels en de lage rente is op termijn de voorziening pensioenen wethouders niet meer voldoende om aan alle verplichtingen te voldoen. Daarom moeten we ook een flink bedrag bijstorten, dat leidt tot een nadeel van ruim € 600.000. Ook de Wmo schrijft rode cijfers, hier is het nadeel ruim € 500.000. Voor dure woonvoorzieningen en de kosten van het Wmo-vervoer zijn hieraan debet. Als laatste nadeel noemen we hier de algemene uitkering. De septembercirculaire 2024, waarover u met een raadsinformatiebrief bent geïnformeerd, liet een voordeel van ruim € 400.000 zien. In de brief is ook aangegeven dat dit voordeel mede veroorzaakt werd door uitkering van de ruimte onder het BCF-plafond. Hier houden we in de Gemeentebegroting al rekening mee, maar we hebben in de Financiële Rapportage het voordelig saldo van de septembercirculaire volledig meegenomen, en niet gecorrigeerd voor het bedrag dat we al in onze begroting hadden zitten. Dat leidt nu tot een nadeel.

Voordelen zijn er ook, vooral op de mutaties reserves. Het voordeel komt vooral door het dekken van nadelen op een aantal taakvelden.

Voor een meer gedetailleerde toelichting op dit overzicht verwijzen wij naar de programmaverantwoording in hoofdstuk 1 en de toelichting in hoofdstuk 3 van de jaarrekening 2024: ‘Financiële positie’. In het bij deze jaarstukken horende raadsvoorstel doen wij voorstellen voor bestemming van het rekeningresultaat 2024.

Structureel rekeningresultaat

Het is verplicht dat de jaarrekening inzicht geeft in de incidentele baten en lasten per programma. Dit overzicht is opgenomen in paragraaf 3.6. Het saldo van incidentele baten en lasten is van belang. Aan de hand hiervan is het structureel rekeningresultaat te bepalen. Uit het overzicht van paragraaf 3.6 blijkt dat het saldo van de incidentele baten in 2024 uitkomt op -/- € 1.180.000. Het structureel rekeningresultaat bedraagt -/- € 1,5 mln. Zie de tabel hieronder.

Tabel 2, Berekening structureel rekeningresultaat

		2024
A	Rekeningsaldo 2024	€ - 2.757.000
B	Totaal incidenteel deel rekeningsaldo	€ - 1.180.000
C=A-B	**Structureel rekeningsaldo**	**€ - 1.577.000**

Jaarverslag

1. Programmaverantwoording

De gemeente Losser kende in 2024 volgens de gemeentebegroting de volgende programma's:

1.1 Onmeunig mooi Losser
1.2 Wendbare organisatie en transparant bestuur

In de volgende paragrafen treft u per begrotingsprogramma de programmaverantwoording aan.

1.1. Programma Onmeunig mooi Losser

Toekomstbestendig ontwikkelen in het brede sociaal domein

Het aantal taakvelden binnen deze opgave is groot. Ze zijn complex: variërend van werk en opvoeding tot schulden en zorg. Door die grote verscheidenheid is sturing op de samenhang en de doelstellingen wenselijk, daarom zijn deze samengebracht binnen deze opgave. In deze gemeenterekening schetsen we het totaalbeeld, voor samenhang en helderheid: jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) zijn wellicht het meest bekend, maar ook de Participatiewet, het minimabeleid, schuldhulpverlening, inburgering, cultuur, onderwijs en gezondheidsbeleid zijn onderdeel van het sociaal domein. Daarnaast zijn er diverse raakvlakken met bijvoorbeeld sport, veiligheid, economie, ruimte en realisatie, en migratie.

In het afgelopen jaar is 85% van de gestelde doelen in het sociaal domein behaald. Dat betekent dat de gestelde ambities goed zijn vertaald naar lokaal beleid en de uitvoering in staat is gesteld hier op een passende wijze uitvoering aan te geven. Dit heeft een positief effect op het versterken van de sociale basis van de gemeente Losser.

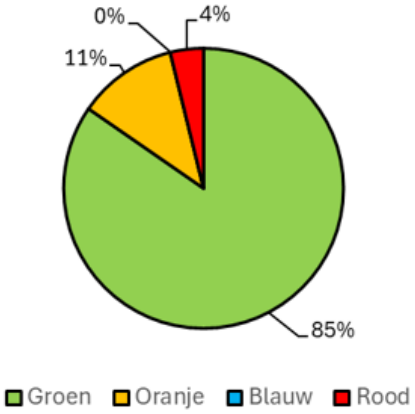
In deze paragraaf schetsen we de behaalde resultaten.

Highlights 2024

- De woonzorgvisie is vastgesteld door de gemeenteraad. Hierbij brengen we het fysieke domein en sociaal domein dichter bij elkaar en sluit aan bij de voortgang van projecten en uiteindelijk het realiseren van de woningbouwopgaven, groeiambitie en vergroten van de zelf en samenredzaamheid van onze inwoners.
- We blijven continue aandacht houden voor het creëren en stimuleren van algemene voorzieningen. We bieden ondersteuning zo licht en dichtbij als mogelijk en zo zwaar als nodig. Hiermee sluiten we aan bij de ambitie om de sociale basis te versterken. Het innovatieplan 2021-2024 is geëvalueerd, afgerond en er is een nieuw innovatieplan ontwikkeld voor 2025 en verder.
- De nieuwe inkoop jeugdhulp en Wmo, in combinatie met de Hervormingsagenda jeugd, zijn geïmplementeerd en voortgezet. Dit draagt bij aan de landelijke taakstelling en lokale opgave waarbij alle inwoners kansrijk en veilig kunnen opgroeien en ontwikkelen.

- De samenwerking met het onderwijs is verstevigd, door bijvoorbeeld de inzet van de brugfunctionaris en het voortzetten van de schoolmaatschappelijk werkers. Hierdoor is en blijft de ondersteuning voor onze jonge inwoners zo laagdrempelig en lokaal mogelijk beschikbaar. Daarnaast draagt dit bij aan de kansengelijkheid in het onderwijs.
- We hebben de inkomensgrens om in aanmerking te komen voor Bijzondere Bijstand, de Meedoenregeling en
  de collectieve zorgverzekering Menzis verruimd van 110 naar 120% van het sociaal minimum.
- Inwoners zijn via diverse kanalen actief geïnformeerd over het aanbod minimaregelingen.
- We hebben een noodopvang voor asielzoekers in Beuningen gerealiseerd om de druk op de migratie te verminderen.
- In 2024 zijn we gestart met het project ‘Samen voor een Sterker Overdinkel’ en zijn de eerste resultaten in het najaar opgeleverd.

Resultaat 2024 Toekomstbestendig sociaal domein

Legenda

= Resultaat gehaald.

= Resultaat net niet gehaald (> 80% gehaald).
Toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Oorzaak externe ontwikkelingen, toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Toelichting in max. 6 regels.

Doel A: De bestaanszekerheid voor alle inwoners is gewaarborgd.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a1. Het aanbod aan minimaregelingen is toegankelijker gemaakt en verbreed daar waar wenselijk/ noodzakelijk.			
a2.De motie "Losserpas voor minima” wordt hierin verwerkt.			Door verloop van personeel is de motie Losserpas niet uitgevoerd. Hier gaan we in 2025 mee aan de slag.
b. De lokale woonzorgvisie is vastgesteld en de (woon)behoefte is bepaald.			

c. We gaan actief ondernemers benaderen, zodat er voldoende werkplekken beschikbaar zijn voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. #structureel			

Doel B: (Jonge) inwoners ervaren gelijke kansen in opgroeien en ontwikkelen

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Een (uitvoerings-)programma onderwijs & educatie en een evaluatieschema is opgesteld.			
b. We creëren en stimuleren, met de focus op de jeugd, algemene voorzieningen			
c. In aansluiting op de regiovisie gaan we normaliseren door te de-medicaliseren, de leefwereld te versterken en aanspraak te maken op eigenkracht.			
d. Uitvoeringsplan Onderwijs, met daarin opgenomen onderwijs-zorg arrangementen, op basis van integraal beleidsplan Sociaal Domein is opgesteld.			

Doel C: Inwoners ervaren een inclusieve, betrokken en veilige samenleving.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Het toegangsteam is versterkt met externe expertise (onder andere Gecertificeerde instellingen (GI's), Veilig Thuis Twente (VTT), et cetera)			
b. Voor veiligheid leefomgeving worden de volgende onderwerpen opgepakt:			
1. Integrale aanpak van (jeugd)problematiek is opgesteld.			
2. Buurtbemiddeling is voortgezet naar aanleiding van evaluatie 2023.			
3. Op basis van het criminaliteitsbeeld (gebieden en branches) wordt gerichter ingezet			

op ondermijning.			
4. Samenwerking met Duitsland is versterkt en geïntensiveerd in verband met aanpak grensoverschrijdende criminaliteit;			
5. Organisatie gemeente Losser weerbaar tegen ondermijning door vergroten bewustwording;			
6. Inwoners gemeente Losser weerbaar tegen ondermijning door vergroten bewustwording.			
7. Bibob beleid breed geïmplementeerd binnen de gemeentelijke organisatie			
8. Sturingsmogelijkheden en het bijbehorende instrumentarium voor de veilige leefomgeving zijn verkend			
c. De inclusie agenda, inclusief uitvoeringsplannen, is opgeleverd vóór de Voorjaarsnota 2024.			
d. Een integraal plan voorkomen en verminderen middelen is opgeleverd voor de Voorjaarsnota 2024. De landelijke campagne NIX18 maakt hier deel vanuit.			De inzet op burgerparticipatie vergt meer tijd. Het Preventie en handhavingsplan middelengebruik plan wordt opgeleverd in maart 2025. De landelijke campagne NIX18 wordt opgenomen in het uitvoeringsplan.
e. Het label dementievriendelijke gemeente is behaald			In 2024 is er een dementiescan uitgevoerd door Alzheimer Nederland. Op alle acht thema's scoren we boven het landelijke gemiddelde. Eén van deze acht thema's behoeft nog wel wat extra aandacht. Vanwege capaciteit is hier nog geen aandacht aan gegeven. In 2025 wordt hier extra op ingezet zodat het label dementievriendelijke gemeente behaald wordt.
f. Passend binnen de wettelijke taak geven we aandacht aan de migratie vraag.			

Doel D: Een samenleving waarin inwoners vitaal kunnen opgroeien en ouder worden.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. In het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) maken gemeenten en verschillende zorgpartijen afspraken over te bereiken gezondheidsdoelen voor de komende jaren. Beide akkoorden hangen nauw met elkaar samen. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. De Brede SPUK-regeling is voor dit doel beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis.			
b. Diverse pilots worden uitgevoerd vanuit het innovatieplan Sociaal Domein			
c. Bewustzijnscampagne “Start met de toekomst” (werktitel) is gestart, waarin eigenregie op passende ondersteuning, reablement, wonen, vitaliteit en een sterk sociaal netwerk worden bevorderd.			We hebben de keuze gemaakt om niet in 2024 te investeren, met het oog op regionale aanpak. Dit traject start in het 2e kwartaal van 2025 onder de titel 'Praat samen over later, morgen begint vandaag'.
d. Er volgt eind 2023/ begin 2024 een Koersdocument Overdinkel. Daarna zal gewerkt worden aan een Uitvoeringsprogramma SES Overdinkel, dat meegenomen wordt in de VJN 2024, zodat passende middelen worden gevraagd voor de ambitie om Overdinkel te versterken.			

Toekomstbestendig wonen, leven en werken

De kwaliteit van de woon- en leefomgeving is van wezenlijk belang voor de leefbaarheid en gezondheid. De uitdagingen in bebouwd gebied bestaan, naast de ‘traditionele’ onderwerpen wonen, woon- en leefomgeving & maatschappelijke voorzieningen, economie & werkgelegenheid en bereikbaarheid, ook uit de 'nieuwe uitdagingen' zoals energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulaire economie, gezonde leefomgeving én de sociale vraagstukken voor vitale gemeenschappen.
De woon- en leefomgeving moet inclusief zijn, sociaal veilig, bruikbaar voor iedereen en uitnodigen voor ontmoeten, verblijven en bewegen. Al deze uitdagingen komen samen in een beperkte ruimte. Vanwege de onderlinge interactie is het aanpakken ervan een ingewikkelde puzzel. Voor de realisatie van de vier onder de opgave geformuleerde doelen zijn in 2024 diverse acties uitgevoerd.

Highlights 2024

Binnen de doelstelling “Passende en betaalbare huisvesting voor iedereen, in elke levensfase’ hebben we in 2024 onder meer het volgende uitgevoerd:

- Wonen was (ook) in 2024 topprioriteit voor het college. We hebben een woningbehoefteonderzoek uitgevoerd waarbij de gewenste groeiambitie in beeld is gebracht. Met de ‘Actualisatie woningopgave 2024-2034’ is ruimte gecreëerd in het woonbeleid voor de onderbouwing van woningbouwprojecten die in voorbereiding zijn, waaronder de sleutelprojecten uit de regionale Woondeal. Dat draagt bij voortgang van projecten en het uiteindelijk realiseren van de woningbouwopgaven en groeiambitie.
- Samen met de vastgestelde woonzorgvisie in juni 2024 is de woningbouwopgave in aantallen in beeld gebracht. Ten opzichte van de reeds eerder vastgestelde ambitie is een aantal van 560 te realiseren woningen toegevoegd. Dat moet op termijn leiden tot een groei naar 25.000 inwoners in de gemeente Losser.
- We hebben voortvarend gewerkt aan de realisatie van uitbreidingsmogelijkheden en stimulering van initiatieven. De acties gericht op de toekomstige realisatie van de nieuwbouwwijk Hannekerveld zijn daarvan een voorbeeld.

- Bij zowel de gemeentelijke als particuliere initiatieven hebben we steeds aandacht gehad voor betaalbaarheid van woningen, zowel in de koop- als in de (sociale) huursector.
- In 2024 hebben we zowel via herijking van beleid, afspraken, inventariseren van instrumentarium als het verder brengen van woningbouwprojecten stappen gezet voor de uitvoering van de opgaven, zowel lokaal als regionaal. Daartoe hebben we de personele capaciteit (tijdelijk) uitgebreid ten laste van de door de raad ingestelde reserve “Versnelling woningbouwopgave”
- Voor de Vogelbuurt in Losser waren we gestart met planning van ons reguliere onderhoudsprogramma en de uitwerking van de ontwikkeling van de Martinuslocatie. In 2024 is de focus verschoven naar een gebiedsgerichte en integrale aanpak die moet resulteren in een toekomstbestendige, gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij ligt de focus op het verder bouwen aan een buurt waarin men met elkaar in verbinding staat en samen wordt gebouwd aan een fijne leefomgeving. Zo zijn we gestart met het participatieonderzoek (ZonMW), zijn we de buurt ingegaan en hebben we belangrijke partners als Fundament en Domijn betrokken. De opgehaalde informatie is vertaald naar ambities en doelstellingen welke landen in het Wij(k)plan Vogelbuurt.

In relatie tot de doelstelling ‘Kwalitatief hoogwaardige, aantrekkelijke, gezonde, veilige en klimaatrobuuste woon- en leefomgeving met voldoende bereikbare voorzieningen’ zijn onder meer de volgende activiteiten ondernomen.

- Er is onderzoek gestart naar de benodigde capaciteit van het Servicebedrijf om het onderhoudsniveau op peil te kunnen houden. Aanleiding vormden de groei van het areaal en afnemende personele capaciteit.
- In Losser is voortgang gegeven aan diverse projecten zoals het Martinusplein en de Aloysiuslocatie. Zo is de planvorming voor de Aloysiuslocatie gedetailleerd uitgewerkt.
- In de Lutte is de kwaliteitsimpuls van het centrum uitgevoerd.
- In Glane is het nieuwe kulturhus De Glaan gerealiseerd.
- Het op opstellen van het klimaatadaptatieplan is ter hand genomen.

Voor wat betreft het doel ‘Bijdragen aan zelfredzaamheid door lokale en regionale werkgelegenheid en economie te bevorderen’ is aan het volgende gewerkt.

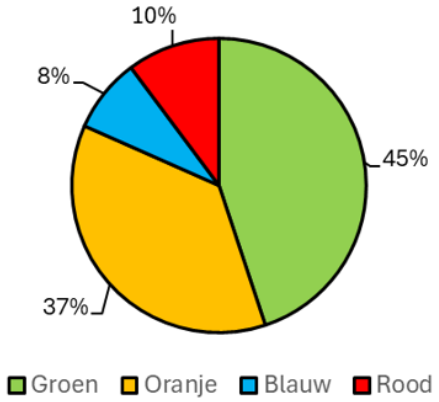
- Prioritaire thema's en bijbehorende acties zijn in nauwe samenwerking met Stichting Parkmanagement Losser uitgewerkt ten behoeve van de 'Visie en investeringsagenda toekomstbestendige bedrijventerreinen'. De brede bijeenkomsten voor de verschillende bedrijventerreinen zijn voorbereid.
- Het accounthouderschap is versterkt. Hiermee wordt onder andere een 'ondernemersloket' geboden, maar wordt ook de verbinding in de regio versterkt.
- Mede in het kader van de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen is het onderzoek gestart naar de toekomstbestendigheid van onze bedrijventerreinen. Er is in beeld gebracht waar ruimte voor intensivering nog niet is benut. Dit onderzoek moet leiden tot een visie met een actieagenda om onze bedrijventerreinen de komende jaren toekomstbestendig te maken. Inzetten op herstructurering en intensivering van bestaande bedrijventerreinen is hierbij een belangrijk aandachtspunt dat samenhangt met onderzoek naar een bredere vraag om bedrijventerreinen.
- Met de realisatie van de pleinontwikkeling in de Lutte en fase I van het masterplan ‘Parapluplan centrum Losser’ zijn ontwikkelingen in gang gezet voor aantrekkelijke, economisch goed functionerende dorpscentra. Net als in de andere kernen, is hierin

ook voorzien in het verbinden van dorpscentra met recreatieve routenetwerken. Het project ‘Beken & Bleken van Losser' (Erfgoeddeal) is hiervan een voorbeeld.
- In 2024 is de Ambitie recreatie & toerisme Noordoost Twente met programmalijnen opgesteld, vertaald in een uitvoeringsprogramma met acties op (sub)regionale en lokale schaal.

En binnen de doelstelling ‘Voorzieningen en bestemmingen zijn op een duurzame wijze structureel, vlot en verkeersveilig bereikbaar voor iedereen’ is het volgende gerealiseerd.

- Er is een start gemaakt met het opstellen van het mobiliteitsplan.
- Verkeersonveilige situaties zijn aangepakt.

Resultaat 2024 Toekomstbestendig wonen en leven

Legenda

= Resultaat gehaald.

= Resultaat net niet gehaald (> 80% gehaald).
Toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Oorzaak externe ontwikkelingen, toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Toelichting in max. 6 regels.

Toekomstbestendig wonen en leven (integrale aanpak)

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De Omgevingswet is geïmplementeerd in de gemeentelijke organisatie. Als onderdeel hiervan is de Omgevingstafel ook voor initiatieven van derden ingericht.			De Omgevingswet en daarmee samenhangend het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) blijkt complexer en onduidelijker voor de aanvrager dan "beloofd". Dit maakt dat de aanvrager aanklopt bij de gemeente. Als gemeente vangen wij deze complexiteit en onduidelijkheid op door de aanvrager aan “de voorkant” te helpen (extra dienstverlening). Dit maakt dat de implementatie van de Omgevingswet nog loopt. En dat onze processen e.d. in doorontwikkeling zijn.

b. Als uitwerking van de Omgevingsvisie is een richtinggevend integraal plan op tactisch niveau opgesteld voor ingrepen en investeringen die de komende jaren in de fysieke ruimte worden gedaan om te borgen dat iedere gepleegde ingreep bijdraagt aan toekomstbestendig wonen en leven.			Deze ambitie is, in relatie tot de actuele personele bezetting, niet uitvoerbaar gebleken.

Doel A: Wonen; passende en betaalbare huisvesting voor iedereen, in elke levensfase.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De Woonvisie 2021-2031 (inclusief uitvoeringsprogramma) is geactualiseerd, waarmee tevens invulling is gegeven aan de ambities uit het coalitieakkoord.			
b. In vervolg op de regionaal afgestemde woonzorgvisie is de lokale woonzorgvisie opgesteld en vastgesteld (uitvoering onder regie van de opgave 'toekomstbestendig sociaal Domein').			
c. Op basis van de Woonvisie (2021) bestaat de woonopgave uit 665 woningen. Hiervan is t/m 2023 ruim 40% gerealiseerd. In 2024 is de plancapaciteit vergroot met ongeveer 200 woningen en zijn er 100 tot 170 nieuwe woningen toegevoegd (opgeleverd).			In 2023, bij de opstelling van de begroting voor 2024, werd verwacht dat de harde plancapaciteit (vastgesteld plan en/of verleende omgevingsvergunning) en het aantal gerealiseerde woningen flink zou groeien. Dat was te ruim gerekend en meerdere grotere (sleutel)projecten zijn nog niet in procedure gebracht. De harde plancapaciteit is in 2024 aangevuld met 102 woningen en was begin 2025 314 woningen. Datzelfde geldt ook voor het aantal gerealiseerde woningen. De bouw van meerdere projecten is al gestart, maar deze woningen tellen pas mee als ze opgeleverd zijn. Daarvoor is een gemeente ook afhankelijk van wanneer gestart wordt of kan worden met bouw (bijv. door nuts). In 2024 zijn er 57 woningen opgeleverd.
d. Er heeft besluitvorming plaatsgevonden over de regeling 'Startersleningen'.			De gemeente heeft in 2024 een evaluatie opgesteld. Besluitvorming moet nog plaatsvinden.
e. De meerjarige prestatieafspraken met Domijn, SHBL en Woonzorg Nederland zijn geactualiseerd.			Meestal vindt het opstellen van de prestatieafspraken in het najaar plaats voor het nieuwe jaar. In het najaar van 2024 is de evaluatie van de prestatieafspraken met Domijn en SHBL opgesteld. Vanwege de tijd die hiervoor nodig was en het gesprek hierover met de gemeenteraad schuift het opstellen van de prestatieafspraken op.
f. Er is een actief meldpunt ingericht voor 'goed verhuurderschap'.			

g. Er heeft een verkenning (inclusief de inzet van instrumentarium) plaatsgevonden naar strategieën voor bevordering van doorstroming en toegankelijkheid van de bestaande woningvoorraad, waarbij tevens wordt gekeken naar het bevorderen van een goede balans ten behoeve van draagkracht en leefbaarheid in de wijk.			Er is in 2024 gestart met het verkennen van mogelijkheden voor het inzetten van instrumentarium. O.a. doorstroming, verzilverlening, beleidskader voor woning- en kavelsplitsing, urgentie, uitvoeringsplan woonzorgvisie en de evaluatie van de starterslening. In bepaalde gevallen werken we daarvoor ook regionaal samen. Dit gebeurt via verschillende processen en de resultaten hiervan zijn daarom niet gelijktijdig beschikbaar.
h. De Nota Grondbeleid is herzien en vastgesteld.			De Nota Grondbeleid is ter vaststelling aan de raad aangeboden. De raad heeft de Nota niet geagendeerd voor besluitvorming.
i. Het instrument ‘kostenverhaal’ (anterieure overeenkomsten) is geïmplementeerd.			

Doel B1: Omgevingskwaliteit; een kwalitatief hoogwaardige, aantrekkelijke, gezonde, veilige en klimaat- robuuste woon- en leefomgeving met voldoende en bereikbare voorzieningen.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De ontwerpfase voor het ‘Dorpshuis/Mariaschool Beuningen’ is afgerond, eventuele (aanvullende) investeringsbeslissingen hebben plaatsgevonden en het bouwproces is gestart (onder voorbehoud van voortgang van het proces van vergunningverlening).			De ontwerpfase is afgerond. Gedurende het ontwerpproces is de mogelijkheid van algehele vernieuwing en van grondige renovatie van de gymzaal toegevoegd. Besluitvorming kon niet worden afgerond in 2024 en zal plaatsvinden in 2e kwartaal 2025.
b. Voor de basisscholen Pax Christi en Veldzijde zijn businesscases opgesteld.			Het opstellen van een businesscase voor Pax Christi is uitgesteld in verband met de verwachte verhuizing van de Brede School Overdinkel naar Pax Christi. SKOLO is in 2024 gestart met het opstellen van een businesscase voor basisschool Veldzijde. Deze is nog niet afgerond.
c. Het Kulturhus Glane is gerealiseerd.			
d. De functie van Erve Boerrigter als ontvangstruimte voor bezoekers en toeristen, is versterkt.			
e. Er heeft besluitvorming plaatsgevonden over de definitieve uitwerking van het voorkeurs-scenario voor de nieuwe invulling van de Aloysiuslocatie.			
f. Het nader onderzoek naar de benodigde zaalcapaciteit en het			In 2024 is onderzoek verricht naar de benodigde zaalcapaciteit en mogelijke sporthalvarianten. Daarna is

onderzoek naar mogelijke locaties voor een nieuwe sporthal in De Lutte, is afgerond.			een onderzoek gestart naar de haalbaarheid van een geïntegreerde voorziening waarin een sporthal met 3 zaaldelen wordt uitgebreid met een nieuw clubgebouw van SV De Lutte. Hierbij is ook gekeken naar een mogelijke ontsluiting van het sportpark vanuit de Bentheimerstraat. Het onderzoek wordt in 2025 afgerond.
g. Er heeft besluitvorming plaatsgevonden over de doorontwikkeling van het huidige afvalbrengpunt tot een 'totaalconcept voor circulaire economie'.			Er lopen twee trajecten; een traject rondom planvorming grondstoffenvisie en een traject voor het Afvalbrengpunt. Deze trajecten kennen doorloop in 2025.
h. Het plan van aanpak om te komen tot het 'Keurmerk Veilig Ondernemen voor bedrijventerrein De Pol en De Zoeker Esch' is gereed en afgestemd op de visie 'toekomstbestendige bedrijventerreinen.'			Het opstellen en uitwerken van het plan van aanpak 'veilig ondernemen' is een proces dat een doorlooptijd heeft van meerdere jaren. Als onderdeel van de uitwerking van het Integraal Veiligheidsplan (IVP) is dit proces is geïnitieerd door de beleidsadviseur veiligheid van de gemeente Losser, in samenspraak met het parkmanagement. Het proces wordt gefaciliteerd vanuit het Platform Veilig Ondernemen. De uitvoering van het plan van aanpak 'veilig ondernemen' is inderdaad opgenomen in de investeringsagenda in het kader van toekomstbestendige bedrijventerreinen en de nadere uitwerking van het PVA vindt in afstemming met betrokkenen plaats.
i. Buurtbemiddeling is voortgezet naar aanleiding van evaluatie 2023 (uitvoering onder de opgave 'Sociaal domein').			

Doel B2: Een kwalitatief hoogwaardig ingerichte, aantrekkelijke, gezonde en groene klimaat adaptieve woon- en leefomgeving

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De 'Strategie Klimaatadaptatie Losser' is opgesteld. Hierin zijn zowel de opgaven en ontwikkelingen in bebouwd gebied, als in het landelijk gebied opgenomen (bijvoorbeeld de klimaatstresstesten, PPLG, Dinkelagenda, KRW, etc.).			Het proces om te komen tot de 'Strategie Klimaatadaptatie' is in 2024 opgestart maar nog niet vastgesteld. Besluitvorming vindt plaats in 2e kwartaal 2025.
b. Er is een plan van aanpak opgesteld voor het opzetten van 'Strategisch assetmanagement' (waaronder het kwaliteitsplan openbare ruimte), om daarmee invulling te geven aan bestuurlijke ambities en meerwaarde te genereren ten behoeve de brede maatschappelijke opgaven vanuit gemeentelijke bezittingen.			Het proces voor het opzetten van 'Strategisch assetmanagement' waaronder het 'Kwaliteitsplan Openbare Ruimte' is eind 2024 opgestart. Besluitvorming vindt plaats in 3e kwartaal 2025.

c. Bouwstenen vanuit de opgave ‘toekomstbestendig Wonen en Leven’ zijn verwerkt in de Bodemvisie (uitvoering onder de opgave ‘buitengebied’).			In verband met het ontbreken van personele capaciteit is dit niet uitgevoerd.
d. Binnen het programma ‘Kwaliteitsimpuls De Lutte’ zijn de volgende projecten gerealiseerd: het nieuwe dorpsplein (inclusief het ‘terrassenproject’), de herinrichting van de Plechelmusstraat en de Postweg, realisatie waterberging Kerkebos en is samen met vrijwilligers uitvoering gegeven aan ‘gastvrij De Lutte’ en de bouw van de veldschuur.			
e. De ontwerpvisie Boeiend Beuningen met uitvoeringsprogramma (integrale, gebiedsgerichte aanpak) is opgesteld en investeringsbeslissingen hebben plaatsgevonden.			De ontwerpvisie is opgesteld. Investeringsbeslissingen hebben nog niet plaats gevonden.
f. Het ontwerp voor de Gronausestraat in Glane, als onderdeel van de bestaande visie Kwaliteitsimpuls Glane, is vastgesteld en investeringsbeslissingen hebben plaatsgevonden.			Het ontwerp is opgesteld maar moet nog vastgesteld worden. We verwachten de uitvoering in 2025 te starten.
g. Het ontwerp voor de ‘blauwe ader structuur’ in Overdinkel is vastgesteld. Betreft klimaat adaptieve maatregelen in zowel de kern als in het buitengebied in nauwe samenhang met de provinciale bossenstrategie en de opgave ‘toekomstbestendig buitengebied’.			Vanwege het ontbreken van personele capaciteit is het ontwerp niet gemaakt. De benodigde grond is door de gemeente wel van de provincie Overijssel aangekocht.
h. De herijking van het masterplan ‘Parapluplan centrum Losser’, gebaseerd op de ‘vier-pijler’ aanpak (vastgoedontwikkeling, integrale ontwikkeling openbare ruimte, het concept voor breed centrummanagement en stimuleren investeringen door centrumondernemers) is afgerond.			In nauwe samenwerking met CML en Dorpsraad Losser is via verschillende ambitiewebsessies het ambitieniveau bepaald. De opbrengsten zijn vertaald naar een eerste aanzet voor een geactualiseerd parapluplan centrum Losser. Afronding vindt eind 2025 plaats.

i. Binnen het programma ‘Beken & Bleken van Losser’ (Erfgoeddeal) zijn de deelprojecten ‘Parochietuin’ en ‘klimaat adaptieve restauratie rijksmonument De Bleek’ uitgevoerd. Het onderdeel ‘dorpsbeek’ is geheel geïntegreerd in de herijking van het masterplan ‘Parapluplan centrum Losser’. Van het onderdeel aquathermie (verduurzaming van het zwembad met effluent uit de RWZI) zijn de technische voorzieningen om water aan te voeren gerealiseerd.			Op het onderdeel aquathermie voor het Zwembad Brilmansdennen na zijn de deelprojecten uitgevoerd. Voordat het effluent water van de rioolwaterzuivering (RWZI) naar zwembad en vervolgens De Bleek kan stromen moet de pompkelderinstallatie en het laatste gedeelte leidingen in de Ravenhorsterweg worden aangelegd. Dit zal naar verwachting juni 2025 worden opgeleverd. Daarna is het wachten op de aansluiting van Enexis die ook in juni 2025 wordt verwacht
j. Het project Dinkeldal-Zuid, inclusief realisatie van het laatste deel van de ‘ontbrekende schakel’ in het Laga-fietspad, is volledig gerealiseerd en afgewikkeld.			
k. De uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak van het project ‘De Muchte’ (nieuwbouw en integrale herinrichting van de omliggende woonomgeving) is gestart.			
l. Het onderzoek-, ontwerp- en participatieproces ten behoeve van de opgavegerichte aanpak van de Vogelbuurt in de kern Losser is opgestart.			
m. Het ontwerp-, participatie- en aanbestedingsproces van de herinrichting Enschedesestraat - fase II is doorlopen.			De aanbesteding van de herinrichting Enschedesestraat fase II zal in 2025 plaats vinden.

Doel C: Economie en werkgelegenheid; bijdragen aan zelfredzaamheid, door lokale en regionale werkgelegenheid en economie te bevorderen. C1: Aantrekkelijke levendige, economisch goed functionerende dorpscentra

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De pleinontwikkeling in het centrum van De Lutte, inclusief het realiseren van extra ruimte voor (zomer)terrassen, is uitgevoerd.			

b. In de herijking van het masterplan ‘Parapluplan centrum Losser’ zijn de ervaringen uit het pilotproject Brinkstraat (onder andere profileringsscan, participatietraject, gezamenlijke inspiratiegids voor gevels en vrije ruimte vóór de gevels, in combinatie met ontwerp van de winkelstraat) verwerkt en is aangegeven op welke nog in te richten gebiedsdelen van het centrum dit concept wordt toegepast.			
c. Binnen de ontwerpvisie Boeiend Beuningen wordt het ‘centrumgebied’ (gebied tussen Sterrebos, Dorpshuis/Mariaschool, Beuningerstraat’) als één samenhangend geheel ontworpen.			

Doel C: Economie en werkgelegenheid; bijdragen aan zelfredzaamheid, door lokale en regionale werkgelegenheid en economie te bevorderen. C2: Bevorderen Recreatie & Toerisme en erfgoed & cultuur

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De transformatie van de Tourist Info De Lutte: “Van informatie naar inspiratie” is afgerond.			
b. De 'visie Recreatie & Toerisme Noordoost Twente’, bestaande uit een strategisch ontwikkelkader met programmalijnen en uitvoeringsprogramma’s, is afgerond. Het betreft de "Uitvoeringsagenda Recreatie & Toerisme Gemeente Losser".			
c. De Nota verblijfsrecreatie is vastgesteld.			De concept Nota verblijfsrecreatie is in december 2024 door het college vastgesteld en is daarna ter inzage gelegd.
d. Het ‘Verhaal van Losser’ (positionering en profilering van de gemeente Losser) is verder ontwikkeld en verrijkt met verhalen uit de kernen en gesprekken met inwoners met als doel de schatten			

van de Schatkamer van Twente zichtbaar en bekend te maken.			
e. Er is een start gemaakt met het opstellen van de cultuurhistorische waardenkaarten en de Landschapsbiografie van de Dinkel.			Er is een offerte opgevraagd bij een externe organisatie voor het laten opstellen van een cultuurhistorische waardenkaart. De beoordeling hiervan moet nog plaatsvinden.
f. De mogelijkheden voor het realiseren van struinpaden die de Losserse stuwwal verbinden met het Dinkeldal zijn nader verkend.			De verkenning is door gebrek aan capaciteit bij de projecteider nog niet afgerond.
g. De formatie op het taakveld Cultuur is uitgebreid naar één volledige fte.			

Doel C: Economie en werkgelegenheid; bijdragen aan zelfredzaamheid, door lokale en regionale werkgelegenheid en economie te bevorderen. C3: Bevorderen ondernemers- en vestigingsklimaat.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De visie voor het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen (inclusief uitvoeringsprogramma's) is afgerond.			Een conceptvisie en bijbehorende acties zijn in nauwe samenwerking met onder andere SPL uitgewerkt. Het participatietraject is opgestart.
b. Er heeft besluitvorming plaatsgevonden over de in te zetten capaciteit voor de rol van 'Bedrijfscontactfunctionaris'			
c. De 'Subsidieverordening Stimulering Detailhandel gemeente Losser 2020 – 2023', met als doelstelling om de winkelstructuur van de gemeente Losser te versterken door concentratie van detailhandel in de kernwinkelgebieden (De Lutte, Overdinkel en Losser), het winkelvastgoed te verbeteren en het vrijkomende vastgoed buiten de kernwinkelgebieden te verbeteren en het vrijkomende vastgoed buiten de kernwinkelgebieden te transformeren, is verlengd.			

Doel D: Bereikbaarheid; voorzieningen en bestemmingen zijn op een duurzame wijze, structureel vlot en verkeersveilig, bereikbaar voor iedereen.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Het onderzoek naar de N731 ter hoogte van de kern Losser, is afgerond.			Provincie (in de rol van verantwoordelijk 'wegbeheerder') is 'in de lead' en besluit in 2025 of en zo ja welke maatregelen worden uitgevoerd. Gemeente en provincie trekken samen op in dit onderzoek, maar qua planning volgt de gemeente de provincie.
b. Het Mobiliteitsplan is opgesteld en gereed voor besluitvorming.			Door de bestuurlijke wens tot het 'inbouwen' van een extra processtap in de vorm van de (door de gemeenteraad ter kennisgeving aangenomen) kadernotitie is het proces vertraagd en is besluitvorming voorzien in Q3/Q4 2025.
c. Vanuit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV 2030) wordt de inrichting van 30 km/uur zones één van de scopebepalende factoren binnen de integrale gebiedsgerichte aanpak			Het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) biedt net als andere (data)bronnen input voor het Mobiliteitsplan en zal worden vertaald naar concrete (verkeersveiligheids)projecten in het bijbehorende Uitvoeringsprogramma. Daarnaast zullen de locaties die zijn aangewezen in de (SPV-subsidie)aanvraag ‘2e Tranche’ voor 2027 worden gerealiseerd en is er een (SPV-subsidie)aanvraag gedaan in de ‘3e tranche’ bij het Ministerie van I&W.

Toekomstbestendig buitengebied

We staan voor grote opgaven op het gebied van de leefomgeving in het algemeen. Dat geldt ook specifiek voor het landelijk gebied. Er is ruimte nodig voor wind- en zonneparken, er zijn aanpassingen nodig om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, delen van de landbouw lopen tegen maatschappelijke en ecologische grenzen aan, de biodiversiteit staat onder druk en door vrijkomen van voormalige agrarische bedrijfslocaties ontstaat een ander gebruik en inrichting van bouwplekken. De ruimte is schaars en daarom moeten keuzes worden gemaakt: ‘niet alles kan en niet alles kan overal’.

We maken beleid waarin wordt geanticipeerd op de ruimtelijke impact van verschillend sectoraal beleid. En waarin keuzes worden gemaakt om de ruimtevraag, zowel kwantitatief als kwalitatief, in goede banen te leiden. We moeten dat zoveel mogelijk via een integrale benadering oppakken.

De opgaven voor landbouw, klimaat en natuur worden, met het oog op zuinig gebruik van de schaarse ruimte en hun onderlinge interactie, zoveel mogelijk in samenhang aangepakt. We streven naar functiemenging en -koppeling in plaats van functiescheiding.

We passen deze principes zoveel mogelijk daadwerkelijk toe in de verdere uitwerkingen van nationaal naar regionaal/lokaal op de drie benoemde doelen. We hebben wederom gemerkt dat we als lokale overheid sterk afhankelijk zijn van met name rijks- en provinciaal beleid. Vooral ook wat betreft de beschikbare budgetten. Vooral op rijksniveau zijn budgetten ingetrokken of gewijzigd. Waar mogelijk en nodig willen we als lokaal bestuur sturend zijn in de keuzes, maar het is van belang dat mogelijke nieuwe taken in dit verband wel gepaard gaan met de bijbehorende middelen.

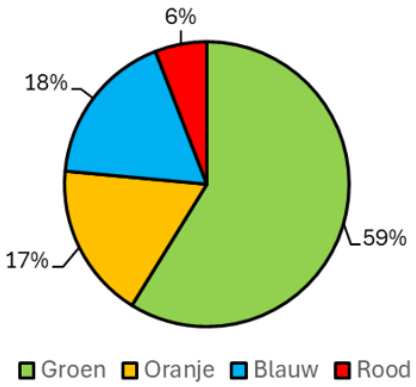
Highlights 2024

- De Landbouwinventarisatie is afgerond, besproken met de gemeenteraad en afgestemd binnen het gebiedsproces Noordoost Twente. Met deze landbouwinventarisatie hebben we een groot aantal feitelijke gegevens in handen waarop we kunnen we teruggrijpen bij (nieuwe) uitdagingen en beleidsvorming. Mede op basis van de data uit deze inventarisatie kunnen wij onze contacten met andere

overheden inzetten om zaken op de agenda te krijgen en in gesprek te komen en te blijven met de sector.

- Ervencoaches zijn ingezet om gesprekken met agrarische ondernemers te voeren en zo mogelijk te adviseren omtrent de ontwikkelingen in het landelijk gebied en de gevolgen voor hun bedrijfsvoering. Hiermee is ook een impuls gegeven aan het versterken netwerk landelijk gebied.
- Er zijn verschillende klimaatadaptieve maatregelen gerealiseerd en strategie ontwikkeld. Zo is er benodigde grond verworven, zodat in het kader van klimaatadaptatie een voorziening ten behoeve van mitigatie van wateroverlast in een deel van Overdinkel wordt gerealiseerd. Planologische procedures tot het aanleggen van nieuw klimaatbestendig bos zijn afgerond. Tot slot is de 'Strategie Klimaatadaptatie Losser' opgesteld. Hierin zijn zowel de opgaven en ontwikkelingen in bebouwd gebied, als in het landelijk gebied opgenomen.

Resultaat 2024 Toekomstbestendig buitengebied

Legenda

= Resultaat gehaald.

= Resultaat net niet gehaald (> 80% gehaald).
Toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Oorzaak externe ontwikkelingen, toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Toelichting in max. 6 regels.

Doel A: Toekomstbestendige landbouw en bedrijfsstrategieën worden gefaciliteerd.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De landbouw inventarisatie is afgerond en afgestemd binnen het gebiedsproces Noordoost Twente.			
b. Er is overzicht welke bedrijven gebruik maken van de landelijke stoppersregeling.			

c. Wij hebben input geleverd in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied dat met het bijbehorende gebiedsprogramma naar verwachting in 2024 door Provinciale Staten van Overijssel is vastgesteld.			De gemeente Losser heeft in NOT verband de input voor het PPLG geleverd. Vooralsnog krijgt het PPLG geen vervolg, omdat op rijksniveau ook het NPLG 'on hold' is gezet.
d. Landelijke en provinciale budgetten en strategie voor alternatieve verdienmodellen voor de agrarische ondernemers zijn inzichtelijk gemaakt.			Landelijk zijn de budgetten ingetrokken. Het is niet duidelijk of en hoe het rijk het vervolgproces inzet.
e. Ervencoaches zijn ingezet om gesprekken met agrarische ondernemers te voeren en zo mogelijk te adviseren omtrent de ontwikkelingen in het landelijk gebied en de gevolgen voor hun bedrijfsvoering.			
f. De moties “opwekking Biogas in Noordoost Twente” en “warmtetransitie door biogas” zijn verwerkt en het resultaat is opgenomen in opgave “Bijdragen aan een beter klimaat”.			
g. De gevolgen van het landelijk beleid inzake Stikstof zijn bekend en ons gemeentelijk instrumentarium is hierop ingericht.			Vanuit het rijk is (nog) geen concrete koers uitgezet over het toekomstperspectief in relatie tot het Stikstofbeleid. Het is dan ook niet mogelijk hierop het instrumentarium in te richten op gemeentelijk niveau

h. In 2024 zijn in het kader van de nieuwe Leader periode voor de haalbare projecten nieuwe besluiten genomen op de aanvragen voor cofinanciering in de projectkosten.			
i. Voor het traject Keurmerk Veilig Buitengebied Losser is een plan van aanpak in 2024 opgesteld.			

Doel B: Behoud en de versterking van natuur en landschap in ons landelijk gebied wordt geïnitieerd en gefaciliteerd.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. In samenspraak met de provincie Overijssel en andere partners is overeenstemming bereikt in het kader van de bossenstrategie voor de realisatie van 17 hectare nieuw klimaatbestendig bos en hiervoor is het uitvoeringsplan vastgesteld. In de omgeving van de Duitse grens op de Grenssteenlocatie is doorontwikkeling ten behoeve van toeristisch recreatieve doeleinden in gang gezet.			De gesprekken hierover, tussen inwoners en de provincie, leiden tot een gewijzigd plan waarover alsnog in 2025 een resultaat moet worden bereikt. Er is wel overeenstemming tussen gemeente en provincie bereikt om 2 percelen over de aankoop door de gemeente. De eigendomsoverdracht vindt in het eerste halfjaar 2025 plaats.
b. Plan van aanpak is opgesteld voor de realisatie van 23.000 nieuwe bomen in de gemeente Losser.			Dit onderdeel wordt verwerkt binnen de opgave "Wonen en leven".
c. Eigendom is verworven van benodigde voor de realisatie van natuurlijke inrichting van een perceel nabij de Ruenbergerbeek zodat in het kader van klimaatadaptatie een voorziening ten behoeve van mitigatie van wateroverlast in een deel van Overdinkel wordt gerealiseerd;			
d. De langjarige contracten voor de uitvoering van de groenblauwe diensten ter hoogte van gezamenlijk € 250.000 zijn afgesloten met de eigenaren.			
e. De benodigde planologische procedure ten behoeve van aan een aantal particuliere initiatieven tot het aanleggen van nieuw klimaatbestendig bos is afgerond.			

f. De Beleidsnotitie Kwaliteitsimpuls groene omgeving (KGO) is vastgesteld.			Deze opgave wordt door team PVH uitgevoerd, maar is door de beperkte personele capaciteit niet afgerond.
g. Het Participatietraject voor het opstellen van uitvoeringsplannen Lutterzand en Zandbergen is afgerond.			Gesprek met stakeholders Lutterzand heeft plaatsgevonden en is verwoord in een participatienotitie. Het participatietraject Zandbergen moet nog gestart worden.

Doel C: Klimaat adaptieve maatregelen voor duurzaam waterbeheer en waterveiligheid in een veerkrachtig watersysteem worden gefaciliteerd en geïnitieerd

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. De ‘Strategie Klimaatadaptatie Losser’ is opgesteld. Hierin zijn zowel de opgaven en ontwikkelingen in bebouwd gebied, als in het landelijk gebied opgenomen (bijvoorbeeld de klimaatstresstesten, PPLG, Dinkelagenda, KRW, etc.).			

Bijdragen aan een beter klimaat

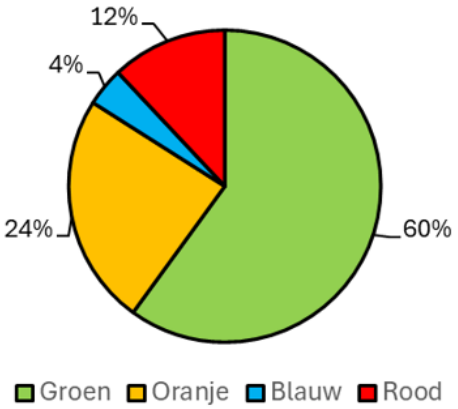

Losser heeft in het kader van het klimaatakkoord wettelijke taken opgedragen gekregen. Naast deze wettelijke taken heeft Losser ambities. Deze zijn vastgelegd in de Toekomstvisie Losser Duurzaam 2040 en het coalitieakkoord. Het betreft hier uitdagende transities die hun doel in 2050 moeten hebben bereikt. Daarvoor is veel focus, tijd en capaciteit nodig. Zowel de Raad (tot 2027) als het Rijk (tot 2030) hebben middelen beschikbaar gesteld. De focus op deze transities wordt alleen maar intenser. Losser is voortvarend aan de slag gegaan en is in dit kader personele verplichtingen aangegaan. Uitgangspunten hierbij zijn: ‘kennis en kunde’ in eigen organisatie en ‘slim samenwerken’.

Highlights 2024:

- In 2024 zijn in zowel Overdinkel, als de Lutte energiecoöperaties opgericht. Deze energiecoöperaties zijn zodanig in positie gebracht dat voor de grootschalige duurzame energieprojecten in onze gemeente, lokaal eigendom kan worden gewaarborgd. In De Lutte hebben we hiervoor gezamenlijk (gemeente met inwoners, provincie en initiatiefnemer) een huis aan huis magazine uitgebracht om het belang van lokaal eigendom en ook participatie van inwoners in het project breed onder de aandacht te brengen.
- Dankzij intensieve lobby bij provincie is de locatie in Overdinkel voor de uitbreiding van het bestaande zonnepark opgenomen in de overgangsregeling van het provinciale zonneveldenbeleid.
- Er zijn in 2024 71 isolatiesubsidies verstrekt ter ondersteuning van woningisolatie. Ook zijn er 58 huishoudens volledig ontzorgd bij de isolatie van een bouwdeel van hun woning, wat bijdraagt aan de verduurzaming en het verlagen van energiekosten voor de bewoners. 151 adressen hebben een adviesgesprek aan huis gehad via het energieloket of de isolatie actie.
- Verder is een bewonersgroep/initiatief aan de Pastoor Blokhofpad collectief ondersteund bij het vervangen van asbestdaken door duurzame daken. Van 13 woningen die voor deze collectieve aanpak in aanmerking kwamen hebben 8 woningeigenaren opdracht verstrekt tot realisatie.

Resultaat 2024 Bijdragen aan een beter klimaat

Legenda

= Resultaat gehaald.

= Resultaat net niet gehaald (> 80% gehaald).
Toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Oorzaak externe ontwikkelingen, toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Toelichting in max. 6 regels.

Doel A: Losser klimaat robuust in 2050

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Er is verkenning uitgevoerd voor de kaders voor het oprichten van een coöperatie Streekproducten.			Is niet uitgevoerd. Uitvoering was mede afhankelijk van beschikbaarheid van beleidsmedewerker economie. Wordt in 2025 niet opnieuw opgepakt.
b. Bouwstenen vanuit de opgave klimaat zijn verwerkt in het concept mobiliteitsvisie. Deze visie wordt onder regie van opgave ‘wonen & leven’ uitgevoerd.			Bijdragen vanuit de opgave klimaat zijn verwerkt in de concept mobiliteitsvisie die in 2025 wordt vastgesteld.
c. De eerste hybride vrachtauto is aangeschaft en in gebruik bij het servicebedrijf (inclusief gerealiseerde laadinfrastructuur).			
d. Er zijn 10 nieuwe laadpalen in de gemeente en 1 nieuwe snellader in De Lutte geplaatst.			
e. De Laadvisie is geactualiseerd.			Laadvisie is geactualiseerd echter niet door de raad vastgesteld. Raad heeft een motie ingediend. Bijgestelde Laadvisie wordt in 2025 opnieuw ter vaststelling aangeboden

f. Bouwstenen vanuit de opgave Klimaat zijn verwerkt in de Bodemvisie. De Bodemvisie wordt onder regie van de opgave ‘Buitengebied’ uitgevoerd.			Door capaciteitsgebrek is de Bodemvisie niet opgepakt.
g. Bouwstenen (hitte, water & droogte) vanuit de opgave ‘Klimaat’ zijn verwerkt in de klimaatadaptatiestrategie Losser. De klimaatadaptatiestrategie wordt onder regie van de opgave “Wonen & leven” uitgevoerd.			Bijdragen vanuit de opgave klimaat zijn verwerkt in de klimaatadaptatiestrategie Losser die in 2025 wordt vastgesteld.
h. De Greune Deals zijn omgevormd naar Klimaat Deals.			De contouren van de klimaatdeals liggen grotendeels klaar in de vorm van een subsidieregeling. We wachten op de vaststelling van de klimaatadaptatiestrategie, waar deze onderdeel van zijn, zodat deze meteen meegenomen kunnen worden in de uitvoeringsagenda behorende bij de strategie. Bij het vaststellen van de strategie en uitvoeringsagenda is dit onderwerp afgehandeld.
i. Er zijn minimaal drie bewustwordingscampagnes uitgevoerd in het kader van klimaat robuuste leefomgeving.			Doorlopende campagne Nederlands Kampioenschap tegelwippen; met meerdere piekmomenten in de doorloopperiode.

Doel B: Losser 100% circulair in 2050

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Het beleid Circulaire Economie (inclusief uitvoeringsagenda) is opgesteld.			
b. Het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen is ondertekend.			Door langdurige afwezigheid van specifieke ambtelijke capaciteit is het manifest in 2024 niet ondertekend. Besluitvorming en ondertekening gepland voor medio 2025
c. Bouwstenen circulaire economie vanuit de opgave ‘Klimaat’ zijn ingebracht bij het pilotproject Mariaschool Beuningen. Deze pilot wordt onder regie van de opgave ‘Wonen & leven’ uitgevoerd.			

Doel C: Losser energieneutraal in 2050

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Het hulploket om eigenaar-bewoners te helpen met het aanvragen van subsidies en de financiering voor het verduurzamen van hun woning is opgericht.			Eind 2024 is het hulploket ingericht. Operationeel vanaf januari 2025.
b. Er zijn doelgroepgericht gemeentelijke subsidies verstrekt ter stimulering van het verduurzamen van bestaande woningen.			Is in uitvoering loopt door t/m 2026.
c. Voor de woningeigenaren met een verzamelinkomen tussen de €60.000 en €80.000 is een financieringsinstrument voor de verduurzaming van hun woning ingericht.			De gemeente heeft hier een stimulerende rol. Eerste verkenningen op dit onderwerp leert ons dat niet haalbaal is om voor deze specifieke doelgroep een financieringsinstrument in te richten.
d. Een pre-SMP (Soorten Management Plan) is opgesteld.			
e. Het eigen maatschappelijk vastgoed (12 gebouwen) van de gemeente is van een energielabel A verder verduurzaamd en energieneutraal gemaakt.			
f. De Regionale Energie Strategie Twente 2.0 is vastgesteld. De Moties ‘Concept-RES 2.0 warmtetransitie door middel van biogas’ en ‘Opwekking biogas in (Noordoost-)Twente’ worden hierin verwerkt.			De Regionale Energie Strategie 2.0. (RES 2.0) wordt niet opgesteld en vastgesteld. De RES 2.0 wordt vervangen door de Energie Strategie Twente (EST). De EST is door externe factoren nog niet gereed voor besluitvorming.
g. Er is een extra opdracht aan het ODT verstrekt om toe te zien op de plicht voor bedrijven om te energie te besparen.			
h. Er is een energiecoöperatie in De Lutte opgericht.			
i. Het vergunningentraject voor het tweede Zonnepark Overdinkel is afgerond.			Toegezegde netcapaciteit door Enexis is niet verkregen en aanpassing in het provinciale zonneveldenbeleid hebben tot vertraging geleid, waardoor ontwikkelaar pas op de plaats heeft gemaakt. Voorbereiding voor het alsnog verkrijgen van netcapaciteit zijn in voorbereiding en de overgangsregeling in het provinciale beleid maakt de komst van het project nog steeds kansrijk.
j. Er is een energiecoöperatie in Overdinkel opgericht.			

k. De Coöperatie Gemeenten in Boerengas BV is opgericht en operationeel.			Het idee voor Boerengas BV was om opgedane kennis en ervaring, in coöperatieve vorm, beschikbaar te maken voor alle agrarische ondernemers binnen Noordoost Twente. Na evaluatie is besloten niet in te stappen in Boerengas BV. In EVNOT verband wordt nu onderzocht hoe agrariërs alsnog ondersteunt kunnen worden om de biogaspotentie in de NOT gemeenten maximaal te benutten.
l. Er zijn minimaal drie themagerichte energie bespaaracties georganiseerd.			Gasbesparende cursus Gas Terug voor inwoners; doorlopende campagne energieloket met besparende tips en energieadvies aan huis, doorlopende campagne isolatiesubsidie, energiemarkt in De Lutte en Losser i.s.m. energieloket en bewonersinitiatief Buurkracht; inkoopactie met Winst uit je Woning
m. De Groene leges bij omgevingsvergunningsprocedure is geactualiseerd.			Door langdurige afwezigheid van specifieke ambtelijke capaciteit niet opgepakt. De groene leges regeling in 2024 is ‘gewoon’ toegepast, maar de regeling is nog niet geactualiseerd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x 1.000 Euros	Realisatie 2023	Begroting (na wijziging)	Realisatie 2024	Saldo
Onmeunig mooi Losser	61.186	65.973	68.643	-2.670
Totaal Lasten	**61.186**	**65.973**	**68.643**	**-2.670**
Onmeunig mooi Losser	23.232	26.036	27.051	1.015
Totaal Baten	**23.232**	**26.036**	**27.051**	**1.015**
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	**37.954**	**39.938**	**41.593**	**-1.655**
Onmeunig mooi Losser	2.124	2.751	2.888	-138
Totaal Storting reserves	**2.124**	**2.751**	**2.888**	**-138**
Onmeunig mooi Losser	2.858	2.284	2.433	148
Totaal Onttrekking reserves	**2.858**	**2.284**	**2.433**	**148**
Gerealiseerde saldo van mutaties reserves	**-734**	**466**	**456**	**11**
Gerealiseerd resultaat	**37.220**	**40.404**	**42.048**	**-1.644**

Toelichting

Een uitgebreide toelichting per product is te vinden in Hoofdstuk 3 "Financiële positie".

Per saldo wijkt het Programma Onmeunig mooi Losser afgerond € 1.644.000 negatief af ten opzichte van de gewijzigde begroting. Exploitatieboekingen zijn inmiddels afgerond.

Bedragen (x € 1.000)	Voordelig	Nadelig
Totaal lasten		-2.670
Totaal baten	1.015	
Storting in reserves		-138
Onttrekkingen aan reserves	148	
Totalen	1.253	-2.808
Totaal nadelig programma Onmeunig mooi Losser		**-1.644**

Hieronder worden deze onderdelen afzonderlijk toegelicht.

Toelichting nadelig saldo lasten € 2.670.000

Het nadelig effect op de lasten wordt vooral veroorzaakt doordat de kosten van de jeugdzorg flink hoger uitvallen dan geraamd (€ 1.239.000). Met name voor de crisiszorg hebben we te maken gehad met een aantal intensieve, dure, trajecten. 85% van deze trajecten valt onder de verantwoordelijkheid van jeugdbescherming. We hebben hier geen invloed op en de werkelijke kosten zijn pas in een laat stadium bekend. Het is verder, zowel landelijk als lokaal dat uithuisplaatsingen worden teruggedrongen naar nul of in ieder geval zo veel mogelijk worden voorkomen. Dit houdt in dat er intensieve en dus dure trajecten worden ingezet ter voorkoming van een uithuisplaatsing. Op een aantal dossiers is pas laat in het jaar overeenstemming bereikt met zorgaanbieders. Daarnaast hebben we vanuit de regio nog te maken met extra kosten. Zo is een lange discussie over beschikbaarheidsfinanciering eindelijk beslecht. Dit leidt wel tot een (flinke) nabetaling over 2023.

Ook de kosten van de Wmo vallen hoger uit (€ 607.000). Hier gaat het met name om hogere kosten door woon- en vervoersvoorzieningen en rolstoelen en ondersteuningsbehoeften. Wij verwachten dat dit met name voor de woonvoorzieningen een semi structureel karakter heeft, omdat de verwachting is dat de woningkrapte nog enkele jaren aanhoudt.

Op het taakveld verkeer en vervoer is € 332.000 meer uitgegeven. Voor het onderhoud aan de wegen wordt gewerkt conform een door de raad vastgestelde methodiek, waarbij schommelingen in uitgaven voor onderhoud worden verrekend met de reserve Wegen. Door hogere uitgaven (€ 382.000) wordt dit saldo onttrokken aan de reserve wegen. Daarnaast zijn de budgetten voor Onderzoek traverse N731 (€ 25.000) en Nota Kapitaalgoederen Openbare ruimte (€ 35.000) nog niet besteed, wat een voordeel oplevert.

Voor onderwijshuisvesting is € 150.000 meer uitgegeven, dit wordt vooral veroorzaakt door het afboeken van de boekwaarde van grondkosten de Marke, dit perceel is niet meer in het bezit van de gemeente. Voor het onderwijsachterstandenbeleid hebben we in 2024 € 216.000 meer uitgegeven dan geraamd. Dit wordt vooral veroorzaakt door hogere uitgaven op de Spuk's onderwijsachterstandenbeleid en uitvoering Nationaal Programma Onderwijs. Verder zijn, mede door een nieuwe aanbesteding en her-indexering van de tarieven, de kosten van het leerlingenvervoer hoger dan verwacht.

De kosten voor sportaccommodaties vallen een stuk hoger uit dan geraamd. Het nadeel is € 195.000. De hogere lasten komen met name voor rekening van de exploitatie van het zwembad. Hogere kosten voor energie en personeel zijn de oorzaak, maar er zijn ook hogere inkomsten uit kaartverkoop. Op het onderdeel sport algemeen is per saldo sprake van een voordeel van € 33.000. De niet te verrekenen btw valt gunstiger uit dan geraamd.

De herziening van de grondexploitaties heeft geleid tot een nadeel van € 224.000.

Binnen taakveld 8.3 is een nadeel ontstaan van € 187.000. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat voor de invoering van de omgevingswet meer is uitgegeven; dit nadeel wordt verrekend met de daarvoor beschikbaar gestelde reserve Omgevingswet.

In de financiële rapportage 2024 is beschikbaar budget voor openbaar groen vrijgevallen. Er blijken toch kosten te zijn gemaakt. Hierdoor is er sprake van een nadeel van € 143.000.

Hetgeen meer of minder is uitgegeven voor onderhoud gemeentelijke eigendommen wordt verrekend met de reserve Meerjaren Onderhouds Planning (MOP); voor 2024 betekent dit dat de onderschrijding van het onderhoudsbudget ad € 122.000 wordt toegevoegd aan de genoemde reserve MOP. Tevens is er voor € 30.000 minder ingehuurd.
Het voordeel op riolering is per saldo € 109.000. Een uitgebreide toelichting van dit resultaat op dit taakveld is opgenomen in hoofdstuk 3.

Daarnaast vallen de kosten voor de huisvesting van statushouders (noodopvang, opvang Oekraïners en statushouders) € 109.000 lager uit dan begroot. Ook de kosten voor participatie laten een positief beeld zien, hier houden we in 2024 in totaal € 228.000 op over. Zie taakvelden 6.3 inkomensregelingen, 6.4 Wsw en Beschut werk en 6.5 Arbeidsparticipatie voor nadere specificatie op deze onderdelen.

Het restant van nadeel op de lasten ontstaat door verschillende voor- en nadelen, voor een toelichting hierop verwijzen wij u graag naar hoofdstuk 3.

Toelichting voordelig saldo baten € 1.015.000

Een groot deel van het voordeel op de baten komt door een vrijval van restantmiddelen (€ 124.000) van de Spuk voor onderwijsachterstandenbeleid en het Nationaal Programma Onderwijs. Daarnaast is er sprake van een voordeel van € 120.000 op het onderdeel participatie. Verder hebben we van de gemeente Enschede weer een extra uitkering gekregen, omdat de reserve beschermd wonen hoger is dan noodzakelijk. Het voordeel is € 86.000. Ook is er sprake van een voordeel van € 55.000 door de vrijval van gereserveerde middelen uit 2023 van de specifieke uitkering Sport en Bewegen. De herziening van de grondexploitaties heeft geleid tot een voordeel van € 89.000. Op het onderdeel samenkracht en burgerparticipatie is sprake van een voordeel van € 191.000, dit wordt vooral veroorzaakt door vergoedingen voor de opvang van Oekraïners en noodopvang.

Voor duurzaamheid is over 2023 en 2024 een aanvulling van € 75.000 ontvangen op de bijdrage voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Daarnaast ontvangen we vanuit de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid € 546.000.

Op het onderdeel gebouwen en gronden zien we een nadeel van € 54.000, doordat er opbrengsten uit de verhuur van panden niet zijn gerealiseerd. Verder zien we een nadeel op riolering (€ 220.000), vooral veroorzaakt door een verrekening met de voorziening.

Het restant van het voordeel op de baten ontstaat door verschillende voor- en nadelen, voor een toelichting hierop verwijzen wij u graag naar hoofdstuk 3.

Toelichting nadelig saldo stortingen reserves € 138.000

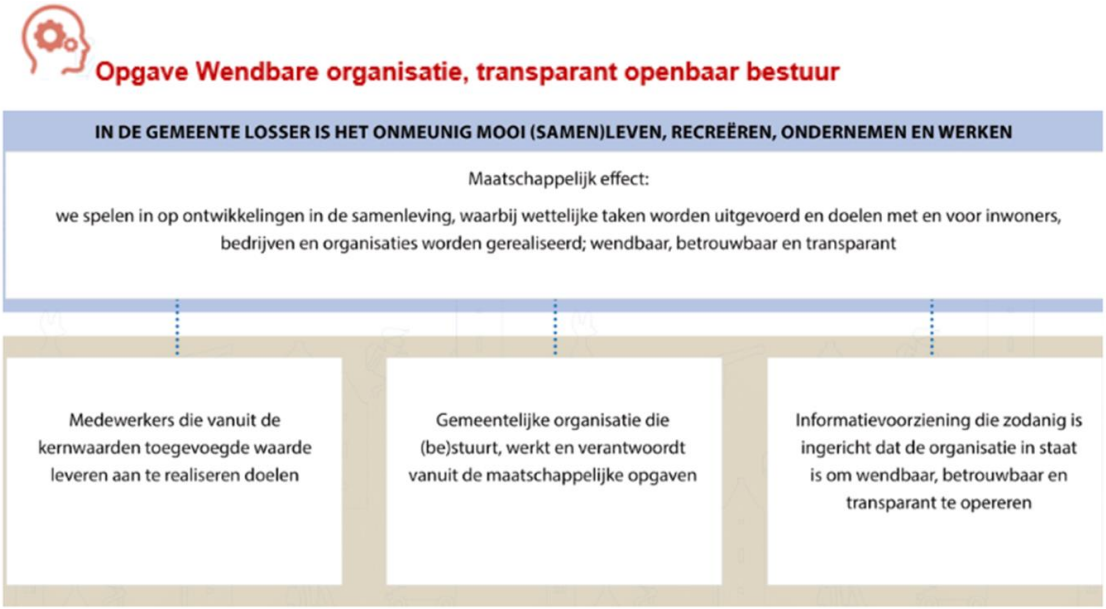
Dit nadeel wordt vooral veroorzaakt doordat de bij de lasten aangegeven onderschrijding van het onderhoudsbudget MOP ad € 122.000 wordt toegevoegd aan de reserve MOP; dit wordt in de begroting niet geraamd.

Toelichting voordelig saldo onttrekkingen reserves € 148.000

Het voordeel komt vooral doordat we meer kosten hebben gemaakt voor wegenonderhoud, investeringsbijdragen, vervanging lampen openbare verlichting, bibob en invoering Omgevingswet. Dit wordt gecompenseerd door een hogere onttrekking aan de betreffende reserve (€ 598.000 voordeel). Ook valt een deel van de reserve Grondexploitaties vrij (€ 277.000 voordeel), doordat door de extra winstneming de reserve van voldoende omvang is. Daarentegen is de geraamde onttrekking van de reserve Wet Inburgering niet nodig (€ 45.000 nadeel) en valt de bij de financiële rapportage geraamde onttrekking uit de reserve duurzaamheid € 682.000 (nadeel) lager uit.

1.2. Programma Wendbare organisatie en transparant bestuur

Opgave Wendbare organisatie, transparant bestuur

De samenleving wordt steeds mondiger, mede gedreven door de digitale revolutie. Het openbaar bestuur staat onder een vergrootglas, zo ook voor de gemeente. Sterker nog: de gemeente is de meest nabije overheid voor burgers. Burgers stellen steeds meer eisen en zijn steeds ongeduldiger. Ook volgen de politieke, maatschappelijke en technologische ontwikkelingen elkaar steeds sneller op. Daarnaast hebben we als gemeente ook te maken met de voortdurende wijzigingen in ambitie van de landelijke overheid in de vorm van wet- en regelgeving. De gemeente wordt sinds jaar en dag steeds vaker door de rijksoverheid gezien is een van de belangrijkste uitvoeringsorganen. Als gemeente kunnen we niet anders dan ons te equiperen voor deze steeds veranderende, onvoorspelbare en complexe realiteit.

We hebben een benchmark uitgevoerd naar de omvang en samenstelling van de gemeentelijke organisatie Losser. Dit onderzoek toont aan dat extra structurele formatieruimte nodig is om de huidige taken en ambities te kunnen realiseren. De resultaten zijn verwerkt in de Voorjaarsnota 2024, wat heeft geleid tot een formatie-uitbreiding. Door de krapte op de arbeidsmarkt is het niet gelukt om alle extra formatie in 2024 in te vullen; dit zal deels in 2025 worden afgerond.

We hebben mooie stappen gezet in het ontwikkelen van competente medewerkers voor de organisatie. Hierin staan onze kernwaarden centraal. Zo hebben we het projectplan werving & selectie uitgevoerd en hebben we een medewerkerbelevingsonderzoek gehouden. Verder hebben we het onboardingsprogramma afgerond en hebben we een actieplan vanuit de weerbaarheidsscan opgesteld.

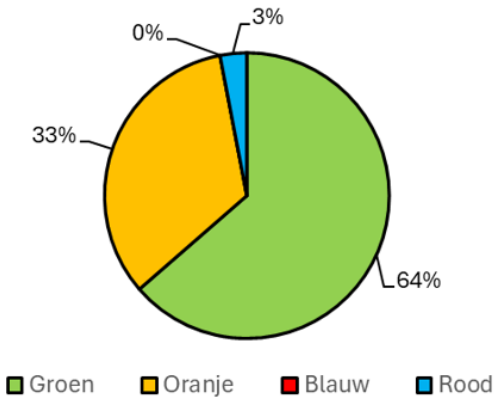
Verder heeft de gemeentelijke organisatie ook gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de informatievoorziening. Zo is voor het verbeteren van de dienstverlening een behoeftenonderzoek uitgevoerd naar de zichtbaarheid van de gemeente en zijn afspraken gemaakt met onze samenwerkingspartners over de dienstverlening. Daarnaast beschikt de gemeente nu over eigen expertise om datagericht werken een stap verder te brengen. Ook zijn de visie, het beleid en de architectuur voor informatiebeheer vastgesteld en zijn we in staat om de Wet Open Overheid uit te voeren.

Naast bovenstaande veelal intern gerichte stappen, zijn er ook belangrijke stappen gezet op het vlak van dienstverlening en inwonersparticipatie. Zo is de gemeentelijke website gebruiksvriendelijker en toegankelijker gemaakt, waardoor inwoners sneller en eenvoudiger hun weg weten te vinden naar de juiste informatie en diensten. We zijn gestart met “Direct Duidelijk”. Ook is actief ingezet op participatie, bijvoorbeeld door inwoners vroegtijdig te betrekken bij beleidsvoorbereiding en planvorming. Daarmee versterken we niet alleen de wendbaarheid van de organisatie, maar ook de legitimiteit van ons handelen.

Highlights 2024

- Diverse activiteiten uitgevoerd om de ontwikkeling van competente medewerkers verder te brengen.
- Opgavegericht werken een stap verder gebracht.
- Verschillende componenten van de informatievoorziening doorontwikkeld.
- Gemeentelijke website gebruiksvriendelijker en toegankelijker gemaakt

Resultaat 2024 Wendbare organisatie en transparant bestuur

Legenda

= Resultaat gehaald.

= Resultaat net niet gehaald (> 80% gehaald).
Toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Oorzaak externe ontwikkelingen, toelichting in max. 6 regels.

= Resultaat niet gehaald.
Toelichting in max. 6 regels.

Doel A: Competente medewerkers die werken vanuit de kernwaarden van de organisatie

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Projectplan Werving & selectie (waaronder ontwikkeling eigen werkgeversmerk en optimaliseren ‘Werken bij Losser’ website) is uitgevoerd.			
b. Op basis van onze HR-visie is een ontwikkelplan voor coachend en dienend leiderschap gerealiseerd. Dit plan vormt de			Het leiderschapstraject is eind 2024 gestart en loopt gedurende 2025.

basis van een continu proces van leiderschapsontwikkeling.			
c. Het onboardingsprogramma is afgerond.			
d. Op basis van beleid dat is vastgesteld in 2023 ronden we het Projectplan Duurzame inzetbaarheid en vitaliteit af en starten we met de uitvoering daarvan. Dit project loopt door in 2025 en 2026.			Het projectplan is nog niet opgesteld vanwege uitval van een medewerker. Momenteel wordt gewerkt aan het herstellen van de weggevallen P&O capaciteit.
e. De motie 'Benchmark omvang en samenstelling gemeentelijke organisatie in vergelijking tot andere gemeenten' wordt opgeleverd. De benchmark moet inzicht geven in de omvang en samenstelling van formatie in relatie tot de taken en ambities waar de gemeente voor staat. Dit zegt nog niet of je met die formatie ook je doelen kunt realiseren. Daarom maken we een koppeling tussen de benchmark en de strategische personeelsplanning (ambities en capaciteit in relatie tot kennis en kunde die hiervoor nodig zijn) die voor 2024 was ingepland.			De benchmark is uitgevoerd. Het vervolg op de strategische personeelsplanning is in ontwikkeling.
f. Actieplan aan de hand van de uitkomsten van de weerbaarheidsscan wordt opgesteld, waarbij ook integriteit wordt meegenomen.			

Doel B: De gemeentelijke organisatie stuurt, werkt en verantwoordt vanuit de maatschappelijke opgaven

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Opgavegerichte P&C is ingericht, zichtbaar in P&C-documenten en georganiseerd aan de achterkant (onder andere aanpassen financieel systeem en Financiële verordening).			
b. Rollen rondom opgavegericht werken (raad, college, organisatie, buitenwereld) zijn vastgelegd.			De ambtelijke rollen binnen het opgavegericht werken zijn vastgelegd. Werkdruk en capaciteitsbeperkingen (o.a. vertrek strategisch adviseur organisatieontwikkeling) nopen tot het temporiseren van het project opgavegericht werken.

c. Draagvlak: alle betrokkenen binnen de gemeentelijke organisatie voor wie dat relevant is, weten waarom we opgavegericht werken, wat het is en wat zijn/haar rol hierin is.			Het project om opgavegericht werken uit te rollen is nog in uitvoering. Werkdruk en capaciteitsbeperkingen (o.a. vertrek strategisch adviseur organisatieontwikkeling) nopen tot het temporiseren van het project opgavegericht werken.
d. Visie op de lerende organisatie is opgesteld.			Een aantal elementen is uitgewerkt. Momenteel is nog geen integrale visie op de lerende organisatie opgesteld, dit is voorzien in 2025.

Inwonerparticipatie. Het uitvoeringsplan doorontwikkeling inwonerparticipatie wordt geëffectueerd, waarin onderstaande onderdelen zijn meegenomen:

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Er wordt uitvoering gegeven aan het opleidingsplan op het terrein van inwonerparticipatie.			
b.Op basis van opgedane ervaringen met jongerenparticipatie binnen het sociaal domein is jongerenparticipatie vormgegeven binnen overige opgaven.			
c. Inwonerparticipatie is ingezet binnen de (door) ontwikkeling van het opgavegericht werken.			
d. De kinderraad en de kinderburgemeester zijn ontwikkeld tot breed gedragen participatie-vormen.			
e. De quick scan lokale democratie is afgerond. Eventuele verbeterpunten aan de hand van de quickscan op het gebied van inwonerparticipatie, communicatie en dienstverlening worden in 2024 en verder uitgewerkt.			De quick scan lokale democratie is gestart in september. Door tegenvallende respons loopt het project een aantal maanden langer door en wordt deze afgerond in het voorjaar 2025.
f. We maken gebruik van ervaringsdeskundigheid binnen de verschillende opgaven.			De werkgroep 'ervaringsdeskundigen' is gestart in het najaar 2023 als participatiewerkgroep t.b.v. de inclusie-agenda en vervolgens het uitvoeringsplan. In de loop van 2024 is de werkgroep geformaliseerd en enigszins van samenstelling gewijzigd. Er was daardoor sprake van een hernieuwde aanloop- en kennismakings-periode en konden we nog onvoldoende gebruik maken van de ervaringsdeskundigheid van de werkgroep binnen de verschillende opgaves.

Doel C. Informatievoorziening is zodanig ingericht dat de organisatie in staat is om wendbaar, betrouwbaar en transparant te opereren. Dienstverlening

Vanuit de Visie op dienstverlening wordt gewerkt vanuit vijf ontwikkelsporen:
1. flexibele dienstverlening (plaats- tijd en kanaalonafhankelijk)
2. digitale dienstverlening klaar voor de toekomst
3. inclusieve dienstverlening
4. samen met de samenleving en
5. professionele en lerende cultuur.

Op deze ontwikkelsporen wordt voortgebouwd op basis van de vorderingen gemaakt in 2023.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Servicenormen zijn uniform beschreven, gemonitord en voldoen voor minimaal 80%.			Servicenormen zijn beschreven. De monitoring van de servicenormen vraagt om extra onderzoek waarin we gemeente Enschede volgen. Afhankelijk van de planning van gemeente Enschede verwachten we de servicenormen te zijner tijd ook te kunnen monitoren.
b. Behoefteonderzoek naar de zichtbaarheid van de gemeente is uitgevoerd.			
c. De rollen en taken ten aanzien van Dimpact zijn belegd.			
d. De ondersteuningsmogelijkheden voor inwoners met een beperking zijn verkend en worden actief aangeboden;			
e. Brieven richting de inwoners en onze partners worden in dit traject verbeterd (Direct Duidelijk);			
f. Het instrument ‘inwonersreis’ is ontwikkeld en geïmplementeerd.			Een inwonersreis is ontwikkeld. Vanwege beperkte uitvoeringscapaciteit zal de implementatie later in 2025 plaatsvinden.
g. Afspraken zijn gemaakt met onze samenwerkingspartners (o.a. Enschede en GBTwente) over dienstverlening;			
h. Er is een meetbaar positieve score op contacten via het KCC. Het streven is een score van 90%. Inwoners ervaren een adequate afwikkeling van hun vraag.			

Doel C: Informatievoorziening is zodanig ingericht dat de organisatie in staat is om wendbaar, betrouwbaar en transparant te opereren. Datagedreven werken.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Data-analist en coördinator datagedreven werken zijn aangetrokken en de rollen en verantwoordelijkheden zijn			

gedefinieerd.			
b. Onze organisatie is getraind op een aantal basisvaardigheden met betrekking tot datagedreven werken.			De organisatie wordt in 2025 getraind.
c. De processen om te komen tot dataproducten zijn beschreven en houden rekening met privacy en ethische vraagstukken.			

Doel C: Informatievoorziening is zodanig ingericht dat de organisatie in staat is om wendbaar, betrouwbaar en transparant te opereren. Bridge.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Visie, beleid en architectuur ten aanzien van informatiebeheer is vastgesteld.			
b. Mensen, middelen en organisatie zijn ingericht conform de vereisten uit de kwaliteitszorg en het handboek vervanging.			
c. De eventuele achterstanden in de archivering zijn weggewerkt.			Bij het terughalen van het archief vanuit de opslag naar het gemeente archief is een aantal (dozen) niet geïndexeerd

Doel C. Informatievoorziening is zodanig ingericht dat de organisatie in staat is om wendbaar, betrouwbaar en transparant te opereren. Common Ground.

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
De implementatie van Open Online (techniek achter de website), open formulieren (generieke webformulier-component) en Signalen (Meldingen openbare ruimte) is uitgevoerd.			

Doel C: Informatievoorziening is zodanig ingericht dat de organisatie in staat is om wendbaar, betrouwbaar en transparant te opereren. Wet Open Overheid (WOO)

Resultaat 2024	VJN	JR	Toelichting
a. Opleidingsplan is opgesteld en in werking gezet.			
b. De werkprocessen voor zowel actieve als passieve publicatie zijn ingericht.			

Wat heeft het gekost?

Bedragen x 1.000 Euros	Realisatie 2023	Begroting (na wijziging)	Realisatie 2024	Saldo
Wendbare organisatie	16.181	19.093	19.737	-643
Totaal Lasten	**16.181**	**19.093**	**19.737**	**-643**
Wendbare organisatie	53.866	57.670	57.356	-314
Totaal Baten	**53.866**	**57.670**	**57.356**	**-314**
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	**-37.685**	**-38.577**	**-37.619**	**-958**
Wendbare organisatie	2.006	2.194	250	1.944
Totaal Storting reserves	**2.006**	**2.194**	**250**	**1.944**
Wendbare organisatie	1.541	4.022	1.922	-2.100
Totaal Onttrekking reserves	**1.541**	**4.022**	**1.922**	**-2.100**
Gerealiseerde saldo van mutaties reserves	**465**	**-1.827**	**-1.672**	**-155**
Gerealiseerd resultaat	**-37.220**	**-40.404**	**-39.291**	**-1.113**

Toelichting

Een uitgebreide toelichting per product is te vinden in Hoofdstuk 3 'Financiële positie'.

Per saldo wijkt het Programma Wendbare organisatie en transparant bestuur afgerond € 1.113.000 negatief af ten opzichte van de gewijzigde begroting. Dit saldo bestaat uit de volgende onderdelen:

Bedragen (x € 1.000)	Voordelig	Nadelig
Totaal lasten		-643
Totaal baten		-314
Stortingen in reserves	1.944	
Onttrekkingen aan reserves		-2.100
Totalen	1.944	-3.057
Totaal nadelig programma Wendbare organisatie		**-1.113**

Hieronder worden deze onderdelen afzonderlijk toegelicht.

Toelichting nadelig saldo lasten € 643.000

Het onderdeel openbare orde en veiligheid laat een voordeel zien van € 59.000, dat vooral veroorzaakt wordt omdat het werkbudget voor veiligheid in 2024 voor een groot deel niet is aangewend. De oorzaak is dat in 2024 gewerkt is aan voorbereiding van een aantal projecten die in 2025 tot uitvoering komen. Deze projecten hebben een langere doorlooptijd en vragen om investering. De verwachting is dat daardoor in 2025 een voor een aanzienlijk groter deel beroep gedaan zal worden op het werkbudget veiligheid. Denk aan de uitvoering van de projecten Veilig ondernemen buitengebied en bedrijventerreinen, een bijdrage voor een nieuw zaaksysteem (PGAx) waarmee een betere verbinding gelegd kan worden tussen het zorgdomein en het veiligheidsdomein, trainingen voor medewerkers, investeren in de aanpak jeugd en de ontwikkeling van een nieuw integraal veiligheidsplan.

Daarnaast laat het onderdeel overhead een voordeel zien van € 417.000, doordat er meer overheadkosten zijn toegerekend aan projecten, investeringen en grondexploitaties dan

geraamd. Daarentegen vallen de kosten voor communicatie op dit onderdeel € 55.000 hoger uit door een afrekening vanuit de gemeente Enschede voor arbeidsmarktcommunicatie. De winst op de grondexploitaties valt lager uit dan op voorhand ingeschat, daardoor valt de te betalen Vennootschapsbelasting (Vpb) mee, wat een voordeel van € 37.000 oplevert. Daarnaast zijn de kosten in het kader van de uitvoering wet WOZ voor het GBT en de uitvoeringskosten voor overige belastingen € 40.000 lager dan ingeschat.

Tegenover deze voordelen staat een nadeel op het onderdeel bestuur van € 755.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door de pensioenuitkering aan voormalig bestuurders. De rekenregels in combinatie met de lagere rekenrente leiden er toe dat de voorziening op termijn niet voldoende is om aan de verplichtingen te voldoen. Daarom is een extra storting in de voorziening pensioenen wethouders gedaan. Ook de kosten van de accountant vallen hoger uit dan geraamd. Daarnaast leveren de kosten van Burgemeester en wethouders, mede door de komst van twee nieuwe wethouders én een nieuwe burgemeester een nadeel op. De lasten voor burgerzaken vallen € 238.000 hoger uit dan geraamd, onder meer doordat er meer beroep is gedaan op publiekdienstverlening en er extra kosten voor verkiezingen zijn gemaakt. Verder levert het saldo op de bedrijfsvoering/kostenplaatsen op de lasten nog een nadeel van € 35.000 op de overige baten en lasten. En door de negatieve boekwaarde op de grondexploitaties ontvangen we geen rente vanuit de grondexploitaties maar moet een rentevergoeding worden betaald. Het nadeel is € 108.000.

Toelichting nadelig saldo baten € 314.000

De treasury pakt € 232.000 nadeliger uit dan geraamd. Dit komt door een lagere toerekening van rente aan lopende projecten en investeringen. De OZB-opbrengst is € 90.000 lager dan verwacht door het achterblijven van de verwachte uitbreiding van het aantal woningen. Daarnaast pakt de algemene uitkering lager uit, het nadeel is in 2024 € 533.000.

Daarentegen vallen de inkomsten uit leges van producten van burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen, ID-kaarten en huwelijken bijvoorbeeld) € 231.000 hoger uit dan geraamd. Het saldo op de bedrijfsvoering/kostenplaatsen levert op de overige baten en lasten nog een voordeel op van € 317.000.

Toelichting voordelig saldo stortingen € 1.944.000

Zonder het resultaat is het voordelig saldo stortingen € 1.173.000. Voor € 922.000 wordt dit voordeel veroorzaakt doordat we de storting aan de algemene reserve vanwege behoedzaamheid in het accres niet hebben gedaan. Een ander voordeel komt doordat we niet de geraamde € 500.000, maar slechts € 250.000 aan de reserve lastenverlichting hebben toegevoegd. Het saldo 2024 is met de reserve verrekend.

Het resultaat van de gemeenterekening 2024 komt uit op een negatief saldo van afgerond € 2,8 miljoen. In de gemeentebegroting 2024 was nog rekening gehouden met een nadeel van € 1,9 miljoen. In de voorjaarsnota 2024 is dat resultaat bijgesteld naar € 1,3 mln. nadelig. In de financiële rapportage 2024 raamden we een negatief resultaat van € 1,1 mln.

Toelichting nadelig saldo onttrekkingen € 2.100.000

Zonder het resultaat is het nadelig saldo onttrekkingen € 262.000. De geraamde onttrekking aan de reserve lastenverlichting is verrekend met de geraamde dotatie, dit zorgt voor een nadeel van € 250.000. Het resterende verschil komt doordat de geraamde onttrekking van € 14.000 voor hybride werken niet is verwerkt.

Het resultaat van de gemeenterekening 2024 komt uit op een negatief saldo van afgerond € 2,8 miljoen. In de gemeentebegroting 2024 was nog rekening gehouden met een nadeel van

€ 1,9 miljoen. In de voorjaarsnota 2024 is dat resultaat bijgesteld naar € 1,3 mln. nadelig. In de financiële rapportage 2024 raamden we een negatief resultaat van € 1,1 mln.

2. Paragrafen

Dit hoofdstuk bestaat uit acht in het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten). voorgeschreven paragrafen. De onderwerpen van de paragrafen zijn belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De paragrafen zijn dwarsdoorsnedes van de verschillende programma's. De paragrafen zijn om verschillende redenen opgenomen in de jaarstukken:

- Het onderwerp heeft mogelijk een grote financiële impact.
- Het onderwerp heeft een grote politieke betekenis.
- Het onderwerp is van belang voor de uitvoering van de programma's.
- Het is noodzakelijk dat de raad beschikt over een overzicht van deze onderwerpen voor de uitvoering van haar taken.

Wat is het verschil tussen Programma's en Paragrafen?
De programma's in het vorige hoofdstuk zijn direct gericht op burgers. De paragrafen indirect. De paragrafen zijn namelijk de kaders die de raad voor het college stelt voor het beheer en de uitvoering.

Welke paragrafen zijn er?
De onderwerpen van de paragrafen zijn voorgeschreven door het BBV:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid;
- Openbaarheidsparagraaf Woo.

2.1. Lokale heffingen

De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen vindt plaats met een belastingverordening. De vaststelling van de tarieven door de raad vond plaats in december 2023.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (zoals onroerende zaakbelasting (OZB)) rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat de besteding niet is gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, verantwoorden we op het betreffende programma en rekenen we niet tot de algemene dekkingsmiddelen.

In deze paragraaf is opgenomen:

a. de verantwoording van de geraamde inkomsten;
b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen. Hierin wordt inzichtelijk gemaakt hoe de lasten zich verhouden tot de inkomsten;
d. een aanduiding van de lokale lastendruk;
e. een beschrijving van het gevoerde kwijtscheldingsbeleid.

a. Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Realisatie 2024
Afvalstoffenheffing	2.277	2.300	2.282	2.358
Begraafplaatsenrechten	1	3	1	2
BIZ	111	94	121	93
Forensenbelasting	24	33	26	36
Leges burgerzaken	274	316	330	562
Leges omgevingsvergunning	428	536	466	449
Leges overig	45	185	45	96
Marktgelden	15	12	15	12
OZB-eigenaren	5.015	4.901	5.469	5.400
OZB-gebruikers niet-woning	578	549	634	623
Rioolheffing	3.391	3.420	3.802	3.818
Toeristenbelasting	245	242	314	315
Totaal	**12.405**	**12.590**	**13.506**	**13.764**

b. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Landelijke ontwikkelingen

Hervorming lokaal belastinggebied
Ondanks het feit dat al jaren over een belastingherziening wordt gesproken, hebben zich in 2024 geen ontwikkelingen voorgedaan. In het coalitieakkoord van het kabinet is het volgende opgenomen: "Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren een nieuwe financieringssystematiek voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken." Over hoe de hervorming van het gemeentelijke belastinggebied eruit gaat zien en of deze omvangrijke stelselwijziging ook daadwerkelijk in 2026 gerealiseerd zal gaan worden, valt op dit moment echter nog heel weinig te zeggen.

Lokale ontwikkelingen

Ontwikkeling tarieven
Voor het ramen van de tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen hanteren we het uitgangspunt 100% kostendekking. Voor de rioolheffing betekende dit een stijging van 10,9%. De tarieven toeristenbelasting zijn met 6,54% gestegen. De voor 2024 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stegen met een inflatiecorrectie, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het rijk heeft vastgesteld, dan wel gemaximeerd. Op basis van het Centraal Economisch Plan wordt uitgegaan van 4,1%.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen
Gemeenten zijn beperkt in de te heffen belastingsoorten. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. Het kostendekkingspercentage mag om die reden dan ook maximaal 100 zijn.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen). De volgende belastingen en retributies zijn geheven:

Ongebonden belastingen	**Gebonden belastingen**
Forensenbelasting	Afvalstoffenheffing
Toeristenbelasting	Bijdrage Bedrijven Investering Zone
Onroerendezaakbelastingen	Leges en Rechten
	Rioolheffing

Mate van kostendekking van de gebonden belastingen

Activiteiten groep	**Lasten taakveld**	**Overhead**	**BTW**	**Totale lasten**	**Heffingen (baten)**	**Overige baten**	**Totale baten**	**Kosten-dekkendheid**
Afvalstoffenheffing	2.385	251	306	2.941	2.358	640	2.998	100%
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	57	0	0	57	0	0	0	
Rioolheffing	3.219	430	258	3.907	3.818	89	3.907	100%
Kwijtschelding rioolheffing	0	0	0	0	0	0	0	
Subtotaal heffingen	***5.661***	***680***	***564***	***6.905***	***6.176***	***729***	***6.905***	***100%***
Titel 1: leges algemene dienstverlening	1.027	0	38	1.065	638	3	642	60%
Titel 2: dienst verlening vallend onder de fysieke leefomgeving/ vergunningen	1.733	0	92	1.825	469	16	486	26%
Titel 3: dienstverlening vallend onder de Europese dienstrichtlijn	0	0	0	0	0	0	0	0%
Subtotaal leges	***2.761***	***0***	***130***	***2.891***	***1.108***	***20***	***1.127***	***39%***
Totaal	**8.422**	**680**	**694**	**9.796**	**7.283**	**749**	**8.033**	**74%**

c. Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en heffingen waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Het COELO vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld Lossers gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor de periode 2019-2024:

Woonlastenontwikkeling	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
OZB Eigenaar	354,94	361,64	375,77	380,66	415,23	465,46
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	206,68	207,24	224,75	223,78	232,00	232,20
Rioolheffing	255,24	263,76	277,59	307,38	314,40	348,60
Totaal	**816,86**	**832,64**	**878,11**	**911,82**	**961,63**	**1.046,26**

d. Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de OZB en de afvalstoffenheffing (vaste bedrag volledig, gebruiksvergoeding restcontainer en variabel bedrag van maximaal € 33,00) is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen gemeentelijke woonlasten betalen.
- Voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend.
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm.
- Ondernemers worden voor de gemeentelijke belastingen gelijkgesteld met particulieren.
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit.
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW’ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

In 2024 is voor € 60.000 aan gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid kwijtgescholden. Hierbij gaat het met name om de afvalstoffenheffing.

2.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente tegenvallers financieel kan opvangen, zonder dat de uitvoering van taken in gevaar komt. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Dit verhoudingsgetal is de ratio weerstandsvermogen.

Relevante wetgeving en gemeentelijk beleid
De wetgeving en het gemeentelijk beleid voor het weerstandvermogen zijn vastgelegd in:

- Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten.
- Financiële verordening gemeente Losser 2024.
- Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2018.

1. Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat in de gemeente Losser uit de Algemene risicoreserve en de reserve risico grondexploitaties, specifiek ter dekking van de risico's gerelateerd aan grondexploitaties.

Algemene risicoreserve
De stand van deze reserve is eind 2024 € 18.618.000. Daarnaast wordt de reserve Grondexploitatie met een omvang van € 1.000.000 aan de weerstandscapaciteit toegerekend.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2024 € 19.618.000 is. De verwerking van het jaarresultaat 2024 is daarbij ook betrokken.

Tabel: Beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2024	
Componenten:	
Algemene risicoreserve	€ 18.618.000
Reserve risico grondexploitaties	€ 1.000.000
Stand eind jaar 2024	**€ 19.618.000**

2. Inventarisatie risico's

In de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement is aangegeven dat het risicomanagement aan de P&C-cyclus wordt gekoppeld. De risico's worden daardoor periodiek onder de aandacht gebracht en bijgesteld.

Uitgangspunten bij de beoordeling van de risico's zijn:

- Normale bedrijfsvoeringsrisico's worden niet bij de risico's meegenomen.
- Risico's die een gelijksoortige oorzaak hebben worden samengevoegd.
- Verzekerde risico's worden niet meegenomen.

Gevolg van deze inventarisatie is dat het totaal van de risico's € 5.451.000 bedraagt (exclusief de risico's van de grondexploitatie, die zijn hieronder nader toegelicht). Uit een simulatie blijkt dat een weerstandscapaciteit van € 1.991.000 nodig is om alle risico's af te kunnen dekken.

Met behulp van een risicoscore kunnen de risico's worden geprioriteerd en wordt inzichtelijk wat de belangrijkste risico's zijn.

In onderstaande tabel zijn de tien grootste risico's weergegeven. Het percentage geeft aan hoe groot een bepaald risico is in verhouding tot de totaal benodigde weerstandscapaciteit van € 1.991.000.

De tien grootste risico's gemeenterekening 2024:			
	Onderwerp	**Risico omschrijving**	**Invloed**
1.	Schommelingen in de conjunctuur	Als gevolg van schommelingen in de conjunctuur kunnen zowel aan de kosten- als de opbrengstenkant onvoorziene nadelige incidentele effecten optreden.	14,79%
2.	Algemene Uitkering gemeentefonds wordt lager	Algemene Uitkering gemeentefonds wordt lager	13,88%
3.	Overige onvoorziene risico's	Hierbij valt te denken aan calamiteiten binnen de gemeente, zoals extreem weer of een bedrijfsongeval. Maar ook politieke en bestuurlijke risico's.	10,02%
4.	Budget Jeugd	Door openeindfinanciering en een onzeker beeld van de toekomstige zorgvraag, is het budget Jeugd mogelijk niet toereikend en moeilijk beheersbaar.	8,91%
5.	Garantstelling ontwikkelfase windproject de Lutte	Garantstelling aan energiecoöperatie in De Lutte voor de ontwikkelingsfase van het windproject in De Lutte.	7,00%
6.	Schaarste arbeidsmarkt	Binnen Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving en Ruimtelijke Ontwikkeling is er een grote schaarste op de arbeidsmarkt. Hierdoor is inhuren vaak de oplossing om vacatures op te vullen. De kosten voor inhuur zijn door de schaarste hoog.	5,55%
7.	Garantstellingen	Door de leningverstrekker wordt een beroep gedaan op de garantstellingen van de gemeente Losser, voor leningen die door partners zijn aangegaan (voor een compleet overzicht zie de 'niet uit de balans blijkende verplichtingen').	4,89%
8.	Daling van omgevingsaanvragen	De invoering van de Omgevingswet kan niet los worden gezien van de Wet Kwaliteitsborging, die gevolgen gaat hebben voor de vergunningverlening en leges inkomsten. Er zijn mogelijk financiële consequenties waarbij gedacht kan worden aan personele kosten en minder leges.	4,17%
9.	Effecten Omgevingswet op dienstverlening	Doorontwikkeling van het digitale stelsel (DSO) kan landelijk extra druk geven op	4,16%

		onze dienstverlening. Veel vragen komen bij de gemeente terecht. Na de eerste 6 maanden blijkt dat er meer procedures aangevraagd worden voor het zelfde aantal initiatieven. Dit komt doordat de zogenaamde onlosmakelijkheid in de Omgevingswet is losgelaten.	
10.	Budget Wmo	Door openeindfinanciering en een onzeker beeld van de toekomstige zorgvraag, is het budget Wmo mogelijk niet toereikend en moeilijk beheersbaar	3,75%

Stand van zaken bezwaarschrift btw TCC

Begin dit jaar zijn we door de belastingdienst geïnformeerd over de voortgang van de afhandeling van ons bezwaar tegen het niet compenseren van btw over de verbouwingskosten van het Twents Carmel Lyceum. De belastingdienst heeft een voorgenomen besluit bekend gemaakt waarin ons bezwaar wordt afgewezen. In overleg met onze fiscaal adviseur (Fiscalade) hebben we gevraagd om een gesprek met de belastingdienst om nog eens de verschillende standpunten en argumenten te kunnen toelichten en te vragen om een nadere toelichting op het voorgenomen besluit. In dat licht bezien is het voorgenomen besluit niet een verrassing, gelet op andere lopende vergelijkbare zaken lag dit in de lijn der verwachting.

We merken wel op dat we in onze begroting al rekening houden met het niet compenseren van de btw. In dat licht bezien is het financieel risico van deze procedure tot het minimum beperkt.

Risico's grondexploitaties

Ter bepaling van de vereiste weerstandscapaciteit van de grondexploitaties maken we gebruik van de Monte Carlo simulatie. Dit is een simulatietechniek waarbij grondexploitaties vele malen worden gesimuleerd, elke keer met andere startcondities. Hierbij houden we rekening met risico’s aan de kosten- en opbrengstenkant, maar ook met onzekere gebeurtenissen. Naast projectgebonden risico’s, kijken we ook naar niet projectgebonden risico’s. Ofwel, de conjuncturele risico’s worden geïnventariseerd en gekwantificeerd. Deze risico’s zijn vaak niet beïnvloedbaar binnen de projecten en liggen op het vlak van macro-economische trends en wet- en regelgeving van hogere overheden (te denken valt aan spreidingsrisico’s rondom gehanteerde parameters). Hiermee ontstaat een vollediger en betrouwbaarder beeld van de risico’s binnen de grondexploitaties. De uitkomst is een momentopname. Marktomstandigheden kunnen snel wijzigen. Dit kan leiden tot fluctuaties in de vereiste weerstandscapaciteit. Om vinger aan de pols te houden actualiseren we daarom jaarlijks zowel bij de gemeenterekening als tussentijds bij de gemeentebegroting de vereiste weerstandscapaciteit. De vereiste weerstandscapaciteit van de grondexploitaties is ultimo 2024 afgenomen (JR 2023: € 534.000) en bedraagt € 442.000. Deze afname komt met name door de voortgang en realisatie van kosten en opbrengsten in de diverse grondexploitaties. Hiermee neemt de grondslag, namelijk de nog te realiseren kosten en opbrengsten, af bij de bepaling van het risicoprofiel.

3. Ratio weerstandsvermogen en verwachte ontwikkelingen

Benodigde weerstandscapaciteit:
De geïnventariseerde risico's zijn de basis voor de risicosimulatie. Op basis van die simulatie wordt het bedrag berekend dat nodig is om deze risico's in financiële zin af te dekken. Conclusie is dat alle risico's, met 90% zekerheid, kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.433.000 (€ 1.991.000 voor de geïnventariseerde risico's in de bedrijfsvoering/beleid en € 442.000 voor de risico's van de grondexploitaties).

Beschikbare weerstandscapaciteit:
De weerstandscapaciteit bestaat in de gemeente Losser uit de Algemene risicoreserve en de reserve grondexploitaties. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt ultimo 2024 € 19.618.000. Hierbij is rekening gehouden met het rekeningresultaat 2024.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen.

De gemeenteraad heeft aangegeven dat de minimaal wenselijke ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0 ligt. Oftewel, de beschikbare weerstandscapaciteit dient minimaal 140 tot 200% van de benodigde weerstandscapaciteit te bedragen.

Ratio weerstandsvermogen eind 2024 = € 19.618.000 : € 2.433.000 = 8,1.

De ratio weerstandsvermogen bevindt zich daarmee boven de door de Raad vastgestelde minimale bandbreedte van 1,4 - 2,0. In het vervolg lichten we dit toe.

Tabel, ontwikkeling in de ratio weerstandsvermogen:

Analyse van de weerstandsratio			
Beschikbare weerstandscapaciteit	**Eind 2023**	**Eind 2024**	**Verschil**
Algemene risicoreserve	€ 22.443.000	€ 18.618.000	- € 3.825.000
Reserve grondexploitaties	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 0
Totaal	**€ 23.443.000**	**€ 19.618.000**	**- € 3.825.000**
Benodigde weerstandscapaciteit			
Risico's algemeen	€ 1.605.000	€ 1.991.000	€ 386.000
Risico's grondexploitaties	€ 534.000	€ 442.000	- € 92.000
Totaal risico's	**€ 2.139.000**	**€ 2.433.000**	**€ 294.000**
Weerstandsratio (afgerond)	10,7	8,1	- 2,6

Doordat de beschikbare weerstandscapaciteit vergeleken met de gemeenterekening 2023 met ongeveer € 3,8 miljoen is afgenomen en de risico's licht zijn gestegen, is de weerstandsratio in de gemeenterekening 2024 2,6 lager dan de ratio van 10,7 uit de gemeenterekening 2023 en komt deze uit op 8,1.

De tabel hieronder geeft een overzicht van de ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen per 31-12 in de afgelopen jaren (afgerond op één cijfer achter de komma).

Ontwikkeling ratio weerstandsvermogen	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ratio weerstandsvermogen	1,9	2,4	3,0	2,5	4,2	9,6	8,8	10,7	8,1

Prognose ratio weerstandsvermogen 2025 en verder

Verwachte ontwikkeling weerstandscapaciteit ultimo 2025 tot en met 2028				
Component	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Aanwezig weerstandsvermogen	€ 16.932.000	€ 11.808.000	€ 11.222.000	€ 11.623.000
Benodigd weerstandsvermogen	€ 2.433.000	€ 2.433.000	€ 2.433.000	€ 2.433.000
Prognose ratio weerstandsvermogen (afgerond)	7.0	4.9	4.6	4.8

In bovenstaande tabel is de verwachte meerjarige ontwikkeling van de weerstandsratio aangegeven. De meerjarige verwachting is dat de ratio (variërend tussen de 4,6 en 7,0) ruim boven de door de Raad vastgestelde bandbreedte blijft.

In het schema hierboven is rekening gehouden met het negatieve rekeningresultaat 2024.

4. Financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte set van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. De invoering van deze set is bedoeld om de financiële positie van de gemeente inzichtelijker te maken.

Kengetallen worden veelal gebruikt als analyse-instrument. Voordeel hiervan is dat gemeenten beter met elkaar vergeleken kunnen worden. Het zal duidelijk zijn dat het nut van het gebruik van kengetallen om de volgende redenen dient te worden genuanceerd:

- Kengetallen hebben slechts betrekking op het verleden en geven geen zekerheid over de toekomst.
- Kengetallen zijn veelal slechts een momentopname.
- Kengetallen zijn vaak gebaseerd op veronderstellingen.

	Financiële kengetallen	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025
1A	Netto schuldquote	38,0 %	79,0 %	48,8 %	53,1 %
1B	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	38,0 %	79,0 %	48,8 %	53,1 %
2	Solvabiliteitsratio	37,9 %	37,5 %	30,9 %	29,5 %
3	Structurele exploitatieruimte	1,5 %	4,8 %	- 2,6 %	2,0 %
4	Grondexploitatie	-1,0 %	- 0,4 %	1,5 %	- 1,0 %
5	Belastingcapaciteit	101,9 %	106,2 %	105,3 %	102,9 %

Hieronder worden de kengetallen in hun onderlinge relatie beschouwd en van een toelichting voorzien. De kengetallen geven een indicatie hoeveel (financiële) ruimte de gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. De tabel toont de ontwikkeling over de jaren.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen zowel inclusief, als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De VNG hanteert een kritische waarde van 130%, hier bevinden zich zowel de netto schuldquote inclusief als exclusief de doorgeleende gelden met 48,8 % beduidend onder. De percentages zijn gelijk omdat we in Losser geen doorgeleende gelden kennen. De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is op de langere termijn aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Deze ratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente. In bovenstaande tabel zijn de voormalige reserves Riool en reiniging opgenomen als voorziening conform wijziging BBV en daarmee uit het eigen vermogen verdwenen. Met een score van 30,9 % behoren we tot de categorie gemeenten met een gemiddeld risico.

Structurele exploitatieruimte

Dit financiële kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting of financieel resultaat is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting, maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Hoe hoger het percentage, hoe groter het aandeel van de structurele baten ten opzichte van de structurele lasten in het geheel aan baten. Zoals in de tabel weergegeven, is alleen voor de realisatie van 2024 sprake van een negatief saldo exploitatieruimte.

Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondpositie (boekwaarde) zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Dit kengetal alleen, heeft slechts een beperkte waarde. De relatie vraag en aanbod woningbouw of bedrijventerrein, planning et cetera spelen hierbij ook een cruciale rol. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De gemeente bevindt zich met het percentage 1,5 % in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van het vorige begrotingsjaar. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de Rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit scoort met 105,3 % boven het landelijk gemiddelde (100%). De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met een hoog risico.

2.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn duurzame bezittingen die een gemeente heeft waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Denk hierbij aan wegen, gebouwen en riolering. Deze eigendommen, noodzakelijk voor een goede leefomgeving, vertegenwoordigen een grote waarde. De totale vervangingswaarden van de kapitaalgoederen in Losser schatten wij op ruim € 260 miljoen.

Het niveau van onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen bepalen het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Achterstanden in onderhoud kunnen, naast kapitaalvernietiging, in het ergste geval tot onveilige situaties leiden. Investeren in onderhoud en vervanging is daarom noodzakelijk om kapitaalgoederen ook op lange termijn in stand te houden. Wij onderhouden de kapitaalgoederen op basis van de 'Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte' (2013). Voor verschillende kapitaalgoederen zijn er naast de nota ook beheer- en onderhoudsplannen.

Het coalitieakkoord 'Groeien door ambitie' hecht veel waarde aan een goede kwaliteit van de leefomgeving. Met investeringen in de openbare ruimte wil het college meer bereiken dan alleen een schone, hele en veilige leefomgeving. De inrichtingskwaliteit speelt steeds nadrukkelijker een rol bij het creëren van aantrekkelijke buurten en wijken. Daarnaast spelen grote uitdagingen zoals de warmtetransitie en klimaatverandering. Samen met de vervangingsopgave in de openbare ruimte leidt dit tot een integrale en gebiedsgerichte aanpak. Wij hanteren hiervoor de systematiek van het integraal Meerjaren Investerings- en onderhoudsprogramma voor de openbare ruimte (MIP).

Met het MIP willen wij met investeringen in de openbare ruimte ook invulling geven aan ruimtelijke ontwikkelingen en het bereiken van strategische gemeentelijke doelen. Waar mogelijk zetten wij beheer- en vervangingsbudgetten in als cofinanciering voor integrale uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte.

Algemeen

In 2024 zijn wij verder gegaan met het vullen van het integrale beheerpakket GBI.

Er is verder gewerkt aan het vullen van de BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie).

Wij zijn gestart met de actualisatie van het MIP en willen dit in 2025 afronden (MIP 2.0). Via het MIP hebben wij een deel van de budgetten voor vervangingsinvesteringen en onderhoudsgelden ingezet voor de kwaliteitsimpulsen De Lutte, Glane en Beuningen.

Uitwerking per beheerdiscipline

Wegen

Het beleidsplan Wegen is in 2019 vastgesteld. Met ons wegbeheersysteem volgen wij de staat van al onze (verharde) wegen. Dit systeem geeft richting aan onze meerjaren onderhoudsplanning. Jaarlijks voeren wij een inspectie uit. Op basis hiervan passen wij, indien nodig, de onderhoudsplanning aan.

Het reguliere onderhoud is volgens planning (deels via het MIP), uitgevoerd. Zo hebben wij de (deels) Kopshofweg gereconstrueerd. Daarnaast is aan diverse wegen (o.a. Goormatenweg, Lossersedijk, Voswinkelweg, Elferinksweg) asfaltonderhoud gepleegd. Hierbij zijn de toplagen en onderliggende lagen vervangen.

Financiën

Wij voerden het onderhoud binnen de kostenraming uit.

Openbare Verlichting

Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting volgt uit het beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte' (2016). In 2024 hebben wij de 'remplace' ronde afgerond. Daarmee zijn alle lampen waarvan de einde levensduur is bereikt en niet in projecten waren opgenomen vervangen. Daarnaast is er voor de komende jaren een vervangingsplan opgesteld. In dit vervangingsplan is gekeken naar de masten en armaturen die de komende 7 jaar vervangen moeten worden. Voor de jaren 2025 en 2026 is er een specifieke planning gemaakt. Deze planning wordt integraal afgestemd met de projecten in de openbare ruimte.

Financiën

Wij voerden het onderhoud binnen de kostenraming uit.

Civiele kunstwerken

In 2024 hebben wij de lijngoot van de spoortunnel Kokenberg in de Lossersedijk vervangen. Daarnaast zijn meerdere duikers onder wegen in het buitengebied vervangen. Ook is er een inspectie Kunstwerken uitgevoerd. Dit geeft weer input voor het onderhoud.

Financiën

Wij voerden het onderhoud binnen de kostenraming uit.

Riolering en Water

In 2022 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) door de raad met twee jaar verlengd. Het kostendekkingsplan is toen ook geactualiseerd en geïndexeerd. In 2024 hebben we gewerkt aan het opstellen van een nieuw Water en Rioleringsprogramma als vervanging van het huidige GRP en aan het Klimaatadaptatieplan inclusief uitvoeringsagenda 2025-2029. Op basis van het kostendekkingsplan WRP bepalen wij de hoogte van de rioolheffing voor het uitvoeren van de zorgplichten afvalwater, grondwater en hemelwater. Daarnaast zijn een deel van de kosten van het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie ook meegenomen in het kosten dekkingsplan WRP. Dit geeft voor de komende planperiode richting aan duurzaamheid en maatregelen tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Wat hebben wij in 2024 gedaan?

Een groot deel van de rioolvervangingen, die in het kostendekkingsplan zijn opgenomen, worden meegenomen met de kwaliteitsimpulsen De Lutte, Glane, Centrum Losser fase II en de Roofvogelbuurt.

Deze plannen zijn deels in uitvoeringen of voorbereiding. Daarnaast zijn de navolgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Aanleg waterberging Kerkenbos de Lutte. In kader van de kwaliteitsimpuls de Lutte zijn watergangen in het Kerkenbos geoptimaliseerd en voorzien van nieuwe stuwen om de bergingscapaciteit voor regenwater te vergroten.
- Met de herinrichting van het centrumplein en Plechelmustraat in De Lutte zijn riolen vervangen en is er een hemelwaterstructuur aangelegd (wadi`s, lijngoten en regenwaterriolen).

- Riolen in Elferinksweg, Oldenzaalsestraat, Kerkstraat en Tulpstraat zijn voorzien van glasvezelversterkte kous.
- Park de driebogen is waterretentie aangelegd in kader van het project Beken en Bleken.
- Reconstructie uitgevoerd aan de Dorpsbleek Losser, voor het optimaliseren van de waterafvoer en waterberging (project Beken en Bleken) en gelijktijdig is de riolering in de Kopshofweg vervangen.
- Diverse maatregelen uitgevoerd naar aanleiding van de wateroverlast 21 juli 2024.

Financiën

Wij voerden het onderhoud binnen de kostenraming uit.

Groen en Landschap

In 2022 is het groenbeleidsplan vastgesteld. Belangrijke doelen daarin zijn vergroening van onze leefomgeving en het beschermen en verbeteren van biodiversiteit.

Voldoende en vitaal groen in onze leefomgeving is belangrijk om de gevolgen van klimaatverandering, zoals hittestress en wateroverlast te beperken. Het is bewezen bevorderlijk voor de algehele gezondheid en het welzijn van de mens. Biodiversiteit is belangrijk voor ecologische balans en om ziekten en plagen te voorkomen. Voor het beheer en beschermen van bomen hanteren wij het 'Handboek Bomen'. Hierin zijn de belangrijkste normen voor aanleg, onderhoud en bescherming van bomen vastgelegd.

De klimaatverandering zet door en grote verschillen in temperatuur en waterstand zorgen voor sterfte van bomen en planten. Het budget voor vervanging van slechte of dode beplanting hebben wij, evenals het budget voor bodemverbetering bij bomen, in 2024 volledig benut.

Het reguliere onderhoud aan het groen wordt door het Servicebedrijf uitgevoerd. Voor een belangrijk deel zetten wij hiervoor medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt in. Onderhoud van bomen wordt uitgevoerd door een speciale boomverzorgingsploeg. Grotere aanleg en onderhoudsprojecten besteden wij uit.

Wat hebben we in 2024 gedaan?

- Op diverse plekken is het groenareaal uitgebreid vanuit het NK tegelwippen.
- Op diverse locaties in de gemeente is groot onderhoud uitgevoerd aan houtsingels/wallen en bomen in gemeentelijk eigendom, zowel binnen als buiten de bebouwde kom.
- Het planten van bloembollen op verschillende locaties.
- Er is een 'Pak an Pak over' project opgestart in Overdinkel op de locatie van de voormalige basisschool Het Kompas; er wordt een (tijdelijk) parkje gerealiseerd.
- Op diverse plaatsen in de gehele gemeente zijn weer nieuwe bomen aangeplant. Deels ter compensatie van dode exemplaren, deels ook ter uitbreiding.
- Er is op verscheidene plekken groen vervangen vanuit het structurele vervangingsbudget.

Eikenprocessierups;

De plaagdruk was relatief laag dit jaar. De kosten voor de preventieve bestrijding vielen daardoor mee. Wel hebben wij weer ingezet op uitbreiding van de biodiversiteit d.m.v. aanbrengen van bloembollen, kruiden en heesters.

Financiën

Wij voerden het onderhoud binnen de kostenraming uit.

Begraafplaatsen

De gemeente Losser heeft één algemene begraafplaats aan de Bookholtlaan in beheer en onderhoud. Doordat steeds meer mensen kiezen voor een crematie en de aanwezigheid van verschillende bijzondere (natuur-)begraafplaatsen, vinden er op jaarbasis slechts een beperkt aantal begravingen plaats. Wij zijn gestart met het actualiseren van de begraafplaatsadministratie. Wij ronden dit in naar verwachting in 2026 af. Dan is het betalen van de grafrechten op orde en zijn de grafmonumenten waarvoor niet wordt betaald geruimd.

Naast het op orde maken van de gegevens zijn wij ook gestart met het renoveren van de beplantingen en het herstellen van de paden.

Financiën

De kosten voor begraven worden gedekt uit de begraafplaatsleges. Het onderhoud en vervanging dekken wij uit de reguliere begroting.

Speelplaatsen

In 2021 is het Speelruimteplan vastgesteld. Er is een budget voor reparaties en incidentele vervangingen. De speeltoestellen worden jaarlijks geïnspecteerd.

Financiën

Wij voerden het onderhoud binnen de kostenraming uit.

Afval

Voor de inzameling van restafval, PMD verpakkingen, glas en textiel staan er verspreid over de kernen ongeveer 80 onder- en bovengrondse containers. De containers zijn eigendom van de gemeente Losser. Het beheer en onderhoud voert Twente Milieu uit. De kosten hiervoor zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met Twente Milieu.

We reserveren € 35.000 voor vervangingen van boven- en ondergrondse containers. Containers worden incidenteel vervangen wanneer reparatie niet meer zinvol is.

In oktober 2024 hebben we besloten twee trajecten in te gaan: planvorming voor een toekomstbestendig afvalbrengpunt en het opstellen van een grondstoffenplan. Omdat het huidige afvalbrengpunt niet meer voldoet aan het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn we samenwerkingen aangegaan met een particulier groenbrengpunt aan De Pol in Losser en de afvalbrengpunten van de gemeenten Enschede en Oldenzaal.

Vanaf 1 november 2024 kunnen bewoners van appartementen gebruik maken van GFE verzamelcontainers. Hiervoor zijn verspreid over de gemeenten 20 containers geplaatst en leasen wij van Twente Milieu

Financiën

Wij voerden de taak binnen de kostenraming uit.

Gemeentelijke gebouwen en vastgoed

In de Vastgoednota gemeente Losser is het beleid uitgewerkt en vastgelegd. De Vastgoedlijst eigendom gemeente Losser vormt de basis voor keuzes in het aanhouden, dan wel afstoten van locaties. Daarbij wordt beoordeeld of de locaties nog wel nodig zijn voor de eigen dienst of beleidsdoeleinden. Indien binnen afzienbare tijd (tien jaar) geen (ruimtelijke) ontwikkelingen worden verwacht, dan wordt voorgesteld deze locaties af te stoten en in de verkoop te zetten. Bij het afstoten van vastgoed houden wij rekening met de lopende huurcontracten, aanwezige erfpacht-/opstalovereenkomsten en ontwikkelingen in de markt.

Vertaling naar de begroting

De vertaling van het beleid naar de begroting vindt plaats via het Meerjaren Onderhoud Plan (MOP)-gebouwen. Elke 5 jaar wordt de onderhoudsconditie bepaald. Voor een redelijk niveau van onderhoud wordt voor de panden met een toekomstperspectief (meer dan tien jaar) een conditiescore 3 gegeven. Voor de af te stoten panden met een tijdelijk gebruik volstaat een conditiescore 5 op basis van klachtenonderhoud.

In 2023 zijn alle panden opnieuw geïnspecteerd en heeft de raad het nieuwe budget voor Meerjaren onderhoud (MOP) voor de komende 5 jaar toegekend. In 2024 is het onderhoud is volgens planning MOP uitgevoerd.

In 2023 zijn alle panden opnieuw voorzien van een energielabel. In de 'portefeuilleroutekaart verduurzamen gemeentelijk vastgoed' is een plan uitgewerkt voor verdere verduurzaming naar een gasvrij en energieneutraal vastgoed. Hierin wordt de volgende stap gezet. Na het isoleren concentreren we ons op de vervanging van de klimaatinstallaties door een duurzame elektrische variant en het aanbrengen van zonnepanelen. Dit betreft 12 panden in eigendom van de gemeente, die voor eigen gebruik en beleidsdoeleinden worden ingezet. De raad heeft besloten om verder in te zetten op verduurzaming van de panden en hier budget voor toegekend. Door het na-isoleren van de panden hebben nu 9 panden energielabel A of hoger, 2 panden label C en 1 pand label G. De werkplaats in Overdinkel en gymzaal De Vlasakker komen ook na isoleren niet hoger dan energielabel C. Bij de gymzaal in Beuningen (energielabel G) worden de werkzaamheden uitgesteld en gecombineerd met de nieuwbouw van Mariaschool/ Kulturhus.

In 2024 is de verduurzaming van het zwembad Brilmansdennen 1e fase opgeleverd. Alle installaties zijn voorbereid op de verwarming middels riothermie van de RWZI. Wachten is nu op de pompinstallatie bij de RWZI en verzwaring van Enexis. De vernieuwbouw van kulturhus Glane naar een gasloos en energieneutraal gebouw is opgeleverd. Bij de gemeentewerf is de laadinfra aangelegd voor de elektrificatie van het wagenpark. Laadstation overkapping is aanbesteed en voorbereiding aanbesteding verduurzaming gemeentewerf gestart. Na toekenning van 2 DUMAVA Subsidies in 2023 hebben we in 2024 voor nog eens 7 panden DUMAVA Subsidie ontvangen.

Financiën

We voerden het onderhoud binnen de kostenraming uit. Het Meerjaren onderhoud (MOP) is opgenomen in de exploitatiebegroting. Investeringen in gebouwen lopen separaat via nieuw beleid in de Voorjaarnota

2.4. Financiering

Treasurybeleid

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) geeft de kaders aan waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt. Een belangrijke eis uit de Wet fido is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer prudent (verstandig) dient te zijn.

Op 6 juli 2021 is het Treasurystatuut 2021 vastgesteld door de raad. Hierin is het beleidskader voor Losser inzake treasury opgenomen. In het statuut is de geldende wetgeving vertaald naar de gemeente. Zo is vastgelegd hoe de financiële risico's, zoals het renterisico (van vaste en vlottende schuld), het kredietrisico, het liquiditeitenrisico en koersrisico, worden geminimaliseerd. En wordt de verdeling van taken en bevoegdheden vastgelegd. Ook is de verantwoordingsrelatie inzake het treasurybeleid tussen de gemeente Enschede en gemeente Losser vastgelegd.

Renterisicobeheer

Het renterisico wordt beperkt doordat de gemeente zeer terughoudend omgaat het vertrekken van leningen en garanties. De gemeente Losser heeft geen leningen verstrekt behalve starters- en blijversleningen. De uitvoering hiervan is ondergebracht bij het Stimuleringsfonds Nederlandse Gemeenten. Ook worden door de gemeente leningen verstrekt vanuit het Energiefonds Losser om zo hiermee lokale initiatieven mogelijk te maken die bijdragen aan het energieneutraal maken van Losser.

Zie paragraaf 4.3 voor de specificatie van de gewaarborgde leningen. De uitstaande (nog 2) garanties op geldleningen stammen uit de jaren 90. Bij deze garanties zijn geen zekerheden c.q. onderpand verkregen. De risico's die voortvloeien hieruit zijn opgenomen in het weerstandsvermogen (zie top 10 met risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Losser neemt een achtervangpositie in bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor verstrekte leningen aan corporaties. De risico's hiervan zijn tot op heden ingeschat op nihil. Het WSW bezit namelijk de hoogste classificering van kredietwaardigheid (de zogenaamde AAA-rating) waardoor aanspraak op de verstrekte achtervang niet zal voorkomen. De grotere achtervangpositie heeft derhalve geen (financieel) effect op de begroting.

Op dit moment raadpleegt de VNG de leden met de vraag of de gemeenten in kunnen stemmen met verruiming van het borgingsplafond van de WSW om de versnelling van de woningbouw te ondersteunen. Hiervoor moeten corporaties kunnen lenen tegen gunstige voorwaarden. Het plafond wordt verhoogd met de indexatie. De risico's voor de gemeente stijgen niet omdat het WSW de hoogste kredietrating behoudt en de waarde van de bezittingen van de corporaties voldoende is al onderpand.

Ook staat Losser in de achtervang voor het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) die de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) verstrekt aan particulieren. Vanaf 1 januari 2011 staat het rijk voor 100% van NHG garant. De uitstaande achtervang bedraagt 50% van de verstrekte NHG tot die datum en de omvang daalt jaarlijks door de gedane aflossingen.

Renteresultaat

Het resultaat in 2024 is ruim € 271.000 lager dan begroot. Het verschil tussen het renteresultaat in deze gemeenterekening en de financiële rapportage wordt vooral veroorzaakt doordat we geen rente van het grondbedrijf hebben ontvangen, maar door de negatieve boekwaarde juist rente hebben moeten vergoeden aan het grondbedrijf.

Omslagrente

Vanuit de BBV-regelgeving voor rente moet worden vastgesteld in de gemeenterekening of de begrote omslagrente niet te veel afwijkt van de realisatie. Een afwijking van maximaal 25% is toegestaan. Bij overschrijding hiervan dient de omslagrente herrekend te worden.

In de onderstaande tabel is de vergelijking tussen begroting en realisatie voor 2024 van de omslagrente terug te vinden. In de begroting 2024 gingen we nog uit van een afgerond omslagpercentage van 0,40%, in werkelijkheid is 0,75% toegerekend. We blijven (ruim) binnen de toegestane marge van 25%.

Omschrijving	Begroting 2024	Gemeenterekening 2024
Externe rentelasten korte en lange financiering	426.793	646.275
Externe rentebaten (o.a. rente personeelshypotheken)	-35.527	-88.418
Totaal door te rekenen externe rente	*391.266*	*557.857*
Rente aan grondexploitaties	-38.062	108.536
Rente projectfinanciering (Kulturhus)	-24.166	-27.295
Saldo toe te rekenen externe rente	*329.038*	*639.097*
Rente over eigen vermogen	0	0
Rente over voorzieningen	0	0
Toe te rekenen rente	*329.038*	*639.097*
Toegerekende rente aan boekwaarden	335.606	532.802
Renteresultaat rente	**6.568**	**-106.295**
Boekwaarde cf. geprognosticeerde balans	93.223.959	71.040.273
Omslagrente	0,36%	0,75%

Vanaf 1 januari 2016 gelden voor de rentetoerekening aan de grondexploitaties nieuwe BBV-regels. Daardoor wordt aan de grondexploitaties een rente toegerekend op basis van de daadwerkelijke rentelasten van de langlopende en kortlopende schulden. Hierbij wordt ook nog rekening gehouden met de verhouding eigen en vreemd vermogen van de gemeente op de balans. Uiteindelijk moet de daadwerkelijke rente worden verrekend. In de begroting was rekening gehouden met een percentage van 0,91% over 2024. De werkelijke gemiddelde rente bedroeg 1,43% in 2024 doordat de rentelasten hoger waren dan begroot voor 2024 mede doordat een nieuwe lening is aangetrokken.

Kasgeldlimiet

Voor het beperken van de renterisico's is in de Wet fido ook een norm voor de kortlopende schulden opgenomen, de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente als gemiddelde netto vlottende schuld (vlottende schulden minus vlottende middelen) maximaal mag hebben.

De kasgeldlimiet bedroeg in 2024:

	(x € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1.	**Omvang begroting per 1 januari 2024 - grondslag**	**73.895**	**73.895**	**73.895**	**73.895**
2.	**Toegestane kasgeldlimiet:**				
	- in % van de grondslag	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
	- omvang kasgeldlimiet	6.281	6.281	6.281	6.281
3.	**Toets kasgeldlimiet:**				
	Gemiddelde overschot vlottende middelen			1.972	325
	Gemiddeld opgenomen vlottende schuld	-7.402	-3.938		
	Toegestane kasgeldlimiet	6.281	6.281	6.281	6.281
	Ruimte onder kasgeldlimiet	**-1.121**	**2.343**	**8.253**	**6.606**

Uit de tabel blijkt dat de gemeente in het 1e kwartaal van 2024 de limiet heeft overschreden. Dit is een niet-financiële onrechtmatigheid, die verder wordt toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering, onderdeel rechtmatigheidsverantwoording. Nadat in het 2e kwartaal nieuwe financiering was aangetrokken, bleef de gemeente ruim binnen de limiet gedurende de rest van 2024.

Renterisiconorm

In de Wet fido is bepaald dat de gemeente binnen de renterisiconorm moet blijven. Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de langlopende schulden (schulden met een looptijd van één jaar of langer). Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten.

De renterisiconorm beoogt in de kern dat de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen totaal niet meer dan 20% van de totale begroting van baten en lasten mogen bedragen. Uit de onderstaande tabel blijkt dat de gemeente Losser in 2024 de norm niet heeft overschreden:

Berekening renterisiconorm (x € 1.000)		Begroting 2024	Realisatie 2024
1	Begrotingstotaal	73.895	73.895
2	Vastgesteld percentage	20%	20%
3	**Renterisiconorm (1 x 2)**	**14.779**	**14.779**
4	Aflossingen	4.137	2.486
5	**Ruimte onder renterisiconorm (3 - 4)**	**10.642**	**12.293**

Terugblik op activiteiten treasuryfunctie

In 2024 heeft de treasuryfunctie zich bezig gehouden met de in de begroting 2024 gemelde acties:

- Vanuit de doelstelling om de rentelasten te minimaliseren, is de monitoring van de saldi in rekening-courant worden verscherpt. Daar waar mogelijk is een beroep gedaan op het verkrijgen van voorschotten zodat geen sprake is van een negatief banksaldo (waarvoor de rente aanzienlijk is momenteel).
- De rente voor langlopende leningen is stabiel gebleven in 2024. Om de rentelasten te minimaliseren is het zo gunstige mogelijk aantrekken van leningen met een minimaal benodigde omvang van belang. Bij het opstellen van elke begroting wordt ingezet op het verbeteren van de planningen van de investeringen en daarmee beter inzicht in de verwachte investeringsuitgaven.

Limieten 2024

In de financieringsparagraaf dienen conform artikel 16, lid 3 van de Financiële verordening jaarlijks de limieten voor het opnemen van kredieten in rekening-courant, het uitzetten van tijdelijk overtollige geldmiddelen en het aantrekken van langlopende geldleningen te worden vastgesteld. De raad stelt hiermee de grenzen vast waarbinnen het college kan financieren of beleggen. Uit de onderstaande tabel blijkt dat de limieten niet zijn overschreden.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat de limiet voor het aantrekken van opgenomen vaste schuld in 2024 is overschreden. De raad is echter per brief op 9 april 2024 geïnformeerd over de benodigde extra nieuwe financiering.

Netto-vlottende schuld (x € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Limiet - conform financieringsparagraaf gemeentebegroting 2024	6.909	6.909	6.909	6.909
Gemiddeld opgenomen vlottende schuld in kwartaal	7.402	3.938	0	0
Gemiddeld overschot vlottende middelen	0	0	1.972	325
Saldo vlottende schuld minus vlottende middelen	-493	2.971	8.881	7.234
Overschrijding limiet: ja/nee	ja	nee	nee	nee

Vaste schuld (x € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Limiet - conform financieringsparagraaf gemeentebegroting 2024	5.000	5.000	5.000	5.000
Opgenomen vaste schuld in kwartaal	0	9.000	0	0
Cumulatief opgenomen vaste schuld in jaar	0	0	0	0
Overschrijding limiet: ja/nee *)	nee	ja	ja	ja

*) Zie raadsinformatiebrief van 9 april 2024.

Uitzettingen (x € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Limiet - conform financieringsparagraaf gemeentebegroting 2024	554	554	554	554
Totale omvang uitzettingen in kwartaal	0	0	0	0
Overschrijding limiet: ja/nee	nee	nee	nee	nee

2.5. Bedrijfsvoering

Algemeen

We zijn een organisatie die werkt aan de opgaven in onze gemeente. We leveren kwaliteit en ontwikkelen de organisatie. Dit is essentieel om te blijven voldoen aan onze doelen en uitdagingen. We organiseren de bedrijfsvoering van onze gemeente in relatie hiermee. We zetten bedrijfsmiddelen in om inwoners en ondernemers op een zo optimaal mogelijk manier van dienst te zijn. Daarbij speelt digitalisering een steeds belangrijkere rol.

Onze organisatiewaarden 'Vertrouwen, verbonden, verantwoordelijkheid en flexibel' hebben gevolgen voor onze bedrijfsvoering. Namelijk in houding en gedrag. We schenken aandacht aan de waarden openheid en transparantie, integriteit als onderdelen van ambtelijk vakmanschap.

We hebben het afgelopen jaar ingezet op het behalen van de doelen en ambities voor de volgende speerpunten, die we toelichten in deze paragraaf.

Verbinden en behouden van talent

De druk op onze organisatie is hoog. Daar liggen verschillende oorzaken aan ten grondslag. De afgelopen jaren zien we dat het aantal taken zowel in omvang als intensiteit is toegenomen. Denk hierbij aan wet- en regelgeving, uitvoeren van landelijke programma's, organiseren van opvangtaken vluchtelingen en onze eigen ambities op de groei van de gemeente Losser. Daarnaast speelt uitstroom van personeel door pensionering en de krapte op de arbeidsmarkt een rol.

In het afgelopen jaar hebben we ons intensief gericht op het aantrekken van nieuwe medewerkers en het binden en behouden van onze huidige medewerkers. De krapte op de arbeidsmarkt maakt het vinden en vasthouden van talentvolle medewerkers een voortdurende uitdaging. Een belangrijk thema is daarom werving en selectie, evenals arbeidsmarkt-communicatie, om onze wervingskracht te vergroten. We hebben diverse initiatieven genomen, zoals het versterken van onze employer branding en het inzetten van gerichte wervings-campagnes.

Voor nieuwe medewerkers hebben we ons onboardingproces verder ingericht, zodat zij zich snel thuis voelen binnen onze organisatie. Dit proces omvat onder meer introductie, buddyschap en evaluaties om ervoor te zorgen dat nieuwe medewerkers goed integreren en zich ondersteund voelen.

Verder is dit jaar een medewerkersonderzoek uitgevoerd om in beeld te krijgen hoe medewerkers het werk beleven. Het onderzoek heeft geholpen om te begrijpen hoe tevreden medewerkers zijn met hun werk, de werkomgeving en de organisatie als geheel.

Digitalisering

We streven ernaar om digitaal werken, onderdeel te laten zijn van het denken en doen in onze gehele organisatie. We zetten stappen om dit in ons DNA te verankeren. We moeten flexibeler worden als overheid. Ook onze dienstverlening moet meer aansluiten bij wat inwoners verwachten. Transparant, open en helder. We moeten voldoen aan de wetgeving (EU/NL). Inwoners/ondernemers krijgen wat ze nodig hebben aan informatie, gegevens, producten, diensten en ondersteuning. In een mix aan dienstverlening via persoonlijk contact, de telefoon en online! Om dit te bereiken gaan we nieuwe technologie inzetten. Die veel flexibeler is dan wat we nu gewend zijn. Waar mogelijk gebruiken we wat anderen ontwikkeld hebben en vinden het wiel niet opnieuw uit. Dimpact is het samenwerkingsverband waarmee

we de technologie realiseren. Gevolg hiervan is dat we in toenemende mate processen digitaliseren. Daarbij hebben we overzicht op onze digitaliseringsportfolio en maken keuzes in wat we als eerste aanpakken. Stapsgewijs werken we verder.

Digitalisering maakt het voor onze inwoners en ondernemers makkelijker om “producten” (bijvoorbeeld parkeervergunning, geboorteaangifte, verhuizing, enz) digitaal af te nemen. Inwoners hebben er baat bij wanneer zij niet in ieder contact met de gemeente opnieuw, al bekend zijne gegevens opnieuw moeten aanleveren. Een goede bedrijfsvoering voor deze processen is essentieel. Het vraagt om een veranderende organisatie waarmee deze beweging kan worden opgevangen en versterkt.

Belangrijk onderdeel van deze ondersteuning is een toekomst bestendig financieel systeem We kiezen voor een systeem waarin we alle processen met een financieel component kunnen samenbrengen en onderling met elkaar kunnen laten corresponderen.

Naast deze digitaliseringsbeweging blijven we aandacht houden voor diegenen die niet kunnen, of willen meedoen in de wereld van digitalisatie.

Bedrijfsvoering

Dienstverlening

We werken volgens het uitvoeringsprogramma Dienstverlening. Dit betekent dat:

- We hebben geïnvesteerd in een gastvrije en mensgerichte dienstverlening. We geven bezoekers het gevoel welkom te zijn in ons Lossers hoes.
- We ontvangen feedback op onze (digitale) dienstverlening. Dit geldt voor de contacten aan de balie en via onze website. We gebruiken deze feedback om aanpassingen en verbeteringen door te voeren. Inwoners zijn erg tevreden over het contact met de medewerker aan de balie. De privacy en de plek van de balie vinden inwoners minder prettig. Er loopt een onderzoek hoe de privacy en de plek van de balie kan verbeteren.
- In 2024 is onze dienstverlening aangepast op de hoge bezoekersaantallen voor paspoorten en ID kaarten. We waren en blijven alert op identiteitsfraude.
- Losser heeft in het najaar van 2024 een nieuwe website gekregen. De nieuwe frisse website draagt flink bij aan onze online dienstverlening. Ook aan de toegankelijkheid van de website is gedacht zoals met makkelijk leesbare teksten en een voorleesfunctie die de nieuwe website biedt.

Inkoop

Voor gemeente Losser wordt inzicht gegeven in uitgaven, leveranciers en inkoopcategorieën. Dit kan zowel voor de gemeente totaal als ook gespecificeerd per afdeling en per budgethouder. Het overzicht wordt vanaf 2024 elk kwartaal geactualiseerd en besproken. Ook wordt dan verder ingezoomd op de inkopen met een mogelijk rechtmatigheidsrisico om te beoordelen hoe dit kan worden verbeterd. Uit de analyses in 2023 is gebleken dat Losser nog niet volledig rechtmatig inkoopt.

In 2024 zijn verschillende acties ondernomen om dit te verbeteren. Zo is een inkoopadviseur één keer per week aanwezig op locatie en beschikbaar voor vragen en begeleiding bij aanbestedingen. Daarnaast zijn er informatiebijeenkomsten georganiseerd om het bewustzijn van medewerkers te vergroten over het belang en de meerwaarde van rechtmatig en doelmatig inkopen. In deze bijeenkomsten is ook stil gestaan hoe het inkoopproces verloopt en wat er hierin van de medewerkers wordt verwacht. Het resultaat van deze acties is dat er

nu al zichtbare verbeteringen zijn in de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inkoopprocessen binnen gemeente Losser.

In september 2024 is het uitvoeringsprogramma Circulair Losser vastgesteld. Hierin is opgenomen dat gemeente Losser het MVOI manifest gaat tekenen (besluitvorming 1e kwartaal 2025). Het ondertekenen van het MVOI-manifest betekent voor de gemeente dat Losser zich zal verbinden aan het bevorderen van duurzame ontwikkeling en maatschappelijke meerwaarde binnen de regio. Dit houdt in dat Losser bij inkoop en aanbestedingen prioriteit geeft aan duurzaamheid, sociale inclusie en het ondersteunen van de lokale economie. Hiermee draagt gemeente Losser niet alleen bij aan een betere leefomgeving, maar ook aan bredere maatschappelijke doelen zoals de transitie naar een circulaire economie en de bevordering van eerlijke arbeidsomstandigheden. Het manifest biedt daarmee een kader om inkooppraktijken verder te verduurzamen.

Juridische Zaken

1. Juridisch advies
   Afgelopen jaar hebben we waar mogelijk geadviseerd op gebied van bestuursrecht en privaatrecht (niet zijnde vastgoed/grondzaken). Twee adviseurs van JZ zijn een aantal dagen per week fysiek aanwezig in Losser.
2. Bezwaar en beroep
   Sinds najaar 2024 is het bezwaarproces opgenomen in het zaaksysteem Octopus. De Losserse bezwaren worden nu volledig afgehandeld op de afgesproken wijze.
3. Verzekeringen
   In 2024 geen bijzonderheden. In 2025 wordt een applicatie aangeschaft voor het beheer van de polissen. De Losserse polissen worden hier ook in opgenomen. Najaar 2024 heeft de aanbesteding van de nieuwe aansprakelijkheidsverzekering voor Enschede en Losser plaatsgevonden die vanaf 2025 gaat gelden.

Personeel & organisatie

We willen een werkomgeving creëren waarin medewerkers het beste uit zichzelf kunnen halen en waarde kunnen toevoegen aan de organisatie. Dit vraagt om een mensgerichte stijl van leidinggeven. Daarom is een programma voor de doorontwikkeling van dienend en coachend leiderschap opgezet. Om te zorgen dat medewerkers zich blijvend kunnen ontwikkelen, is het aanbod van opleiding en scholing voor medewerkers vergroot.

Om inzicht te krijgen in de huidige formatie en personeelsbezetting en toekomstige behoefte aan personeel, is een benchmark uitgevoerd en is een eerste aanzet gemaakt voor strategische personeelsplanning. Dit proces helpt ons om proactief te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en te zorgen dat we over de juiste mensen beschikken om onze organisatiedoelen te bereiken.

Communicatie

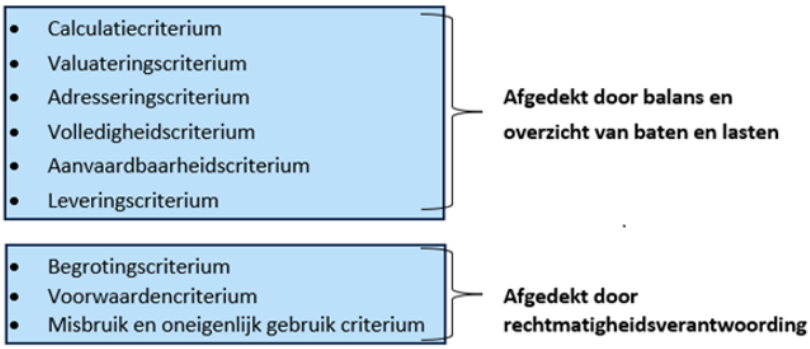
Naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie naar de communicatiefunctie in 2023 hebben we besloten te gaan werken met de methode Communiceren met focus. In 2024 hebben we gewerkt aan het eigen maken van deze methode en het meenemen van de organisatie hierin. Hiermee creëren we meer ruimte voor strategische advisering en brengen we focus aan in de communicatie.

Op basis van de communicatievisie en het coalitieakkoord werken we samen met de organisatie aan heldere en betrouwbare communicatie met onze inwoners, organisaties, ondernemers en verenigingen.

Rechtmatigheid

Sinds 2023 legt het college van B&W verantwoording af over de rechtmatigheid in de jaarstukken. Het college draagt zorg voor de interne toetsing op de rechtmatigheid van het financiële beheer en de getrouwheid van de informatieverstrekking. Dit wordt gewaarborgd door periodieke controlewerkzaamheden verdeeld in drie fasen: voorbereiding, uitvoering en rapportage. In de voorbereidingsfase wordt het gemeentebrede normenkader geactualiseerd en worden significante processen vastgesteld. De tussentijdse rapportage bevat de bevindingen van de uitgevoerde controles over het boekjaar 2024. Deze bevindingen vormen de basis voor de afgifte van de rechtmatigheidsverantwoording.
De Financiële verordening 2023 van de gemeente Losser stelt de verantwoordingsgrens vast op 2% van de totale lasten van de gemeente, inclusief de dotaties aan de reserves. Voor 2024 komt dat afgerond op € 1,8 mln. Verder is in de verordening de rapporteringstolerantie van 5% van de verantwoordingsgrens vastgesteld voor de afwijking die in de paragraaf Bedrijfsvoering worden toegelicht.

De rechtmatigheidstoets gebeurt op basis van negen criteria die door de wetgever als uitgangspunt zijn vastgesteld. De eerste zes criteria – die betrekking hebben op de getrouwheid – worden afgedekt in de balans en het overzicht van baten en lasten. De drie specifieke rechtmatigheidscriteria worden expliciet behandeld in de rechtmatigheidsverantwoording.

De laatste drie criteria komen derhalve expliciet tot uitdrukking in de rechtmatigheids-verantwoording. Rechtmatigheidscriteria die ook de getrouwheid raken zijn geen onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording. Bijvoorbeeld: constatering van een verslaggevingsfout is geen onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording. Ook de constatering dat een post in de jaarrekening niet voldoet aan de uitgangspunten van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) hoeft niet opgenomen te worden in de rechtmatigheidsverantwoording
Onderdeel van de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording zijn de uitkomsten van de interne controles die binnen de gemeente uitgevoerd worden om vast te stellen of wet- en regelgeving zijn nageleefd. Dit betekent dat de organisatie zelfstandig vaststelt of wordt voldaan aan het normenkader waarin relevante wet- en regelgeving is opgenomen.
In de paragraaf Rechtmatigheidsverantwoording zijn de totale onrechtmatigheden opgenomen conform de modelverantwoording van het BBV. In totaal is voor € 3,31 miljoen aan baten en lasten als onrechtmatig geconstateerd. Hiervan wordt € 3,16 miljoen als acceptabel beschouwd en € 0,15 miljoen als niet-acceptabel.
Alle geconstateerde afwijkingen vallen onder het begrotingscriterium. Bij het Voorwaardencriterium en Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O) zijn geen onrechtmatigheden vastgesteld.

De afwijkingen ten opzichte van de begroting worden op programmaniveau toegelicht in hoofdstuk 1 en op taakveldniveau per programma in paragraaf 3.2. In dit hoofdstuk wordt ook aangegeven of de lastenoverschrijdingen, op basis van de in artikel 12, lid 4 van de

Financiële verordening vastgelegde situaties, door de raad als acceptabel kunnen worden aangemerkt.

Begrotingscriterium
Het begrotingscriterium is een criterium van rechtmatigheid dat betrekking heeft op de grenzen van de baten en lasten in de door de raad geautoriseerde begroting van exploitatie en investeringskredieten en de hiermee samenhangende programma's, waarbinnen de financiële beheershandelingen tot stand moeten zijn gekomen.
De overschrijdingen in de loop van het jaar zijn geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage. De in de tabel 1 opgenomen afwijkingen zijn na de tussentijdse rapportage ontstaan.
Voor de toetsing van het begrotingscriterium wordt conform het Kadernota 2024 een onderscheid gemaakt tussen:

A. 1a. Overschrijding van lasten programma

1b. Overschrijding van kredieten

2. Ongeautoriseerde mutaties van de reserves

B. 3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van baten en lasten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld

De afwijkingen onder **A.** zijn in beginsel onrechtmatig waarbij sommige afwijkingen als acceptabel worden aangemerkt. In de art. 12, lid 4 van de Financiële verordening is geregeld welke begrotingsafwijkingen als acceptabel worden aangemerkt.

De afwijkingen onder **B.** zijn in de aard niet onrechtmatig zolang die tot een begrotingswijziging hebben geleid of tijdig aan de raad zijn gemeld.

1a. Overschrijding lasten programma

Programma Onmeunig Mooi Losser kent een lastenoverschrijding van € 2,67 mln en programma Wendbare Organisatie € 0,64 mln. De overschrijding van de lasten op het programma Onmeunig Mooi Losser komt vooral doordat de kosten van de Jeugd en Wmo enorm zijn gestegen. Het betreft open einde regelingen. Bij de Jeugdzorg gaat het vooral om crisiszorg die in de laatste maanden van het jaar aan bod kwam (€ 1,4 mln. aan kosten), na de laatste begrotingswijziging voor 2024. Bovendien is het grootste deel van deze zorg via externe verwijzers (vooral Jeugdbescherming) verwezen. Hierdoor hadden we niet of niet voldoende zicht op deze groep.

Bij de Wmo gaat het om een kostenoverschrijding van ruim € 600.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door hogere uitgaven aan woonvoorzieningen, Wmo-vervoer en hulpmiddelen. Hoewel hier al op was bijgeraamd in de financiële rapportage, zijn de kosten in de laatste maanden van 2024 alsnog hoger geworden.

Hier gaat het ook over open-einde regelingen. De overschrijding wordt, op grond van artikel 12, lid 4 van de Financiële verordening, als acceptabel aangemerkt.

Verder zijn er meerdere posten met kleinere afwijkingen binnen het programma. Het betreft wederom posten waarbij de overschrijding met direct gerelateerde inkomsten wordt gecompenseerd, of er is sprake van een open-einde regeling waardoor de overschrijdingen als acceptabel worden beschouwd. Alleen de overschrijding bij de sportaccommodaties, veroorzaakt vooral door de hogere exploitatiekosten van het zwembad, wordt slechts deels

gecompenseerd door hogere inkomsten. Daarmee is van deze overschrijding nog een bedrag van € 150.000 niet acceptabel.

De overschrijding van de lasten op het programma Wendbare organisatie betreft met name de actualisatie van de voorziening voor pensioen voor de wethouders (€ 449.000). De voorziening dient per ultimo boekjaar op peil gebracht worden. Verder valt de rente inzake de grondexploitaties lager dan geraamd (€ 108.000). De grondexploitaties worden ook met de jaarrekening geactualiseerd. Hierdoor worden beide posten als acceptabel beschouwd. Als laatste wordt overschrijding op dit programma veroorzaakt door extra lasten voor de erfgoeddeal (€ 61.000) die niet ten laste van de betreffende kredieten gebracht konden worden. Tegenover deze kosten staan inkomsten (subsidie) waardoor de overschrijding is acceptabel.

1b. Overschrijding van kredieten

Ultimo 2024 is een analyse uitgevoerd van de begrotingsafwijkingen ten aanzien van de beschikbaar gestelde investeringskredieten. Daarbij zijn geen afwijkingen geconstateerd die nadere toelichting behoeven.

2. Ongeautoriseerde reservemutaties

Alle mutaties van de reserves zijn conform eerder vastgesteld beleid rechtmatig tot stand gekomen. Voor toelichting van alle mutaties per reserve wordt verwezen naar de toelichting Vaste Passiva onder paragraaf 4.2 in de gemeenterekening.

3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld

Dit betreft alle afwijkingen die na de laatste begrotingswijziging zijn ontstaan en die niet tijdig aan de raad zijn gemeld. Voor de belangrijkste ontwikkelingen is de raad al geïnformeerd of is het in de Financiële verordening vastgelegd dat de afwijkingen pas met de jaarrekening definitief zijn en hoeven daardoor niet meegenomen te worden in de overweging voor de overschrijding van de baten en/of onderschrijding van de baten en lasten.

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium is het criterium van rechtmatigheid, dat betrekking heeft op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.
De interne controle, vooral de eerste lijn voert controles uit om te toetsen of de financiële beheershandeling voldoen aan de wet- en regelgeving opgenomen in het Normenkader.
Uit de uitgevoerde controles bij de significante processen zijn er geen financiële onrechtmatigheden geconstateerd.

Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)
Het criterium met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik richt zich op de vraag of belanghebbenden – waaronder de gemeente zelf – op juiste en volledige wijze gegevens aanleveren om te kunnen aantonen dat aan gestelde voorwaarden is voldaan. Dit ter voorkoming van onrechtmatige besteding van publieke middelen.
Binnen de gemeente is geen afzonderlijk overkoepelend M&O-beleid vastgesteld. In plaats daarvan zijn maatregelen en beheersactiviteiten gericht op het voorkomen en signaleren van misbruik en oneigenlijk gebruik geïntegreerd in de reguliere processen. De toetsing hierop vindt plaats binnen de bestaande controlewerkzaamheden, waaronder de verbijzonderde interne controle.

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden zijn er geen onrechtmatigheden geconstateerd binnen deze M&O-risicogebieden.

2.6. Verbonden partijen

Inleiding
Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijke risico's, is het gewenst dat in de gemeentebegroting en de gemeenterekening aandacht wordt besteed aan rechtspersonen, waarmee de gemeente een band heeft. Een organisatie wordt in deze paragraaf Verbonden partijen opgenomen als Losser bij deze partijen een bestuurlijk en financieel belang heeft. Het gaat dan concreet om deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen. Onder bestuurlijk belang wordt in dit verband verstaan: het hebben van een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die achtergesteld zijn in geval van faillissement van de verbonden partij en/of dat financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Beheer verbonden partijen
In het Beleidskader verbonden partijen (vastgesteld door de raad op 9 april 2019) wordt verder ingegaan op de rol van de raad met betrekking tot verbonden partijen. Daardoor kan de raad invulling geven aan de toezichthoudende rol. De gemeente houdt de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Kernvragen zijn of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenstemmen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Het tweede belang betreft het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. De gemeente moet steeds de afweging maken, welke aanpak de beste garantie biedt dat de taak wordt uitgevoerd op een manier zoals de gemeente dat voor ogen staat. De gemeente moet ook afwegen op welke manier de gemeente voldoende inhoudelijk en financieel toezicht heeft binnen de uitvoering van een taak.

Wijzigingen en actualiteiten verbonden partijen:

De gemeente Losser heeft in 2024 extra aandelen in Twence aangekocht.

De verbonden partij Publiek Belang Electriciteitsproduktie is in 2024 geliquideerd en komt dus voor de laatste maal in het overzicht met verbonden partijen voor.

De gemeenten Berkelland en Bronckhorst hebben aangegeven per 1 januari 2026 te willen toetreden tot het GBTwente. Het besluitvormingstraject hieromtrent is opgestart.

Lijst van verbonden partijen

Tabel: Algemeen bestuurlijke belangen en risico's per verbonden partij
Daarin wordt de situatie weergegeven zoals aan het eind van 2024 van toepassing was.

Naam en vestigingsplaats	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Risico's en kansen
Gemeenschappelijke regelingen			
Samen Twente	Alle betrokken gemeenten zijn vanaf 8 juli 2021 met één lid vanuit het college vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Dit lid heeft ook een plaatsvervanger. De	In de begroting van Samen Twente wordt het geraamde bedrag van de gemeente opgenomen en in de jaarrekening wordt het werkelijk verschuldigde bedrag	De uitgaven van Samen Twente moeten in de pas blijven lopen met de gemeentelijke financiële mogelijkheden. De gemeenschappelijke regeling is op dit moment verwikkeld in een

	gemeente Losser wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Oosterbroek, met wethouder Lahdo als plaatsvervangend lid.	van de gemeente vastgesteld. De bijdrage is afhankelijk van het aantal inwoners. De gemeentelijke bijdrage voor 2024 was € 1.354.303 (begroting 2024).	kerntakendiscussie.
GR Recreatieschap Twente (Enschede)	De GR Recreatieschap is per 1 januari 2022 gestart. De betrokken gemeenten zijn in het bestuur vertegenwoordigd met één lid. De gemeente Losser wordt vertegenwoordigd door wethouder Lahdo, met wethouder Oosterbroek als plaatsvervanger.	De daadwerkelijke gemeentelijke bijdrage aan het Recreatieschap Twente voor 2024 was € 138.031 (jaarrekening 2024).	
Bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking	Deze bestuursovereenkomst beschrijft de samenwerking tussen de Twentse gemeenten voor het versterken en verbreden en het uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaal economische structuur van Twente. In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld. Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen. De gemeente Losser	In de bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking was voor het jaar 2024 een bijdrage van € 9,31 per inwoner afgesproken.	

	wordt in dit overleg vertegenwoordigd door burgemeester Diepemaat, met wethouder Lahdo als vervanger.		
Stadsbank Oost Nederland (Enschede)	Elke gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door een door het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen vertegenwoordiger. Het dagelijks bestuur bestaat uit 8 leden, waarin in ieder geval zitting hebben de AB-leden uit de gemeenten Almelo, Hengelo en Enschede. De voorzitter wordt door het AB uit zijn midden aangewezen. De gemeente Losser wordt in het Algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Lahdo. Wethouder Oosterbroek is plaatsvervanger. Elk lid heeft in de vergadering van het algemeen bestuur één stem.	De gemeente Losser is afnemer van producten schuldhulpverlening van de gemeenschappelijke regeling voor een begroot bedrag in 2024 van € 188.819.	De gemeente is verantwoordelijk voor integrale schuldhulpverlening, waarbij zowel aandacht is voor preventie, vroegsignalering en nazorg. De gemeente kan zelf beslissen of zijn meer taken wil inkopen of om basistaken zelf weer te gaan uitvoeren.
Crematoria Twente (Enschede)	OLCT is een collegeregeling. Er is een algemeen bestuur waarin alle betrokken gemeenten met elk een lid - benoemd door het college van een deelnemende gemeente uit zijn midden. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, die door het AB uit zijn midden worden benoemd met dien verstande dat drie van	Crematoria Twente keert jaarlijks dividend uit aan de GR OLCT, die het dividend aan de deelnemende gemeenten uitkeert naar rato van het aantal crematies van ingezetenen. Voor 2024 is in de begroting, conform het nieuwe dividendbeleid, een winstuitkering van	De risico's voor Crematoria Twente zijn voornamelijk financieel. De dividenduitkering is afhankelijk van het resultaat van het bedrijf en van het aantal crematies.

	de vijf zetels worden ingenomen door leden van de deelnemende gemeenten, waarvan het inwoneraantal op 1 januari van het jaar waarin de keuze plaats vindt, minder is dan 40.000. De gemeente Losser wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Oosterbroek. Wethouder Engels is plaatsvervanger. Wethouder Oosterbroek is tevens lid van het dagelijks bestuur.	375.000 (totaal) opgenomen, maar dat is afhankelijk van de resultaten van het bedrijf. De spelregels daarvoor zijn opgenomen in het vastgestelde dividendbeleid.	
Veiligheidsregio Twente (Enschede)	De Veiligheidsregio Twente is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam, bestaande uit een algemeen bestuur, waarin elke gemeente is vertegenwoordigd door de burgemeester en een dagelijks bestuur bestaande uit vijf leden. Besluitvorming in het algemeen bestuur vindt plaats bij gewone meerderheid. Echter bij de vaststelling van de begroting en rekening beschikt het lid over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners. De burgemeester wordt in het algemeen bestuur vervangen door de loco-burgemeester.	De aangesloten gemeenten betalen voor 2024 hun verplichte bijdrage naar een door het algemeen bestuur vastgestelde systematiek. De begrote bijdrage van Losser voor 2024 bedroeg € 1.819.938.	De bijdrage van de gemeente is afhankelijk van het behaalde resultaat van de VRT. Dit kan van invloed zijn op de gemeentelijke bijdrage.
Omgevingsdienst Twente (Almelo)	De Omgevingsdienst Twente is een regeling tussen de colleges van de Twentse gemeenten en het college van GS van Overijssel. De colleges van alle deelnemers hebben zitting in het algemeen bestuur en wijzen daarin een lid en een	De Omgevingsdienst Twente is per 1 januari 2019 formeel van start gegaan. De financiële bijdrage van de gemeente Losser voor 2024 is € 580.000,- (begroting 2024).	

	plaatsvervangend lid aan. Wethouder Engels maakt namens de gemeente Losser deel uit van het algemeen bestuur met als plaatsvervanger wethouder Oosterbroek.		
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (Hengelo)	Wethouder Oosterbroek maakt deel uit van het algemeen bestuur. Haar plaatsvervanger is wethouder Engels. De stemverhouding in het algemeen bestuur is verdeeld naar rato van het aantal deelnemers. Iedere deelnemer met meer dan 100.000 inwoners heeft zes stemmen, met meer dan 50.000 inwoners vier stemmen en met minder dan 50.000 inwoners twee stemmen.	De gemeentelijke bijdrage wordt bepaald aan de hand van tariefdifferentiatie. Bij tariefdifferentiatie worden tarieven per verdeelsleutel vastgesteld en de deelnemende gemeente betaalt naar rato voor het aantal 'verdeelsleutels' dat is afgenomen. Verschuivingen in aantallen of wijzigingen in het tarief van een verdeelsleutel ten opzichte van voorgaand jaar kunnen er in resulteren dat de onderlinge verhoudingen tussen gemeentelijke bijdragen veranderen.	Het GBT voert drie keer per jaar een risico-inventarisatie uit, waarbij alle risico's worden benoemd. Eventuele calamiteiten kunnen van invloed zijn op de bijdragen van de verschillende deelnemers. De bijdrage voor de gemeente Losser voor 2024 op basis van de begroting bedraagt € 583.000.
Vennootschappen en corporaties			
Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,03%.	De gemeente bezit 17.550 aandelen à € 2,50. Het over 2024 ontvangen dividend bedroeg € 37.443.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Enexis Holding N.V. (Den Bosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,014%. In 2016 is een deel van de aandelen verkocht.	De gemeente Losser bezit 21.310 aandelen, waar jaarlijks dividend over wordt uitgekeerd. Het dividend over 2023 bedroeg € 5.152,85 (uitgekeerd in 2024)	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Twente Milieu (Enschede)	De gemeente heeft een zeggenschap heeft van 5,3% in NV Twente Milieu. De directeuren en commissarissen	De gemeente Losser bezit 5,3% van de aandelen. Twente Milieu keert geen dividend uit. Bij een	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.

	worden benoemd, geschorst en ontslagen door de algemene vergadering van aandeelhouders.	positief jaarresultaat en een solvabiliteit van 25% wordt het dividend verrekend in de kostprijs van het product of de geleverde dienst.	
Twence (Hengelo)	Losser heeft 3,49 % (vanaf 1 januari 2025 5,00%)van de gewone aandelen van Twence. Vanwege de sterk inhoudelijke inbreng wordt de gemeente Losser in de Algemene vergadering van aandeelhouders vertegenwoordigd door de vakinhoudelijke wethouder.	Losser heeft 29.607 (vanaf 1 januari 2025 42297) aandelen à € 1 in bezit. Er wordt een dividenduitkering en een borgstellingsprovisie ontvangen.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Wadinko (Zwolle)	Het aandeel van de gemeente Losser in de onderneming bedraagt 2,3%	De gemeente Losser bezit 55 aandelen van de in totaal 2.389 aandelen. Losser heeft over 2024 € 34.533 aan dividend ontvangen.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Publiek Belang Electriciteitsproductie ('s-Hertogenbosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,02%	Losser bezit 0,02% van de waarde.	Deze vennootschap is in 2024 opgeheven. Daarbij zijn de resterende liquide middelen uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Voor Losser was dit een bedrag van € 221,95.
CSV Amsterdam ('s-Hertogenbosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,02%.	Losser bezit 0,02% van de waarde.	CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie , het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting.
Dimpact	Dimpact is een coöperatieve vereniging met veertig deelnemers	Loser is lid van de coöperatieve vereniging.	De leden van de vereniging zijn niet aansprakelijk voor het bedrijfsresultaat van de

	(gemeenten), gericht op het verbeteren en moderniseren van publieke dienstverlening aan inwoners en bedrijven. De gemeenten wordt in de ledenvergadering vertegenwoordigd door de burgemeester.		vereniging (U.A. = uitgezonderd aansprakelijkheid). Er is dus sprake van een zeer gering risico.
Coöperatie Regionaal Energiebedrijf Noord-Oost-Twente (Denekamp)	De gemeente Losser is lid van de coöperatie.	De Coöperatie Regionaal Energiebedrijf Noord-Oost Twente is in 2022 van start gegaan.	De gemeentelijke bijdrage levert niet het bereiken van de gewenste doelstellingen op.
Overige verbonden partijen (bestuursovereenkomst)			
Euregio (Enschede-Gronau)	De Euregio is een samenwerkingsverband van 129 Nederlandse en Duitse gemeenten, steden en (Land)Kreise. De Euregio heeft een Algemeen Bestuur, een Euregioraad en een dagelijks bestuur. Losser heeft twee vertegenwoordigers in het Algemeen Bestuur (mevrouw Tiethoff, raadslid, en de burgemeester) en één vertegenwoordiger in de Euregioraad (mevrouw Tiethoff).	De gemeente Losser betaalt vanaf 1 januari 2016 een lidmaatschapsbijdrage van € 0,29 per inwoner.	Eventuele ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de bijdragen van de verschillende deelnemers.

Tabel: Financiële kengetallen per verbonden partij

Nog niet alle verbonden partijen hebben de goedgekeurde jaarrekening 2024 gereed. Voor deze partijen zijn geen gegevens over het vreemd en eigen vermogen per eind 2023 opgenomen en ook geen resultaat over 2023. Om toch een indruk van de financiële cijfers te geven, zijn daar waar mogelijk de gegevens over 2023 opgenomen.

Naam en vestigingsplaats	Eigen vermogen begin 2024	Eigen vermogen eind 2024	Vreemd vermogen begin 2024	Vreemd vermogen eind 2024	Jaarresultaat 2024
SamenTwente (Enschede)	€ 4,109	€ 5,119 mln	€ 20,789 mln	€ 20,941 mln	€ 1,397 mln
Recreatieschap Twente	€ 797.000	€ 156000	€ 3,325 mln	€ 3,105 mln	€ 152.000
Twente Board/Twente Board Development	-	-	-	-	-
Stadsbank Oost Nederland (Enschede)	€ 1,370 mln	€ 2,236 mln	€ 12,765 mln	€ 12,219 mln	€ 656.800
Crematoria Twente (Enschede)	€ 2,081 mln	€ 2,563 mln	€ 5.262	€ 12.220	€ 917.948
Veiligheidsregio Twente (Enschede)	€ 2,504 mln	€ 3,389 mln	€ 71,827 mln	€ 77,383 mln	€1,223 mln
Omgevingsdienst Twente (Almelo)	€ 2,036 mln	€ 3,070 mln	€ 3,977 mln	€ 3,823 mln	€ 1,893 miln
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (Hengelo)	€ 1.652 mln	€2,886 mln	€ 1,198 mln	€ 1,090 mln	€ 1,233 mln
Vennootschappen en corporaties					
Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)	€ 4.412 mln	€4.468 mln	€ 110.819 mln	€ 123.164 mln	€ 294 mln
Enexis Holding N.V. (Den Bosch)	€ 5.320 mln	€ 5.538 mln	€ 5170 mln	€ 5.388 mln	€ 254 mln
Twente Milieu (Enschede)	€ 12,660 mln	nnb	€ 14,123 mln	nnb	nnb
Twence (Hengelo)	€ 169,2 mln	€ 166,2 mln	€ 109,0 mln	€ 123,2 mln	€ 14,413 mln
Wadinko (Zwolle)	€ 82,924 mln	85,006 mln	€ 8,731 mln	10,249 mln	€ 3,582 mln
Dimpact	€ 2,991 mln		€ 4,587 mln		
Publiek Belang Electriciteitsproductie ('s-Hertogenbosch)	Opgeheven in 2024.				
CSV Amsterdam ('s-Hertogenbosch)	€ 84.345	€ 8580.202	€ 64.446	€ 6572	€ 8.500000
Coöperatie Regionaal Energiebedrijf Noord-Oost-Twente	€ 118.984	€ 80125	€ 2667	0	€ -38.859
Overige verbonden partijen (bestuursovereenkomst)					
Euregio (Enschede- Gronau)	2,577mln	2,577 mln	29.942 mln	39.553 mln	€ -37.088

2.7. Grondbeleid

Deze paragraaf schetst de uitvoering van het grondbeleid van de gemeente Losser in 2024 binnen de gestelde kaders.

Doel en uitgangspunten grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid draagt bij aan de realisatie van de doelstellingen genoemd in paragraaf 1.1 'Onmeunig mooi Losser'. De doelstellingen zijn bij het onderdeel 'Toekomstbestendig wonen en leven' nader beschreven. De opgaven zijn gericht op het verbeteren van de leefbaarheid, omgevingskwaliteit, bereikbaarheid, veiligheid, vitaliteit en het bieden van passende en betaalbare huisvesting. Het speerpunt 'wonen' heeft hierbij topprioriteit.

Ontwikkelingen

De economie als geheel bevindt zich al enige tijd in onrustig vaarwater. Dit is toe te schrijven aan geopolitieke ontwikkelingen en de risico's voor de economie als geheel. De toegenomen onzekerheden zijn reeds gekwantificeerd in de risicoanalyses. In paragraaf 2.2 *Weerstandsvermogen en risicobeheersing* lichten we het effect op de vereiste weerstandscapaciteit toe.

Grondexploitaties
De raad heeft besloten een aantal ontwikkelingen met voorrang te realiseren. Dat heeft in 2024 geleid tot de vaststelling van een aantal particuliere grondexploitaties. Bij particuliere grondexploitaties faciliteert de gemeente een particuliere (her)ontwikkeling en vraagt een vergoeding voor de te maken kosten. Particuliere grondexploitaties zijn in principe kostenneutraal. In 2024 is onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van een aantal locaties, zoals de ontwikkelingen aan de Lutte Noord, Martinusplein, Lutterstraat 100, Hoofdstraat 278-286 (Stoevenbeld), Gronausestraat 467 (Eldorado) en Hannekerveld.

Actuele vermogenspositie grondexploitatie

Winstneming
De commissie BBV schrijft voor dat tussentijds winstnemen bij grondexploitaties verplicht is, indien aan de voorwaarden van de Percentage Of Completion (POC) methode wordt voldaan. De commissie BBV heeft de POC methode in haar regels opgenomen om onder meer gemeenten eerder te verplichten tussentijds tot winstneming over te gaan bij grondexploitaties die daarvoor in aanmerking komen. De voorzichtigheid in tussentijdse winstneming wordt gewaarborgd in de vereiste voorwaarden voor de POC methode:

- het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden geschat;
- én de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
- én de kosten zijn gerealiseerd.

Als is voldaan aan de voorwaarden van de POC methode dient de winst als gerealiseerd en verantwoord te worden beschouwd. In dat geval is het 'niet getrouw' om te wachten met winstneming:

- Voor de Saller is de tussentijdse winstneming berekend op € 853.000;
- Voor de Geurmeij is de tussentijdse winstneming berekend op € 30.000;
- Voor de voormalige Martinusschool is de tussentijdse winstneming berekend op € 31.000;

- Bij de Muchte is het negatieve resultaat omgeslagen naar een positief resultaat. Hiermee voldoet het aan alle voorwaarden van de POC methode. De tussentijdse winst is berekend op € 11.000;
- Het resultaat van de Nitertweg is positief, alleen voldoet het niet aan alle voorwaarden om tussentijds winst te nemen. De grond is niet verkocht;
- Bij Wonen aan 't Dinkeldal en de Invalsweg is sprake van verliesgevende grondexploitaties. Bij verliesgevende grondexploitaties is vanzelfsprekend geen sprake van tussentijdse winstnemingen.

Het kan voorkomen dat bij de berekening van de tussentijdse winstneming in enig jaar blijkt dat de al genomen en verantwoorde tussentijdse winstneming in voorgaande jaren te hoog is geweest. Bijvoorbeeld omdat sprake is van tegenvallers in kosten en/of opbrengsten. Dat kan leiden tot verliesnemingen in het lopende jaar. Het bedrag dat te veel aan tussentijdse winst is genomen wordt dan verrekend. Dat is dit jaar niet aan de orde. Indien van toepassing is het risico op het verrekenen van in potentie teveel genomen tussentijdse winst meegewogen bij het bepalen van de vereiste weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties. Bij de toelichting van het jaarresultaat grondexploitaties zijn de effecten op onder meer de reserve Grondexploitatie weergegeven.

Jaarresultaat grondexploitaties
In onderstaande tabel is het jaarresultaat weergegeven van de grondexploitatie.

Jaarresultaat Grondexploitatie 2024 (bedragen in €) "-" = nadelig			
Omschrijving	*Begroting*	*Realisatie*	*Verschil*
Verliesvoorziening Wonen aan het Dinkeldal	0	261.166	261.166
Verliesvoorziening Invalsweg Overdinkel	0	-8.082	-8.082
Verliesvoorziening Muchte	0	15.880	15.880
subtotaal verliesneming	**0**	**268.964**	**268.964**
Winstneming de Saller	834.838	853.000	18.162
Winstneming Geurmeij	12.723	30.000	17.277
Winstneming vm. Martinusschool	79.449	31.000	-48.449
Winstneming de Muchte	0	11.000	11.000
subtotaal winstneming	**927.010**	**925.000**	**-2.010**
Totaal resultaat	**927.010**	**1.193.964**	**266.954**

Bij de verliesgevende grondexploitaties is de verliesvoorziening in 2024 afgenomen met € 268.964. Een '-' betekent een toename in de verliesvoorziening of het terugboeken van tussentijds genomen winst. Bij de winstgevende grondexploitaties is er in 2024 een tussentijdse winst gerealiseerd van € 925.000. Dit is nagenoeg conform begroting. Verliesvoorzieningen verrekenen we met de winstnemingen in het lopende jaar. Het saldo van beide is het jaarresultaat van de grondexploitaties. Is er sprake van een negatief jaarresultaat, dan dekken we dat uit de reserve Grondexploitatie. Is er sprake van een positief jaarresultaat, dan verdelen we dat evenredig over de reserve Grondexploitatie en de Algemene Risicoreserve. Per saldo bedraagt het jaarresultaat 2024 van de grondexploitaties € 1.193.964 positief. In de volgende alinea gaan we nader in op de verdeling van het positieve jaarresultaat over bovengenoemde reserves.

Reserve Grondexploitatie
In het algemeen geldt dat de reserve Grondexploitatie is gevormd om de risico's in de grondexploitaties op te kunnen vangen. De reserve Grondexploitatie mag maximaal € 1 miljoen bedragen. Het eventueel meerdere valt vrij ten gunste van het gemeentelijke rekeningresultaat. Omdat er voor het verslagjaar 2024 sprake is van een positief jaarresultaat van de grondexploitaties ter hoogte van € 1.193.964 verdelen we dit evenredig over de reserve Grondexploitatie en de Algemene Risicoreserve. Dit betekent dat € 596.982 (= € 1.193.964 * 50%) ten gunste van de Algemene Risicoreserve komt en € 596.982 ten gunste van de reserve Grondexploitatie. Echter, aangezien de reserve Grondexploitatie het maximum van € 1 miljoen al heeft bereikt, valt dit deel vrij ten gunste van het gemeentelijke rekeningresultaat. Zie onderstaande tabel voor het verloop van de reserve Grondexploitatie.

Verloop Reserve Grondexploitatie (bedragen in €)	**Totaal**
Saldo per 1-1-2024	**1.000.000**
50% toevoeging jaarresultaat grondexploitaties 2024	596.982
afwijking t.o.v. maximum reserve Grondexploitatie	-596.982
Saldo per 31-12-2024	**1.000.000**

Actuele vermogenspositie grondexploitatie
De financiële uitkomsten over 2024 van de grondexploitaties verantwoorden we in deze paragraaf. Jaarlijks herzien we de grondexploitaties met als vertrekpunt de boekwaarde (saldo van inkomsten en uitgaven). Gerealiseerde kosten en opbrengsten van het lopende jaar verwerken we in de boekwaarde en de prognoses stellen we bij. De vermogenspositie van de grondexploitaties bestaat uit twee componenten, te weten:

- het geïnvesteerde vermogen van de complexen ultimo 2024 (boekwaarde);
- de prognoses van de complexen (grondexploitaties).

De te verwachten eindresultaten rekenen we ten slotte terug naar het prijspeil 1 januari 2025. Dit is de zogenoemde contante waarde van het resultaat. Het berekenen van de contante waarde is belangrijk bij de beoordeling van de resultaatontwikkeling in de komende jaren en bij de beoordeling van de actuele vermogenspositie van de grondexploitaties.

Voor de berekening van de grondexploitaties is het noodzakelijk om parameters vast te stellen. De gehanteerde parameters hebben wij in 2024 vastgesteld via de Notitie van Uitgangspunten. Voor de volledigheid vermelden we deze in onderstaande tabel.

	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028 e.v.***
Kosten	3%**	4,5%**	2,5%	2,5%	2%
Opbrengsten	***	***	2,5%	2,5%	2%
Rente	1,43%	0,7%	0,9%	0,9%	0,9%

* Beheersmaatregel ingevolge BBV, uitgaande van basisjaar 2025 brengen we de opbrengstenparameter na tien jaar voorzichtigheidshalve terug naar 0% per jaar;
** Per grondexploitatie afzonderlijk beoordelen. Werkzaamheden die al zijn aanbesteed behoeven geen indexatie;
*** Getaxeerde grondprijzen gelden in principe voor heel 2025.

In de Nota Grondbeleid staat beschreven dat we grondprijzen voor woningbouw taxeren volgens de normatief residuele methode. In aanvulling hierop kan op kavelniveau gedifferentieerd worden vanwege omvang, vorm, ligging, locatie en/of andere relevante factoren. De taxaties worden samen met een beëdigde taxateur uitgevoerd. Dit volgens het zogenaamde ‘vier-ogen principe’. De taxatiewaarde nemen we één op één over in de grondexploitaties.

In exploitatie genomen plannen (bedragen in €)

Complex	Boekwaarde 31-12-2024	Prognose eind-resultaat op einddatum	Einddatum prognose	Prognose resultaat per 01-01-2025
Saller	-184.504	145.131	31-12-2026	142.836
Geurmeij	1.176.749	126.486	31-12-2028	122.276
Wonen aan 't Dinkeldal	-123.581	-145.165	31-12-2025	-142.318
Invalsweg	276.362	-95.727	31-12-2026	-92.010
Muchte	333.212	75.045	31-12-2027	73.200
Nitertweg	243.755	30.068	31-12-2025	29.859
Vm. Martinusschool	-228.505	45.822	31-12-2025	45.504
Totaal	**1.493.488**			**179.347**

De Saller
Fase 2A en 2B zijn gereed. Het woonrijp maken van fase 2C is in uitvoering. Bij de uitvoering volgen we het bouwtempo van de woningen. Ten opzichte van de prognose verlopen de woonrijp werkzaamheden voortvarend en naderen afronding. Van de twee kavels bestemd voor particuliere uitgifte is er één geleverd en één verkocht. Onze contractpartner Rechtervoort heeft twee van de drie resterende kavels, bestemd voor projectmatige uitgifte, afgerekend. Het resultaat is verbeterd door het voordeel dat is behaald op de plankosten, rente en verwerking van de contractuele grondprijs van de laatste kavel bestemd voor projectmatige uitgifte. De Saller voldoet aan de voorwaarden van de POC methode en is daarmee verplicht om tussentijds winst te nemen. De tussentijdse winst is berekend op € 853.000. Na herziening van de grondexploitatie bedraagt het geraamde eindresultaat ultimo 2026 € 145.131 positief. Omgerekend naar peildatum 1 januari 2025 (contante waarde): € 142.836.

Geurmeij
De Geurmeij voorziet in een gedifferentieerd kavelaanbod van circa tachtig kavels. De uitgifte van fase 1 (van het tweede deel) is bijna afgerond. In fase 1 zijn twintig kavels gerealiseerd, waarvan er achttien zijn verkocht. De laatste twee kavels nemen we mee bij de uitgifte van fase 2. De voorbereidingen voor de uitgifte van fase 2 zijn gestart. Bouwbedrijf Tijdhof Hobema is in 2024 bezig geweest met de realisatie van de eerste acht rijwoningen. In 2024 is het woonrijp maken van de omliggende openbare ruimte in fase 1 opgestart. De Geurmeij voldoet aan de voorwaarden van de POC methode en is daarmee verplicht om tussentijds winst te nemen. Er is een tussentijdse winst genomen van € 30.000. Per saldo bedraagt het resultaat op peildatum 1 januari 2025 € 122.276 positief. Dit is een verbetering ten opzichte van vorig jaar. Deze verbetering komt voornamelijk door het verwerken van de geïndexeerde grondprijzen en het indexeren van de uitgifteprijzen uit het contract met Tijdhof Hobema.

Wonen aan het Dinkeldal
In totaal zijn door aannemersbedrijf Haafkes en projectontwikkelaar Le Clercq dertig woningen gerealiseerd. De woonrijp werkzaamheden van de openbare ruimte zitten in een afrondende fase. Na oplevering van het woonrijp maken en het verlopen van de onderhoudstermijn sluiten we de grondexploitatie. Per saldo bedraagt het resultaat op peildatum 1 januari 2025 € 142.318 negatief. Dit is een verbetering ten opzichte van vorig jaar. Deze verbetering komt doordat het budget voor woonrijp maken en daarmee ook de plankosten deels is vrijgevallen. Daarnaast is het bestemmingsplan langer dan vijf jaar onherroepelijk en is de kostenraming voor nadeelcompensatie (voorheen planschade) hiermee komen te vervallen.

Invalsweg
Het bestemmingsplan voorziet in de mogelijkheid tot het bouwen van één woning naast de Invalsweg 8a te Overdinkel. De verkoop van de kavel per openbare inschrijving is eerder niet doorgegaan vanwege opgelopen bouwkosten. De kavel stond weer enige tijd te koop maar het animo bleek beperkt. Om de verkoopbaarheid te vergroten onderzoeken we de uitbreiding van de bouwmogelijkheden. De huidige kavel is uit de verkoop gehaald totdat hier meer duidelijkheid over is. Dit kan er toe leiden dat we een nieuwe grondexploitatie ter vaststelling aan de raad aanbieden. Daar is vooralsnog geen sprake van. Voor nu is het uitgangspunt van één uit te geven kavel gehandhaafd en is de looptijd van de grondexploitatie met een jaar verlengd. Na herziening bedraagt het geraamde eindresultaat ultimo 2026 € 95.727 negatief. Omgerekend naar peildatum 1 januari 2025 bedraagt het resultaat € 92.010 negatief. De getroffen verliesvoorziening is hierop aangepast en verhoogd.

De Muchte
De herontwikkeling van de Muchte maakt woningbouw mogelijk in de vorm van twaalf grondgebonden woningen en een appartementencomplex met zestien huurwoningen voor woningcorporatie Domijn. Domijn is bezig met de realisatie van het appartementencomplex. Eind 2024 is de verkoopovereenkomst voor de twaalf kavels getekend. De levering hiervan vindt uiterlijk in maart 2026 plaats. Wanneer het appartementencomplex en de grondgebonden woningen zijn gerealiseerd, starten aansluitend de woonrijp werkzaamheden van het terrein. Het negatieve resultaat van de grondexploitatie van de Muchte is in 2024 omgeslagen naar een positief resultaat en voldoet hiermee aan alle voorwaarden van de POC methode om tussentijds winst te nemen. De tussentijdse winst bedraagt € 11.000. Per saldo bedraagt het resultaat op peildatum 1 januari 2025 € 73.200 positief. Dit is een verbetering ten opzichte van vorig jaar. Deze verbetering komt voornamelijk doordat de koopsom uit de getekende verkoopovereenkomst (uitkomst prijsvraag) hoger uitvalt.

De Nitertweg
De voormalige ijsbaan annex visvijver aan de Nitertweg 4 in Losser is herontwikkeld voor de uitgifte van één woningbouwkavel, een perceel natuurgebied en een kavel bestemd voor Stichting Staringmonument. De verkoop van de woonkavel gaat via een openbare inschrijvingsprocedure bij de notaris. Voor het perceel natuurgebied en de kavel voor Stichting Staringmonument lopen aparte verkooptrajecten. Per saldo bedraagt het resultaat op peildatum 1 januari 2025 € 29.859 positief. Deze verslechtering komt voornamelijk doordat de looptijd met een jaar is verlengd.

Voormalige Martinusschool
In 2024 heeft de levering van de grond plaatsgevonden. JOUW Wonen is begonnen met het bouwen van zeven rijwoningen (rij van vier en rij van drie). De verwachting is dat in Q4 van 2025 de gemeente de omliggende openbare ruimte woonrijp maakt en dat het project eind 2025 afgerond kan worden. Het resultaat van de grondexploitatie van de Martinusschool is positief en voldoet aan de voorwaarden van de POC methode om tussentijds winst te nemen.

De tussentijds genomen winst bedraagt € 31.000. Per saldo bedraagt het resultaat op peildatum 1 januari 2025 € 45.504 positief. Dit is een verslechtering ten opzichte van vorig jaar. Deze verslechtering komt voornamelijk doordat de plankosten en beheerslasten hoger uitvallen dan geraamd.

2.8. Openbaarheidsparagraaf Woo

De Wet open overheid (Woo) schrijft een openbaarheidsparagraaf voor. De Woo heeft als doel om de transparantie van de overheid te vergroten door informatie beter toegankelijk en vindbaar te maken voor burgers. De Woo sluit daarmee aan op de opgave *Wendbare organisatie en transparant bestuur,* waarmee onze dienstverlening zich explicieter richt op duidelijke, toegankelijke en betrouwbare informatie voor iedereen in onze samenleving. De gemeente Losser heeft in 2024 al enkele belangrijke stappen gezet om de wet te implementeren en te voldoen aan de verplichtingen die deze wet met zich meebrengt. Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste punten die in 2024 zijn gerealiseerd:

Strategie en uitvoering
De gemeente Losser heeft voor de periode 2025-2030 een ambitieniveau vastgesteld dat gericht is op het verder versterken van de actieve en passieve openbaarmaking van informatie. De nadruk ligt hierbij op vrijwillige openbaarmaking, bovenop de verplichte openbaarmaking. Daarnaast is er gewerkt aan het vergroten van het bewustzijn rondom de Woo door trainingen, sessies en communicatieve activiteiten te organiseren.

Informatiehuishouding op orde
De Woo verplicht de gemeente om de informatiehuishouding goed op orde te brengen. Losser heeft de samenwerking met het programma Bridge en het team Informatiebeheer versterkt, die zich primair richten op het verbeteren van de informatiehuishouding.

Actief openbaar maken
Op 1 november 2024 is de eerste tranche voor de verplichte actieve openbaarmaking in werking getreden. De informatie over de organisatie, werkwijze en bereikbaarheid is inmiddels tijdig en volgens de vereisten openbaar gemaakt. Voor andere informatiecategorieën worden pilots uitgevoerd om ervaring op te doen met het actief openbaar maken van informatie, waarbij een belangrijke uitdaging is om informatie digitaal toegankelijk te maken. Voor de korte termijn is er een tijdelijke voorziening via Ibabs geregeld voor de actieve openbaarmaking van Woo-verzoeken en -besluiten. In 2024 is er voortgang geboekt in de samenwerking met Dimpact om een structurele oplossing voor publicatie van informatie te realiseren, die naar verwachting in 2025 beschikbaar zal zijn.

Passief openbaar maken
In 2024 zijn er 26 Woo-verzoeken ingediend bij de gemeente Losser, waarvan de meeste betrekking hadden op documenten die gaan over de fysieke leefomgeving. Daarnaast waren er verzoeken over financiële data en asiel. De gemeente heeft ervaring opgedaan met een aantal grotere Woo-verzoeken, zoals het verzoek over de locatie voor asielopvang. Het verwerken van deze verzoeken vergt een aanzienlijke hoeveelheid ambtelijke capaciteit, maar de gemeente is erin geslaagd om de gevraagde informatie te leveren. De organisatie is zich ervan bewust dat het verder verbeteren van transparantie een proces is, en daarom is begonnen met het evalueren van Woo-verzoeken om hiervan te leren en de werkwijze te optimaliseren.

Tabel: Overzicht Woo-verzoeken en onderwerpen Losser 2024

Periode	Totaal	Afdeling	Aantal
januari - december 2024	25	Plannen, vergunnen en handhaven	10
		Algemeen (juridisch)	6
		Beheer fysieke ruimte	5
		Ontwikkeling & Strategie	2
		Duurzaamheid	1
		Werk en Inkomen	1

Jaarrekening

3. Financiële Positie

3.1. Overzicht van baten en lasten

Bedragen in 1.000 euro's	Begroting 2024			Begroting (na wijziging) 2024			Realisatie 2024		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Wendbare organisatie	5.262	356	-4.906	5.516	347	-5.169	6.412	570	-5.841
Onmeunig mooi Losser	57.211	18.342	-38.869	65.973	26.036	-39.938	68.643	27.051	-41.593
Subtotaal	**62.473**	**18.697**	**-43.775**	**71.490**	**26.383**	**-45.107**	**75.055**	**27.621**	**-47.434**
Algemene dekkingsmiddelen	429	54.176	53.747	649	56.995	56.345	757	56.140	55.383
Heffing VPB	-11	0	11	8	0	-8	-29	0	29
Onvoorzien	884	69	-815	1.864	68	-1.797	1.900	385	-1.515
Overhead	11.125	261	-10.864	11.055	261	-10.794	10.697	261	-10.436
Subtotaal	**12.428**	**54.506**	**42.078**	**13.577**	**57.323**	**43.746**	**13.325**	**56.786**	**43.461**
Saldo baten en lasten	**74.900**	**73.203**	**-1.697**	**85.067**	**83.706**	**-1.361**	**88.380**	**84.407**	**-3.973**
Wendbare organisatie	1.423	1.393	-30	1.423	2.184	761	250	1.922	1.672
Onmeunig mooi Losser	1.880	1.742	-138	2.751	2.284	-466	2.888	2.433	-456
Saldo van mutaties reserves	**3.303**	**3.135**	**-168**	**4.173**	**4.468**	**295**	**3.138**	**4.354**	**1.216**
Resultaat	**78.203**	**76.338**	**-1.865**	**89.240**	**88.174**	**-1.066**	**91.518**	**88.761**	**-2.757**

3.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Hieronder wordt per taakveld een toelichting gegeven op de afwijkingen tussen de begrote en gerealiseerde baten en lasten. De toelichting is op hoofdlijnen en daarom soms niet volledig te herleiden naar de exacte bedragen in de tabellen.

Toelichting op de algemene dekkingsmiddelen
De algemene dekkingsmiddelen die hierboven worden gepresenteerd zijn:

Bedragen x 1.000 Euro'sAlgemene dekkingsmiddelen	Budget primair	Budget actueel	Realisatie	Saldo
OZB	6.103	6.153	6.063	-90
Hondenbelasting	3	3	3	0
Belastingopbrengsten	**6.106**	**6.156**	**6.066**	**-90**
Algemene uitkeringen	47.124	49.619	49.086	-533
Dividend	451	341	341	0
Saldo financieringfunctie	65	229	-110	-340
Overige dekkingsmiddelen	**47.641**	**50.189**	**49.317**	**-872**
Saldo	**53.747**	**56.345**	**55.383**	**-962**

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze vrij kan besteden (in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen).

OZB

De realisatie komt in 2024 uiteindelijk € 90.000 lager uit dan we verwacht hadden. Met name het achterblijven van de verwachte uitbreiding van het aantal woningen is de oorzaak.

Algemene uitkering

Het negatieve resultaat bedraagt € 0,533 mln. De effecten van de mei-, september-, en decembercirculaire 2024 zijn, inclusief bijbehorende taakmutaties, al in de begrotingscijfers verwerkt. Het gemelde nadeel komt omdat we in de begroting rekening hebben gehouden met de uitkering van de ruimte onder het bcf-plafond. Deze uitkering hebben we ook conform begroting ontvangen via de septembercirculaire. Hierover bent u ook geïnformeerd met de raadsinformatiebrief bij de septembercirculaire maar de raming is in de financiële rapportage op dit punt niet goed aangepast. Dat leidt nu tot een nadeel.

Dividend

Het ontvangen dividend is geheel conform de (aangepaste) begroting.

Saldo financieringsfunctie

Het nadeel van in totaal € 340.000 wordt vooral veroorzaakt doordat minder rente is doorberekend aan de grondexploitaties. Bij het opmaken van de stand van de grondexploitaties bleek dat, in tegenstelling tot de verwachtingen, de boekwaarde van de grondexploitaties nog steeds een positief saldo laat zien. Hierdoor ontvangen we geen rente van het grondbedrijf maar moeten we rente aan het grondbedrijf betalen. Dit levert voor het grondbedrijf een voordeel op. Het nadeel op de treasury is € 232.000. Ook de toegerekende rente voor onderhanden werk valt lager uit. Het nadeel is € 137.000. Er resteert dan nog een voordeel van € 29.000. Dit voordeel komt doordat we op verschillende onderdelen meer

(rente)vergoeding hebben ontvangen dan geraamd, zoals bijvoorbeeld op hypotheekleningen.

Voor de verklaring van het onder "overige dekkingsmiddelen" geschetste nadeel van € 872.000 verwijzen wij verder naar de toelichting in het programma Wendbare organisatie en transparant bestuur in dit hoofdstuk.

In de hierna volgende beschrijving van de financiële ontwikkelingen op de taakvelden lichten we afwijkingen vanaf € 15.000 per taakveld, uitgesplitst naar baten en lasten, toe.

Onvoorzien

In de begroting is conform het bepaalde in de Financiële verordening een budget voor onvoorziene omstandigheden opgenomen van € 10.000. Hierover leggen we conform artikel 28b van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) verantwoording af. In 2024 is het budget onvoorzien niet aangewend.

Programma Onmeunig mooi Losser

Bedragen x 1.000 EuroAfwijking : + is voordeel / - is nadeel	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking storting	Afwijking onttrekking	Saldo
0.10 Mutatie reserves	0	0	-138	-148	11
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	145	-54	0	0	91
2.1 Verkeer en vervoer	-332	-5	0	0	-337
2.4 Economische Havens en waterwegen	-29	2	0	0	-27
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	18	-31	0	0	-13
3.4 Economische promotie	11	11	0	0	22
4.2 Onderwijshuisvesting	-150	-7	0	0	-157
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-216	124	0	0	-91
5.1 Sportbeleid en activering	33	10	0	0	42
5.2 Sportaccommodaties	-195	-36	0	0	-231
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	5	0	0	0	5
5.4 Musea	-4	2	0	0	-2
5.5 Cultureel erfgoed	26	-13	0	0	13
5.6 Media	-2	0	0	0	-3
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-143	-12	0	0	-155
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	46	191	0	0	237
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-27	0	0	0	-27
6.3 Inkomensregelingen	159	73	0	0	233
6.4 WSW en beschut werk	73	42	0	0	115
6.5 Arbeidsparticipatie	-5	5	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-662	86	0	0	-575
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-8	0	0	0	-8
6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)	44	0	0	0	44
6.71b Begeleiding (WMO)	7	0	0	0	7

6.71c Dagbesteding (WMO)	12	0	0	0	12
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-149	0	0	0	-149
6.72a Jeugdzorg begeleiding	500	0	0	0	500
6.72b Jeugdzorg behandeling	-52	0	0	0	-52
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	41	0	0	0	41
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	11	0	0	0	11
6.73a Pleegzorg	-12	0	0	0	-12
6.73b Gezinsgericht	7	0	0	0	7
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-2	0	0	0	-2
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	53	0	0	0	53
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.639	0	0	0	-1.639
6.74c Gesloten plaatsing	69	0	0	0	69
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-73	0	0	0	-73
6.82a Jeugdbescherming	27	0	0	0	27
6.82b Jeugdreclassering	-21	0	0	0	-21
7.1 Volksgezondheid	21	55	0	0	76
7.2 Riolering	109	-220	0	0	-112
7.3 Afval	-9	20	0	0	11
7.4 Milieubeheer	-19	619	0	0	601
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	8	2	0	0	10
8.1 Ruimte en leefomgeving	63	-2	0	0	60
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-224	89	0	0	-134
8.3 Wonen en bouwen	-187	64	0	0	-124

Toelichting taakvelden programma Onmeunig mooi Losser

Taakveld 0.10 Mutatie reserves

Toelichting nadeel storting reserves € 138.000

Het budget voor onderhoud gebouwen is niet volledig aangewend, dit leidt tot een nadeel van € 157.000. Ook de reserve grondexploitatie laat een nadeel zien. Omdat de winst van de grondexploitaties hoger is dan geraamd is er een extra dotatie gedaan aan de reserve grondexploitatie. Het nadeel is € 231.000. Daarnaast is er een voordeel van € 250.000 ontstaan doordat de geraamde toevoeging aan de reserve investeringsbijdragen voor groen/blauwe diensten niet volledig is gedaan.

Toelichting nadeel onttrekking reserves € 148.000

De kosten van het wegenonderhoud vallen dit jaar hoger uit dan geraamd. We zetten de daarvoor gevormde egalisatiereserve in, dat leidt hier tot een voordeel van € 382.000. Door de extra winstneming binnen de grondexploitaties (zie ook toelichting storting reserves) is de reserve voldoende van omvang. Hierdoor valt een bedrag van € 277.000 vrij in het resultaat, een voordeel derhalve. De hogere kosten voor bibob (€ 20.000) en invoering Omgevingswet (€ 116.000) worden gecompenseerd door een hogere onttrekking aan de betreffende reserve, dat leidt hier tot een voordeel van € 136.000. Daarnaast ontstaat er een voordeel doordat we meer kosten hebben gemaakt voor investeringsbijdragen. Dit wordt gecompenseerd door een hogere onttrekking aan de desbetreffende reserve (€ 71.000).

De geraamde onttrekking aan de reserve voor de Wet Inburgering is niet nodig, dit is een nadeel van € 45.000. En er is nog een nadeel van € 682.000 omdat de bij de financiële rapportage geraamde onttrekking uit de reserve duurzaamheid € 682.000 lager uitvalt.

Het resterende nadeel van € 10.000 bestaat uit meerdere kleinere voor- en nadelen, en wordt hier verder niet toegelicht.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Toelichting voordeel lasten € 145.000

Hetgeen meer of minder is uitgegeven voor onderhoud gemeentelijke eigendommen wordt verrekend met de reserve Meerjaren Onderhouds Planning (MOP); voor 2024 betekent dit dat de onderschrijding van het onderhoudsbudget ad € 122.000 wordt toegevoegd aan de genoemde reserve MOP (zie taakveld 0.10). Daarnaast is er een voordeel ontstaan door een besparing op inhuur van derden (€ 30.000).

Het overige nadeel van € 7.000 bestaat uit verschillende kleine voor- en nadelen en wordt hier niet verder toegelicht.

Toelichting nadeel baten € 54.000

In de begroting is nog uitgegaan van opbrengsten voor de verhuurde panden van de voormalige Martinusschool, de Marke en de Hooimaatweg/Honingloweg; in werkelijkheid is deze opbrengst niet gerealiseerd.

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Toelichting nadeel lasten € 332.000

In de begroting is op basis van de resultaatbestemming 2022 budget opgenomen voor Onderzoek traverse N731, kern Losser (€ 25.000) en voor het opstellen van een nota Kapitaalgoederen Openbare ruimte (€ 35.000). Aan de uitvoering van beide onderdelen is men in 2024 (nog) niet toegekomen. Om dit alsnog uit te kunnen voeren zullen deze budgetten worden betrokken bij de resultaatbestemming 2024.

Voor het onderhoud aan de wegen wordt gewerkt conform een door de raad vastgestelde methodiek, waarbij schommelingen in uitgaven voor onderhoud worden verrekend met de reserve Wegen. Door hogere uitgaven (€ 382.000) wordt dit saldo onttrokken aan de reserve wegen (zie toelichting 0.10 Mutaties reserves).

Het nadeel op dit taakveld ontstaat dus door hogere uitgaven ad € 382.000 en het voordeel van het niet bestede deel van het budget voor de traverse N731 en de nota kapitaalgoederen ad € 60.000 (€ 382.000 - € 60.000 = € 322.000). Het restant nadeel betreft kleinere afwijkingen.

Toelichting nadeel baten € 5.000

Het saldo is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 2.4 Economische Havens en waterwegen

Toelichting nadeel lasten € 29.000

Dit nadeel is ontstaan door hogere kosten voor de verwerking van bermmaaisel.

Taakveld 3.3 Bedrijfsloket en regelingen

Toelichting voordeel lasten € 18.000

Zowel de lasten als de baten voor de inzet van de BIZ-gelden zijn lager uitgevallen dan verwacht, dat levert voor de lasten een voordeel op van € 13.000. Daarnaast is er bijna € 7.000 bespaard op externe kosten voor de contacten met de Losserse bedrijven.

Toelichting nadeel baten € 31.000

Zowel de opbrengst marktgelden (€ 3.000) als de BIZ-bijdragen (€ 28.000) zijn lager dan begroot. Het aantal marktondernemers neemt af. De BIZ-bijdragen zijn door en voor de ondernemers. Wij verlenen subsidie aan Centrum Management Losser op basis van de bedragen die door ondernemers zijn betaald. Bij een lagere opbrengst ontvangt CML in 2024 minder subsidie.

Taakveld 3.4 Economische promotie

Het saldo van de lasten en baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Toelichting nadeel lasten € 150.000

Dit nadeel wordt vooral veroorzaakt door het afboeken van de boekwaarde (€ 148.000) van grondkosten de Marke, dit perceel is niet meer in het bezit van de gemeente.

Er resteert dan nog een klein nadeel van € 2.000 dat niet verder wordt toegelicht.

Toelichting nadeel baten € 7.000

Het saldo van de baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Toelichting nadeel lasten € 216.000

Voor het Onderwijsachterstandenbeleid en de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs ontvangen we via een Specifieke Uitkering (Spuk) van het rijk middelen. We hebben in 2024 € 94.000 meer uitgegeven dan geraamd. Verder zijn, mede door een nieuwe aanbesteding en herindexering van de tarieven, de kosten van het leerlingenvervoer hoger dan verwacht. Het nadeel is € 142.000.

De bijdrage aan het speciaal onderwijs de Meander is nog niet verwerkt, waardoor een voordeel ontstaat van € 23.000.

Toelichting voordeel baten € 124.000

Het voordeel wordt veroorzaakt door een vrijval van restantmiddelen uit 2023 van de Spuk voor het onderwijsachterstandenbeleid (€ 75.000) en het Nationaal Programma Onderwijs (€ 47.000).

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Toelichting voordeel lasten € 33.000

Op het onderdeel sport algemeen is per saldo sprake van een voordeel van € 30.000. De niet te verrekenen btw valt gunstiger uit dan geraamd.

Er resteert dan nog een voordelig verschil van € 3.000 dat bestaat uit verschillende kleine voor- en nadelen en hier verder niet wordt toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 10.000

Het saldo van de baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Toelichting nadeel lasten € 195.000

De hogere lasten komen met name voor rekening van de exploitatie van het zwembad (€ 192.000): met name de kosten van energie zijn hoog, wat leidt tot een overschrijding van de kosten met € 65.000. Ook de kosten voor personeel vallen € 75.000 hoger uit dan geraamd. Tegenover deze extra inzet staan dan wel weer hogere verkoopopbrengsten (zie toelichting op de baten in taakveld 5.2). De overige exploitatiekosten van het zwembad zijn € 53.000 hoger dan begroot.

De overige kosten van het beheer van de sportaccommodaties laten nog een nadeel zien van € 3.000.

Toelichting nadeel baten € 36.000

Op basis van Europese regelgeving is de btw op sportactiviteiten niet meer compensabel en dus kostenverhogend. Via een specifieke uitkering, de SPUK Sport, ontvangen we hiervoor een rijksbijdrage. De daadwerkelijke afrekening blijkt € 80.000 lager te zijn dan waar in de financiële rapportage 2024 rekening mee is gehouden. Dit leidt dus tot een nadeel van € 80.000 op dit taakveld. Daarentegen vallen de opbrengsten uit de verhuur van sportaccommodaties en verkopen van het zwembad € 44.000 hoger uit dan begroot.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie

Het saldo van de lasten en baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 5.4 Musea

Het saldo van de lasten en baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Toelichting voordeel lasten € 26.000

Van het beschikbare budget voor onderhoud, belastingen en verzekeringen van het cultureel erfgoed is € 26.000 minder uitgegeven dan geraamd.

Toelichting nadeel baten € 13.000

Het saldo van de baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 5.6 Media

Het saldo van de lasten en baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Toelichting nadeel lasten € 143.000

In de financiële rapportage 2024 is aangegeven dat de kosten van speeltuinen en speelplaatsen kunnen worden gedekt uit de brede SPUK. Het beschikbare budget in de begroting is toen vrijgevallen, maar uiteindelijk zijn er wel kosten gemaakt (€ 74.000).

Eveneens is in de financiële rapportage 2024 aangegeven dat in de begroting budget is vrij gemaakt voor nieuwe beleidsontwikkelingen, zoals deelname aan de groene loper, standplaatsverbetering bomen, groenbeleidsplan, toegankelijkheid en recreatieve hoofdstructuren. Niet alles wordt dit jaar opgepakt en uitgevoerd. Naar verwachting zou er zo'n € 100.000 over blijven en worden betrokken bij de resultaatbestemming 2024. In werkelijkheid zijn er in de laatste maanden van het jaar toch facturen ontvangen, waardoor er van de verwachte besparing van € 100.000 slechts € 16.000 is overgebleven; doordat het begrote bedrag bij de financiële rapportage 2024 is verlaagd ontstaat er nu een overschrijding van € 84.000.

Toelichting nadeel baten € 12.000

Het saldo is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Toelichting voordeel lasten € 46.000

De oorzaak van dit verschil is divers en is te verklaren door verschillende voor- en nadelen.

De compensatie voor indexatie van vrouwenopvang en beschermd wonen leidt tot een overschrijding van € 39.000. De kosten hiervan komen voor rekening van de gemeente Enschede als centrumgemeente. Maar de jaarlijkse compensatie voor loon- en prijsstijging wordt aan alle gemeenten vergoed via het gemeentefonds, en inmiddels apart met Enschede verrekend. Verder zien we op het onderdeel Sociaal Cultureel Werk een nadeel van € 15.000 doordat er meer incidentele subsidies zijn verstrekt. Een deel van de btw van de nieuwbouw dorpshuis De Glaan is niet verrekenbaar, dit leidt tot een extra last van € 16.000. Ook leveren de kosten van kinderopvang en gastouderopvang per saldo een nadeel van € 32.000 op en wordt op het budget voor mantelzorg € 41.000 meer uitgegeven dan begroot.

Voordelen zijn er ook. Zo blijft op de huisvesting van statushouders (noodopvang, opvang Oekraïners en statushouders) € 109.000 over. De kosten voor statushouders zijn € 51.000 lager dan begroot. Tevens is er € 112.000 minder uitgegeven voor de opvang van Oekraïners dan waar in begroting rekening mee is gehouden. Daarentegen is € 54.000 uitgegeven voor de noodopvang, hier staat echter een vergoeding van het COA tegenover (zie toelichting voordeel baten). Op het budget voor de inclusie agenda is € 18.000 minder uitgegeven dan geraamd. Verder blijft op de uitvoering van de Wet Inburgering € 71.000 over, doordat bijsturing in de financiële rapportage niet nodig bleek te zijn.

Er resteert dan nog een nadelig verschil van € 9.000 dat bestaat uit verschillende kleine voor- en nadelen en hier verder niet wordt toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 191.000

Voor de inzet voor Twentse Koers 2024/Integraal Zorgakkoord ontvangen we een bijdrage van € 50.000. Hierin is in de begroting geen rekening mee gehouden, dit veroorzaakt dus een

voordeel. Vanaf november 2024 innen we de eigen bijdragen van vluchtelingen uit Oekraïne. Met de invoering van deze regeling was nog geen rekening gehouden, dit leidt tot een voordeel van € 30.000. Daarnaast valt de daadwerkelijke vergoeding via de SPUK Oekraïne € 61.000 hoger uit dan het voorschot waar we in de begroting al rekening mee hadden gehouden. Tevens hebben we een vergoeding van € 102.000 ontvangen van het COA voor de kosten van de noodopvang (zie toelichting voordeel lasten). Hierin is ook de vergoeding voor de misgelopen toeristenbelasting Dinkeloord opgenomen.

Er zijn minder kosten gemaakt voor inburgeringsvoorzieningen voor de Wet Inburgering dan waar in de financiële rapportage 2024 rekening mee werd gehouden. Hierdoor ontvangen we ook een lagere SPUK. Dit nadeel is € 29.000. Daarnaast wordt een aantal gemeentelijke panden niet meer gebruik, waardoor de huuropbrengsten € 22.000 lager uitvallen dan geraamd.

Taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Toelichting nadeel lasten € 27.000

Op dit taakveld worden (onder meer) de kosten van de pilots Jeugd binnen het Sociaal Domein verantwoord. In de financiële rapportage gingen we nog uit van een bedrag van € 47.000. In werkelijkheid is dit ruim € 63.000 geworden; een nadeel van € 16.000. Dit nadeel wordt echter gedekt door een extra aanwending van de reserve Sociaal Domein (op taakveld 0.10).

Het resterende nadeel van € 11.000 wordt verder niet toegelicht.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Toelichting voordeel lasten € 159.000

De oorzaak van dit verschil is divers en is te verklaren door verschillende voor- en nadelen. Zo vallen de kosten voor de bijstand zelfstandigen lager uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door minder inzet van het ROZ Hengelo, waardoor de werkelijke kosten € 20.000 lager zijn dan verwacht.

Het voordeel op het onderdeel participatie is € 74.000. De kosten voor onderzoek en adviezen en aantallen uitkeringen blijken toch lager te zijn geweest dan waar bij de financiële rapportage 2024 rekening mee werd gehouden.
Op het onderdeel kwijtschelding zijn de kosten € 22.000 lager dan begroot, door minder aanvragen. Verder is er een voordeel van € 45.000 op het onderdeel schuldhulpverlening.

Toelichting voordeel baten € 73.000

De jaarlijkse analyse oninbare vorderingen bijstandsdebiteuren leidt door de bijstelling tot een voordeel van € 47.000. Daarnaast is er sprake van een voordeel van € 18.000 op het onderdeel schuldhulpverlening, dit wordt veroorzaakt door een bijdrage van Menzis uit het Leefkrachtbudget regio Twente. Tevens is er € 12.000 meer teruggevorderd voor de bijzondere bijstand dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.

Het overige nadeel van € 4.000 wordt veroorzaakt door kleine verschillen en wordt hier niet verder toegelicht.

Taakveld 6.4 WSW en beschut werk

Toelichting voordeel lasten € 73.000

De kosten voor Larcom zijn € 28.000 minder dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. De overige kosten van stichting WIL, vooral gerelateerd aan personeel, zijn € 53.000 lager dan begroot.
Het resterende nadeel van € 8.000 wordt hier niet verder toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 42.000

In de begroting is een opbrengst geraamd voor de detachering van medewerkers van stichting WIL. Deze detacheringen vallen € 42.000 hoger uit dan verwacht.

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Het saldo is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Algemene opmerking over de toelichting op de Jeugd en Wmo:

Door de nieuwe taakveldindeling, die we door een wijziging van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) vanaf 2023 hebben moeten doorvoeren lopen de ramingen en de werkelijke boekingen nog niet helemaal met elkaar in de pas. Ook de financiële afwikkeling van het onderzoek reële tarieven leidt tot flinke afwijkingen. We kiezen er daarom voor om de toelichting hierna niet per taakveld maar meer op hoofdlijnen te doen. Wel wordt onderscheid gemaakt tussen de kosten voor uitvoering van de Wmo en de jeugdzorg. Het totale nadeel op de lasten komt uit op € 1.846.000, terwijl de baten een voordelig saldo van € 86.000 laten zien. Uitgesplitst naar Wmo en Jeugd is het nadeel op de lasten voor de Wmo € 607.000, en is het nadelig saldo voor jeugd € 1.239.000. Het voordelig saldo op de baten heeft betrekking op de Wmo. Deze bedragen worden hieronder verder toegelicht.

Wmo: taakvelden 6.6., 6.71, 6.71a, 6.71b en 6.71c

Toelichting nadeel lasten € 607.000

Het grootste deel van dit nadeel wordt veroorzaakt door hogere kosten voor maatwerkvoorzieningen Wmo. Bij de woonvoorzieningen zien we een nadeel van € 206.000, dit ondanks het feit dat dit budget in de financiële rapportage is bijgesteld. In de laatste maanden van het jaar hebben we voor drie woningaanpassingen alleen al € 179.000 extra uitgegeven. De knellende woningmarkt maakt dat hulpbehoevende inwoners geen geschikte (aangepaste) woning kunnen vinden. Hierdoor komt er de laatste tijd meer druk te staan op het budget voor (dure) woningaanpassingen. Ook in de risicoparagraaf is hier rekening mee gehouden.

De kosten van de vervoersvoorzieningen vallen € 174.000 hoger uit dan begroot. Dit was vorig jaar ook al het geval. Een nieuwe aanbesteding en daaruit voortvloeiend een hogere indexering van de tarieven is de oorzaak. Maar meer nog dan dat is de impact van een gewijzigde manier van facturering van invloed. De kosten worden niet meer op basis van tijd

maar op basis van kilometers gedeclareerd. Dit valt voor Losser nog nadeliger uit dan waar we eerder rekening mee hebben gehouden.

Het nadeel op de onderdelen rolstoelen en ondersteuningsbehoeften is € 210.000. In de financiële rapportage is al rekening gehouden met de nabetaling die we hebben moeten doen over de jaren 2022 en 2023. Ook zagen we toen ook al dat de kosten voor (onderhoud van) rolstoelen en scootmobielen toenam. De kosten vallen toch nog hoger uit. Ook blijkt dat we rekening moeten houden met niet compensabele btw. Verder is rekening gehouden met een inverdieneffect op ondersteuningsbehoeften. Dit staat tegenover de kosten van een succesvolle pilot. We zijn er van overtuigd dat we op termijn op de kosten gaan besparen. Maar dat heeft tijd nodig, voor nu levert de in de VJN24 opgevoerde besparing een nadeel op.

Ten slotte zien we nog een nadeel op de algemene kosten voor de Wmo. Dit komt vooral door de kosten van powerful ageing, die hoger zijn dan geraamd. Het nadeel is € 72.000.

De kosten voor de geïndiceerde hulp voor de Wmo (huishoudelijke hulp, begeleiding en dagbesteding) vallen juist iets lager uit dan waar we in de financiële rapportage rekening mee hadden gehouden. Het voordeel is € 55.000.

Toelichting voordeel baten € 86.000

Net als voorgaande jaren ontvangen we ook in 2024 een uitkering vanuit de reserve Beschermd Wonen. We hebben hier in de begroting inmiddels rekening mee gehouden. Toch valt ook in 2024 de uitkering nog hoger uit. Het voordeel hiervan is € 86.000.

Jeugd: taakvelden 6.72., 6.72a, 6.72b, 6.72c, 6.72d, 6.73a, 6.73b, 6.73c, 6.74a, 6.74b, 6.74c, 6.82, 6.82a en 6.82b

Toelichting nadeel lasten € 1.239.000

In de financiële rapportage hebben we al flink bijgestuurd op de budgetten voor Jeugdzorg. Dat zien we ook terug in de ramingen: de afwijkingen tussen begrote en werkelijke kosten van de reguliere zorg (behandeling en begeleiding, vooral ambulant) zijn niet groot. Het nadelig effect op de lasten wordt vooral veroorzaakt doordat de kosten van de jeugdzorg flink hoger uitvallen dan geraamd (€ 1.245.000). Met name voor de crisiszorg hebben we te maken gehad met een aantal intensieve, dure, trajecten. 85% van deze trajecten valt onder de verantwoordelijkheid van jeugdbescherming. We hebben hier geen invloed op en de werkelijke kosten zijn pas in een laat stadium bekend. Het is verder zowel landelijk als lokaal dat uithuisplaatsingen worden teruggedrongen naar 0 of in ieder geval zo veel mogelijk worden voorkomen. Dit houdt in dat er intensieve en dus dure trajecten worden ingezet ter voorkoming van een uithuisplaatsing. Op een aantal dossiers is pas laat in het jaar overeenstemming bereikt met zorgaanbieders. Daarnaast hebben we vanuit de regio nog te maken met extra kosten. Zo is een lange discussie over beschikbaarheidsfinanciering eindelijk beslecht. Dit leidt wel tot een (flinke) nabetaling over 2023.

Ook op een aantal andere dossiers is pas laat in het jaar overeenstemming bereikt met zorgaanbieders. De kosten van deze trajecten zijn echter fors. In de Financiële rapportage hebben we hier al een extra bedrag van € 617.000 opgenomen, maar de kosten vallen in 2024 nog veel hoger uit. Het nadeel is iets meer dan € 1 mln.

Daarnaast hebben we ook vanuit de regio nog te maken met extra kosten. Zo is een lange discussie over beschikbaarheidsfinanciering eindelijk beslecht. Dit leidt wel tot een (flinke) nabetaling over 2023.

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Toelichting voordeel lasten € 21.000

Dit voordeel komt vooral doordat de geraamde subsidie voor het maatwerkpakket Jeugdgezondheidszorg niet uitgegeven is. Het voordeel is € 24.000.

Het resterende nadeel van € 3.000 wordt verder niet toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 55.000

Dit voordeel vloeit voort uit de specifieke uitkering Sport en Bewegen (Brede SPUK). Pas eind 2023 hebben we duidelijkheid gekregen over de hoogte van de rijksbijdrage. In 2023 is een flink bedrag niet uitgegeven, dat hebben we gereserveerd. Dat bedrag valt nu vrij en leidt hier per saldo tot een voordeel van 55.000. Hier staan wel extra uitgaven, niet alleen op dit taakveld maar ook op andere taakvelden, tegenover (zie ook de sisa-bijlage).

Taakveld 7.2 Riolering

Het voordeel op de lasten (€ 109.000) en het nadeel op de baten (€ 220.000) is hieronder toegelicht:

Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
Nadeel energie	-51.300		-51.300
Nadeel onderhoud riolering	-47.900		-47.900
Besparing reinigen en inspectie	45.100		45.100
Nadeel adviezen van derden	-84.300		-84.300
Meeropbrengst rioolheffing		15.100	15.100
Opbrengst aanleg rioolaansluitingen		13.500	13.500
Overige afwijkingen	22.700		22.700
Subtotaal voor verrekening voorziening	**-115.700**	**28.600**	**-87.100**
Verrekening voorziening riolering	224.700	-249.100	-24.400
Saldo taakveld 7.2 Riolering	***109.000***	***-220.500***	***-111.500***
Voor de berekening van de rioolheffing worden de volgende componenten meegenomen die geen onderdeel zijn van taakveld 7.2 Riolering:			
besparing BTW	111.700		111.700
besparing kosten straatreiniging	15.000		15.000

besparing kosten brandkranen	8.500		8.500
nadeel onderhoud watergangen en vijvers en brandkranen	-28.700		-28.700
besparing kwijtschelding	4.100		4.100
bijdrage reserve investeringsbijdrage		900	900
Subtotaal niet 7.2 Riolering	**110.600**	**900**	**111.500**
Saldo lasten en baten rioolheffing	***219.600***	***-219.600***	***0***

In de financiële rapportage eind 2024 is vooral de wijziging voor kapitaallasten (besparing € 279.500) de oorzaak van een hogere begrote storting in de voorziening riolering, dan waar in de primaire begroting rekening mee is gehouden.

Taakveld 7.3 Afval

Het nadeel op de lasten (€ 8.700) en het voordeel op de baten (€ 20.100) wordt hieronder toegelicht.

Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
Verwerkingskosten afval	72.700		72.700
Inhuur personeel	52.300		52.300
Voordeel inzameling kunststof	106.100		106.100
Inzameling oud papier	-21.000		-21.000
Inzameling glas	-26.300		-26.300
Inzameling textiel	-19.200		-19.200
Onderhoud/reparatie	-237.100		-237.100
Workshops scholen	-23.700		-23.700
Opbrengst Nedvang		20.400	20.400
Meeropbrengst reinigingsheffing		76.400	76.400
Nadeel opbrengst afvalbrengpunt		-7.900	-7.900
Overige verschillen	-400	-5.800	-6.200
Subtotaal voor verrekening voorziening	**-96.600**	**83.100**	**-13.500**
Verrekening voorziening reiniging	87.900	-63.000	24.900
Saldo taakveld 7.3 Afval	***-8.700***	***20.100***	***11.400***
Begrotingswijziging rapportage	*-1.200*		*-1.200*
Basis berekening afvalstoffenheffing	***-9.900***	***20.100***	***10.200***

Voor de berekening van de afvalstoffenheffing worden de volgende componenten meegenomen die geen onderdeel zijn van taakveld 7.3 Afval:			
Nadeel BTW	-14.600		-14.600
voordeel kwijtschelding reinigingsheffing	4.400		4.400
Subtotaal niet 7.3 Afval	**-10.200**	**0**	**-10.200**
Saldo lasten en baten reinigingsheffing	***-20.100***	***20.100***	***0***

- De kosten voor de workshops bij de scholen worden in 2025 vergoed.
- Het nadeel op onderhoud betreft de kosten voor Twente Milieu, waar een 10% tariefsverhoging is doorgevoerd die pas vrij laat bekend is gemaakt en niet in de begroting is verwerkt.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Toelichting nadeel lasten € 19.000

Voor het onderdeel plaagdier ongediertebestrijding zijn toch meer kosten gemaakt dan waar in de financiële tussenrapportage rekening mee is gehouden. Het nadeel op dit onderdeel is € 41.000. Daarentegen is voor duurzaamheid € 28.000 minder uitgegeven dan begroot.

Het overige verschil van € 7.000 bestaat uit verschillende kleine voor- en nadelen en wordt niet verder toegelicht.

Toelichting voordeel baten € 619.000

Voor duurzaamheid is over 2023 en 2024 een aanvulling van € 75.000 ontvangen op de bijdrage voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Daarnaast ontvangen we vanuit de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid € 546.000, hier was in de begroting nog geen rekening mee gehouden.

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen

Het saldo is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening

Toelichting voordeel lasten € 63.000

Op het reguliere budget voor ruimtelijke ontwikkeling is € 28.000 meer besteed. Ook is op onderzoek- en advieskosten voor bestemmingsplannen € 99.000 meer uitgegeven dan begroot. Daarentegen zijn voor planschade in 2024 geen kosten geweest (besparing € 51.000) en is er een voordeel op het overige budget voor het uitvoeringsprogramma MJP van € 22.000.

Op het budget voor visie vorming- en beleidsontwikkeling zijn middelen beschikbaar gesteld voor de projecten sociaal economische structuurversterking Overdinkel, mobiliteitsvisie, landelijk beëindigen veehouderijlocaties, en uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak. Hiervan is in 2024 € 112.000 niet besteed.

Toelichting nadeel baten € 2.000

Het saldo van de baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Toelichting verschil lasten en baten

Het verschil tussen begroting en realisatie is het resultaat van de herziening van de grondexploitaties. Zie ook de toelichting op de individuele grondexploitaties in de paragraaf 2.7 grondbeleid.

Het saldo van de winstneming van € 925.000 en de vrijval van de verliesvoorziening van € 269.000 levert een positief resultaat op van € 1.194.000. In de begroting was € 927.000 geraamd.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Toelichting nadeel lasten € 187.000

Voor de invoering van de omgevingswet is € 801.000 uitgegeven (begroot € 669.000). De kosten zijn verrekend met de daarvoor beschikbaar gestelde reserve Omgevingswet. Het nadeel op dit onderdeel is € 131.000.

Op het onderdeel Handhaving en toezicht bouw zien we een nadeel van 62.000. Dit komt vooral door extra kosten voor het plaatsen van hekwerken en sloopkosten voor handhaving. Ook de kosten voor de aanvraag van sloopvergunningen en -meldingen, de advisering welstand en bouwvergunningen vallen hoger uit, het nadeel is in totaal € 33.000.

Voordelen zijn er ook. Op het budget voor aan- en verkoop en verhuur van roerende zaken zien we een voordeel. Er zijn wel de nodige kosten gemaakt maar hier staan nog iets meer vergoedingen tegenover. Hierdoor wordt het budget niet aangewend en is sprake van een voordeel van € 39.000.

Toelichting voordeel baten € 64.000

Voor de verstrekte geldleningen via de Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) is een hogere rentevergoeding ontvangen dan begroot (voordeel € 48.000). Daarnaast is de opbrengst uit verhuur/pacht van gemeentelijke eigendommen € 33.000 hoger dan verwacht. Door lagere legesopbrengsten is een nadeel gerealiseerd van € 16.000.

Programma Wendbare organisatie en transparant bestuur

Bedragen x 1.000 EuroAfwijking : + is voordeel / - is nadeel	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking storting	Afwijking onttrekking	Saldo
0.1 Bestuur	-755	0	0	0	-755
0.10 Mutatie reserves	0	0	1.173	262	911
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	772	-919	1.691
0.2 Burgerzaken	-238	231	0	0	-6
0.4 Ondersteuning organisatie	358	0	0	0	358
0.5 Treasury	-108	-232	0	0	-340
0.61 OZB woningen	28	1.082	0	0	1.110
0.62 OZB- niet woningen	0	-1.172	0	0	-1.172
0.64 Belastingen Overig	12	0	0	0	12
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	-533	0	0	-533
0.8 Overige baten en lasten	-35	317	0	0	282
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	37	0	0	0	37
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-2	0	0	0	-2
1.2 Openbare orde en Veiligheid	59	-9	0	0	50

Toelichting taakvelden programma Wendbare organisatie en transparant bestuur

Taakveld 0.1 Bestuur

Toelichting nadeel lasten € 755.000

De kosten van voormalig wethouders worden niet geraamd, maar gedekt door een onttrekking aan de voorziening. Dat betekent op de kosten een nadeel van € 157.000. Daarnaast moeten we door de verlaging van de rekenrente een extra storting in de voorziening doen om alle toekomstige verplichtingen uit de voorziening te kunnen betalen. Dit leidt tot een nadeel van € 449.000. Ook de kosten van Burgemeester en wethouders leveren, mede door de komst van twee nieuwe wethouders én een nieuwe burgemeester, een nadeel op van € 62.000. En ook de kosten van de accountant vallen hoger uit. Het nadeel is € 66.000. En verder zien we nog een nadeel van € 14.000 door extra kosten voor IT. Het gaat om de kosten van software voor gemeentelijke samenwerking.

Er resteert dan nog een nadeel van € 6.000 dat hier niet verder wordt toegelicht

Taakveld 0.10 Mutatie reserves

Toelichting voordeel storting reserves € 1.173.000

Voor € 922.000 wordt dit voordeel veroorzaakt doordat we de storting aan de algemene reserve vanwege behoedzaamheid in het accres niet hebben gedaan. Drie jaar geleden hebben we het voordelig effect van het accres uit het gemeentefonds "geparkeerd" uit behoedzaamheid door een dotatie aan de algemene uitkering. De algemene uitkering valt dit

jaar, helemaal gelet op de werkelijke loon- en prijsstijging tegen. Daarom zien we af van de dotatie.

Een ander voordeel komt doordat we niet de geraamde € 500.000, maar slechts € 250.000 aan de reserve lastenverlichting hebben toegevoegd. Dit komt doordat we het saldo 2024 met de reserve hebben verrekend, bij de onttrekkingen zien we daardoor een nadeel van € 250.000.

Toelichting nadeel onttrekking reserves € 262.000

Zoals onder storting reserves al is toegelicht is de geraamde onttrekking aan de reserve lastenverlichting verrekend met de geraamde dotatie. Dat leidt hier tot een nadeel van € 250.000. Daarnaast is de geraamde onttrekking van € 14.000 voor hybride werken niet is verwerkt.

Taakveld 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Het resultaat van de gemeenterekening 2024 komt uit op een negatief saldo van afgerond € 2,8 miljoen. In de gemeentebegroting 2024 was nog rekening gehouden met een nadeel van € 1,9 miljoen. In de voorjaarsnota 2024 is dat resultaat bijgesteld naar € 1,3 mln. nadelig. In de financiële tussenrapportage raamden we een negatief resultaat van € 1,1 miljoen.

In de paragraaf Financiële toelichting als onderdeel van de aanbiedingsbrief, in hoofdstuk 1 aan het eind van elk programma en in hoofdstuk 3 vindt een verdere toelichting op dit resultaat plaats.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Toelichting nadeel lasten € 238.000

De Europese verkiezingen, maar ook een nabetaling op een voorschot van de gemeente Enschede voor de extra tweede kamer verkiezingen, hebben geleid tot een overschrijding van het budget van € 64.000. Maar vooral is er een extra beroep op de burgerlijke stand gedaan. Er zijn meer paspoorten, rijbewijzen en andere producten verstrekt. Dit leidt vooral tot een hogere afdracht van leges aan het rijk, het nadeel is € 174.000. Hier staan wel hogere inkomsten tegenover (zie toelichting baten).

Toelichting voordeel baten € 231.000

Zoals onder de toelichting op de lasten al is aangegeven is een hoger beroep op producten van de burgerlijke stand, zoals paspoorten en rijbewijzen gedaan. Naast hogere afdracht aan het rijk levert dat ook hogere legesopbrengsten op. Het voordeel is € 231.000.

Taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie

Toelichting voordeel lasten € 358.000

Het voordeel wordt voor € 417.000 veroorzaakt doordat er meer overheadkosten zijn toegerekend aan projecten, investeringen en grondexploitaties, dan oorspronkelijk is geraamd.

Vooral op communicatie zien we een nadeel op de kosten. Dit budget is bij de Financiële rapportage nog verlaagd. De overschrijding komt door een niet voorziene afrekening vanuit de gemeente Enschede voor arbeidsmarktcommunicatie. Het nadeel is € 55.000.

Er resteert dan nog een nadeel van € 4.000 dat hier verder niet wordt toegelicht.

Taakveld 0.5 Treasury

Toelichting nadeel lasten € 108.000

Het nadeel op de lasten ontstaat doordat de grondexploitatie nog steeds een positieve boekwaarde kent. Hierdoor ontvangen we geen rente maar moeten we rente aan het grondbedrijf betalen.

Toelichting nadeel baten € 232.000

Zie ook de toelichting op de algemene dekkingsmiddelen. Het nadeel ontstaat door een lagere toerekening van rente aan lopende projecten en investeringen.

Taakveld 0.61 OZB woningen

Toelichting voordeel lasten € 28.000

De kosten die het Gemeentelijk Belastingkantoor (GBTwente) maakt voor uitvoering van de WOZ vallen in 2024 € 28.000 lager uit dan geraamd.

Toelichting nadeel baten € 90.000

Dit nadeel hebben we al toegelicht onder de algemene dekkingsmiddelen (paragraaf 3.2)

Taakveld 0.62 OZB- niet woningen

Zie toelichting taakveld 0.61 en paragraaf 3.2.

Taakveld 0.64 Belastingen Overig

Het saldo van de lasten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

Toelichting nadeel baten € 533.000

Wij verwijzen naar de toelichting op de algemene dekkingsmiddelen in paragraaf 3.2, onderdeel ‘Algemene uitkering’.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Toelichting nadeel lasten € 35.000

Het nadeel op de lasten ontstaat vooral doordat hier het resultaat van de bedrijfsvoering is verwerkt. Dat resultaat komt bij de lasten uit op € 35.000 nadeel. Samen met het voordeel op de baten is het totale saldo van de bedrijfsvoering bijna € 282.000. Dit voordeel komt vooral door de niet uitgegeven middelen voor de digitale transitie. Via resultaatbestemming stellen we voor om deze middelen voor de komende jaren te reserveren.

Toelichting voordeel baten € 317.000

Dit voordeel betreft het saldo van de kostenplaatsen (zie ook toelichting lasten).

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)

Toelichting voordeel lasten € 37.000

Vooral de verwachte resultaten op de grondexploitaties vormen de basis voor de verwachte te betalen Vennootschapsbelasting. Op basis van de verwachte resultaten hielden we rekening met een te betalen bedrag aan Vpb van € 8.000, uiteindelijk hebben we iets meer dan € 29.000 terugontvangen: per saldo een voordeel van € 37.000.

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer

Het saldo van de lasten en baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

Taakveld 1.2 Openbare orde en Veiligheid

Toelichting voordeel lasten € 59.000

Voor € 73.000 wordt dit voordeel veroorzaakt door het niet uitgeven van het veiligheidsbudget. Dat komt vooral doordat het werkbudget voor veiligheid van € 50.000, dat voortvloeit uit het coalitieakkoord voor een groot deel niet is aangewend.

Het resterende voordeel van € 9.000 komt door verschillende plussen en minnen en wordt verder niet toegelicht.

Toelichting nadeel baten € 9.000

Het saldo van de baten op dit taakveld is kleiner dan € 15.000 en wordt niet toegelicht.

3.3. Overzicht kredieten

Programma Onmeunig mooi Losser

Kapitaalnr	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2023	Uitgaven in 2024	Ontvangst t/m 2023	Ontvangsten in 2024	over-/onder-schrijding krediet	Restant krediet na activering	Activering	
1	Riolering en klimaatadaptatie	21.576.233	5.023.742	1.270.421	102.424	0	1.456	15.385.950	3.312.271	
2	Openbare verlichting	1.779.000	1.146.277	106.506	0	0	0	526.217	1.179.000	
3	Structureel vervangingskrediet wegen	12.362.208	7.446.234	2.697.941	473.049	350.474	906.330	3.947.886	3.311.549	
4	Zwembad en overige sportaccommodaties	1.204.000	271.039	2.091.256	7.247	973.223	42.633	-135.193	114.633	*
5	Openbare ruimte	1.205.979	252.376	1.454.312	0	639.376	0	168.667	0	
6	Kwaliteitsimpuls de Lutte	2.302.900	1.045.771	54.456	203.957	1.679	-113.957	1.294.352	612.443	
7	Kwaliteitsimpuls 'Boeiend Beuningen'	1.740.000	73.193	327.685	0	0	0	1.339.121	50.000	
8	Nieuwbouw basisschool Beuningen	2.191.000	0	1.151	0	0	0	2.189.849	0	
9	Kwaliteitsimpuls Glane	1.429.300	184.165	35.081	0	0	0	1.210.054	0	
10	Ontwikkeling Aloysiuslocatie	3.970.500	24.337	2.540	23.321	0	0	3.966.943	0	

11	Losser; Enschedesestraat/ Aalsgaardenstraat	1.280.000	714.007	125.437	313.125	495.335	0	1.249.017	0	
12	Losser; centrumontwikkelingen (integrale aanpak ontwikkellocaties, openbare ruimte, gevels & dienstverlening, ondernemerschap)	5.543.675	1.602.101	112.733	463.277	162.500	-1.685	4.452.933	61.565	
13	Dinkeldal Zuid; recreatieve infrastructuur	1.499.887	1.457.152	51.279	622.387	900	2.560	617.303	702.447	
14	Masterplan Overdinkel	154.000	56.051	99	42.868	0	0	140.719	0	
15	Renovatie scholen	500.000	0	0	0	0	0	500.000	0	
16	Overige investeringen	536.214	325.201	2.023	51.180	0	36.179	296.980	271.179	
Totaal Onmeunig mooi Losser		**59.274.896**	**19.621.646**	**8.302.920**	**2.303.465**	**2.623.488**	**873.516**	**37.150.799**	**9.615.087**	

Riolering en klimaatadaptatie
In het afgelopen jaar zijn diverse rioolwerkzaamheden uitgevoerd ter verbetering en verduurzaming van het rioolstelsel. Zo is circa 20 km riool gereinigd en geïnspecteerd, en is 610 meter riolering van binnenuit gerenoveerd, waardoor de levensduur aanzienlijk is verlengd. Daarnaast zijn drie minigemalen met luchtinblaasunits gerenoveerd en is een gemaal volledig vernieuwd (Paasbergweg, de Lutte). Ook zijn twee nieuwe gemalen toegevoegd (Dinkeldal; Kampbrugweg, Beuningen) en is een grootschalige reconstructie met rioolvervanging in het centrumplan de Lutte uitgevoerd. Verder zijn diverse kleinschalige onderhouds- en renovatieprojecten gerealiseerd.

In 2025 wordt de Klimaatadaptatiestrategie Losser vastgesteld, in nauwe samenhang met het Water- en Rioleringsprogramma (WRP), zijnde de 'opvolger' van het vigerende GRP onder de Omgevingswet. Het uitvoeringsprogramma behorende bij de klimaatadaptatiestrategie kan deels worden ondergebracht in het kostendekkingsplan van het WRP. Tegelijkertijd worden de nog lopende uitvoeringskredieten geactualiseerd.

Openbare verlichting
Op basis van het door ons college vastgestelde vervangingsplan Openbare Verlichting (november 2017) worden in de periode 2020 t/m 2028 jaarlijks vervangingsvoorstellen gedaan via de P&C-cyclus. Jaarlijks heeft uw raad in deze periode € 200.000 beschikbaar gesteld. De uitvoering en daarmee de besteding van deze vervangingsinvesteringen vindt plaats via het MIP, waarmee zo veel als mogelijk de combinatie wordt gezocht met integrale herinrichtingsprojecten.

Structureel vervangingskrediet wegen
Dit krediet vormt, samen met het GRP en de post groot onderhoud wegen, de basis van het integraal programmeren via het MIP. Hiermee wordt een integrale, opgave- en gebiedsgerichte aanpak mogelijk.

Zwembad en overige sportaccommodaties
Door de gemeenteraad is krediet beschikbaar gesteld tot een bedrag van € 950.000 voor de verduurzaming van het zwembad Brilmansdennen met behulp van aquathermie en zonnepanelen.

Aanvullende subsidie duurzaam maatschappelijk vastgoed is toegekend van € 887.455,85.

De 1e fase van de werkzaamheden is in november 2024 opgeleverd. Wachten is nu nog op de uitvoering van de pompinstallatie bij de RWZI, vervanging van de dakbedekking en isolatie en het daarna plaatsen van de zonnepanelen medio 2025.

* De overschrijding van het krediet wordt gedekt uit het nog te ontvangen restant van de toegekende subsidie.

Openbare ruimte
In 2024 is het participatieproces rondom het bouwplan de Muchte afgerond. Het betreft de straten Muchteweg, Vlasakker, Diepenbrocklaan, van Beethovenlaan en een klein gedeelte van de Markeweg.

De uitvoering van de openbare ruimte volgt de bouwwerkzaamheden van de woningen en appartementen. De appartementen in opdracht van Domijn voor de JP van den Bent stichting zijn in 2024 gereed gekomen. De openbare ruimte direct rondom de appartementen is vernieuwd en aangepast op de nieuwe situatie. In 2025 worden de levensloopbestendige woningen gebouwd en volgt gefaseerd de rest van de openbare ruimte.

Kwaliteitsimpuls de Lutte
In 2024 hebben we onder de paraplu van Kwaliteitsimpuls de Lutte het centrum van de Lutte afgebouwd. Het gehele centrum op een klein deel van de groenvoorziening na is gereed gekomen. Met de voltallige klankbordgroep is als oplevering een zogenaamde Dorpsschouw gehouden. Hierin zijn enkele optimalisaties naar voren gekomen zoals het optimaliseren van de verkeersstromen van en naar de Plechelmusschool. Deze optimalisaties worden in 2025 gerealiseerd.

De laatste deelprojecten uit de kwaliteitsimpuls zoals de Beatrixstraat e.o. maar ook de Kroepsweg en de Hanhofweg (binnen de kom) hebben een participatieproces doorlopen. De uitvoering van deze laatste projecten zal in 2025 plaats vinden.

Kwaliteitsimpuls 'Boeiend Beuningen'
In bovenstaande tabel zijn ook voor de ontwikkelingen in Beuningen verschillende kredieten opgenomen. Dit betreft zowel autonome ontwikkelingen (o.a. uit het GRP) als investeringsruimte in de komende jaren. Gezamenlijk vormen deze kredieten de basis voor het gebiedsplan 'Boeiend Beuningen' en het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Aan beide onderdelen is in 2024 gewerkt.

Nieuwbouw Mariaschool Beuningen
De ontwerpfase is afgerond. Gedurende het ontwerpproces is de mogelijkheid van algehele vernieuwing en van grondige renovatie van de gymzaal toegevoegd. Besluitvorming met betrekking vernieuwing gymzaal vindt plaats in 2e kwartaal 2025. Een bouwteam heeft meerdere varianten van een dorpshuis/school ontworpen en doorgerekend.

Kwaliteitsimpuls Glane
In de afgelopen jaren is uitvoering gegeven aan deelprojecten uit de Kwaliteitsimpuls Glane. Dit betreft meerdere deelprojecten die zijn uitgevoerd binnen het samenwerkingsverband Dinkeldal Zuid (zoals bijv. de Glanestraat, het dorpsommetje, etc.), maar ook de Weertstraat. In bovenstaande tabel zijn meerdere kredieten opgenomen die gezamenlijk uitvoering geven aan deelprojecten uit het uitvoeringsprogramma 'Kwaliteitsimpuls Glane'. In 2024 is met name verder gewerkt aan het ontwerp- en participatieproces voor de herinrichting van de Gronausestraat in Glane.

Ontwikkeling Aloysiuslocatie
Er heeft besluitvorming plaatsgevonden over de vervolguitwerking van het voorkeursscenario in 2024. Eind 2025 neemt de raad een definitief besluit voordat wordt overgaan tot aanbesteding.

Losser; Enschedesestraat/Aalsgaardenstraat
De herinrichting van de Enschedesestraat is een omvangrijk project dat in meerdere fasen is geknipt. Enschedesestraat West is afgerond in 2023. In 2024 zijn de voorbereidingen voor de tweede fase (Oost) van start gegaan. Hierbij wordt eveneens de Aalsgaardenstraat betrokken. Naast verworven subsidies vindt dekking plaats uit autonome middelen (o.a. het vigerend GRP, vervangingskredieten voor wegen en openbare verlichting) en vanuit door uw raad aanvullend beschikbaar gestelde kredieten.

Losser; centrumontwikkelingen (integrale aanpak ontwikkellocaties, openbare ruimte, gevels&dienstverlening, ondernemerschap)
In 2024 is op basis van ambitiewebsessies een eerste aanzet voor een geactualiseerd parapluplan centrum Losser gerealiseerd. Ook is de aanbestedingsprocedure voor een bouwteampartner voor fase 2 gestart.

Dinkeldal Zuid; recreatieve infrastructuur
In het project Dinkeldal werken gemeente en waterschap nauw samen. Het betreft de realisatie van het LAGA-fietspad (zowel de verplaatsing van het bestaande als de realisatie van de ontbrekende schakel) tussen duitse grens en Hoofdstaat. De uitvoering van het project is in 2024 nagenoeg afgerond. Wat nog rest is nazorg zoals een enkele grond overdracht of nog wat hekwerk plaatsen.

Masterplan Overdinkel
Het masterplan Overdinkel is (geruime tijd geleden) grotendeels uitgevoerd. Enkele onderdelen konden, vanwege grondposities, nog niet worden uitgevoerd. Dit betreft de realisatie van de ‘blauwe aders’ tussen de bebouwde kern van Overdinkel en de Ruhenbergerbeek. Vanwege het ontbreken van personele capaciteit is het ontwerp voor de “blauwe aders” niet gemaakt. De benodigde grond is wel begin 2025 door de gemeente van de provincie Overijssel aangekocht.

Renovatie scholen
De renovatie van de scholen is uitgesteld in verband met de verwachte verhuizing van de Brede School Overdinkel naar Pax Christi. SKOLO is in 2024 gestart met het opstellen van een businesscase voor basisschool Veldzijde. Deze is nog niet afgerond.

Overige investeringen
Hier vallen diverse investeringen, zoals kulturhus Losser, digitalisering van de handhaving, laadpalen, marktkasten, speeltoestellen en meetapparatuur.

Programma Wendbare organisatie en transparant bestuur

Kapitaalnr	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2023	Uitgaven in 2024	Ontvangst t/m 2023	Ontvangsten in 2024	Over-/onder-schrijding krediet	Restant krediet na activering	Activering
1	Investeringen ICT	639.286	384.537	2.884	0	0	0	251.865	0
2	Vervanging materieel servicebedrijf	820.000	194.538	419.171	0	0	0	206.291	0
3	Duurzaamheid	3.212.000	303.096	415.903	0	0	0	2.493.001	0
4	Diverse Kulturhusen	1.807.012	575.193	1.095.840	123.050	0	25.416	284.445	535.416
5	Uitvoeringsprogramma dienstverlening	350.000	0	96.679	0	0	0	253.321	0
Totaal Wendbare organisatie		**6.828.298**	**1.457.364**	**2.030.477**	**123.050**	**0**	**25.416**	**3.488.922**	**535.416**

Toelichting:

Vervanging materieel servicebedrijf

Voor het Servicebedrijf zijn een hybride aangedreven vrachtwagen (€ 359.100) en nog een aantal kleinere werktuigen aangeschaft.

Duurzaamheid

De uitgaven/investeringen zijn gedaan ter uitvoering van de dynamische uitvoeringsagenda duurzaamheid. In het verslagjaar zijn apparaatskosten toegerekend en de kosten voor de aanleg van een laadplatform bij het servicebedrijf. Verder zijn investeringen gedaan in het verbeteren en verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen.

Investeringen diverse Kulturhusen

Het project nieuwbouw kulturhus Glane is begin 2024 opgestart en de bouw eind 2024 opgeleverd. Het ontvangen voorschot uit de subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed is in mindering gebracht op de gemaakte kosten en de exploitatie van huurder Stichting Kulturhus Glane. De officiële opening door de Stichting is 21 maart 2025.

In 2022 is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar een multifunctionele accommodatie Beuningen waar de Mariaschool en het Dorpshuis hun onderkomen zullen vinden. Op grond hiervan is gekozen voor nieuwbouw op de huidige locatie van de Mariaschool met ambitieniveau ENG en is in de begroting 2023 voorbereidingskrediet en bouwkrediet opgenomen. In 2024 is de voorbereiding gestart en een Bouwteam aanbesteding afgerond. Met partijen is aan een ontwerp gewerkt met meerdere varianten. In 2025 wordt een besluit genomen over het definitieve ontwerp.

Uitvoeringsprogramma dienstverlening

Voor het onderdeel digitale communicatie van dit programman is in de begroting 2024 een krediet beschikbaar gesteld. In het najaar van 2024 heeft de gemeente een nieuwe, moderne website gekregen. Deze frisse en gebruiksvriendelijke website draagt aanzienlijk bij aan de online dienstverlening. Er is extra aandacht besteed aan toegankelijkheid, met onder andere eenvoudig leesbare teksten en een voorleesfunctie.

3.4. Overzicht taakvelden

Bedragen in 1.000 euro's	Begroting 2024	Realisatie 2024	OML Lasten	OML Baten	WO Lasten	WO Baten
0.1 Bestuur	**-1.617**	**-2.371**	0	0	-2.371	0
0.2 Burgerzaken	**-330**	**-336**	0	0	-898	562
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	**-1.166**	**-1.074**	-1.151	76	0	0
0.4 Ondersteuning organisatie	**-10.794**	**-10.436**	0	0	-10.697	261
0.5 Treasury	**570**	**231**	0	0	-757	988
0.61 OZB woningen	**3.847**	**4.957**	0	0	-483	5.440
0.62 OZB- niet woningen	**1.796**	**623**	0	0	0	623
0.64 Belastingen Overig	**-36**	**-24**	0	0	-27	3
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	**49.619**	**49.086**	0	0	0	49.086
0.8 Overige baten en lasten	**-1.797**	**-1.515**	0	0	-1.900	385
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	**-8**	**29**	0	0	29	0
0.10 Mutaties reserves	**295**	**1.216**	-2.888	2.433	-250	1.922
0.11 Resultaat	**181.089**	**2.757**	0	0	0	2.757
Totaal - 0. Bestuur en ondersteuning	***221.469***	***43.143***	***-4.039***	***2.509***	***-17.354***	***62.027***
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	**-1.891**	**-1.893**	0	0	-1.895	2
1.2 Openbare orde en Veiligheid	**-782**	**-732**	0	0	-738	6
Totaal - 1. Veiligheid	***-2.673***	***-2.625***	***0***	***0***	***-2.633***	***8***
2.1 Verkeer en vervoer	**-3.538**	**-3.875**	-4.094	219	0	0
2.4 Economische Havens en waterwegen	**-62**	**-89**	-101	12	0	0
2.5 Openbaar vervoer	**-11**	**-11**	-16	5	0	0
Totaal - 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	***-3.611***	***-3.975***	***-4.211***	***236***	***0***	***0***
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**-87**	**-101**	-207	106	0	0
3.4 Economische promotie	**-117**	**-94**	-464	369	0	0
Totaal - 3. Economische zaken	***-204***	***-195***	***-671***	***476***	***0***	***0***
4.2 Onderwijshuisvesting	**-875**	**-1.032**	-1.055	23	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**-925**	**-1.017**	-1.709	692	0	0
Totaal - 4. Onderwijs	***-1.800***	***-2.048***	***-2.764***	***715***	***0***	***0***
5.1 Sportbeleid en activering	**-111**	**-69**	-113	45	0	0
5.2 Sportaccommodaties	**-1.223**	**-1.454**	-2.428	974	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	**-313**	**-308**	-309	1	0	0
5.4 Musea	**-27**	**-29**	-33	3	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	**-132**	**-119**	-125	6	0	0
5.6 Media	**-520**	**-523**	-986	463	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**-1.745**	**-1.900**	-1.990	90	0	0
Totaal - 5. Sport, cultuur en recreatie	***-4.072***	***-4.402***	***-5.983***	***1.582***	***0***	***0***
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**-2.260**	**-2.023**	-6.008	3.985	0	0
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	**-1.947**	**-1.973**	-1.977	3	0	0
6.3 Inkomensregelingen	**-1.502**	**-1.269**	-7.335	6.066	0	0
6.4 WSW en beschut werk	**-3.172**	**-3.057**	-3.333	276	0	0

6.5 Arbeidsparticipatie	**-849**	**-848**	-856	8	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	**-2.194**	**-2.770**	-3.403	634	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	**-421**	**-429**	-429	0	0	0
6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)	**-3.006**	**-2.962**	-2.962	0	0	0
6.71b Begeleiding (WMO)	**-1.479**	**-1.471**	-1.471	0	0	0
6.71c Dagbesteding (WMO)	**-884**	**-872**	-872	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	**-80**	**-229**	-229	0	0	0
6.72a Jeugdzorg begeleiding	**-1.602**	**-1.101**	-1.101	0	0	0
6.72b Jeugdzorg behandeling	**-1.899**	**-1.950**	-1.950	0	0	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	**-499**	**-458**	-458	0	0	0
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	**-741**	**-730**	-730	0	0	0
6.73a Pleegzorg	**-276**	**-289**	-289	0	0	0
6.73b Gezinsgericht	**-386**	**-380**	-380	0	0	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	**-609**	**-611**	-611	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	**-1.809**	**-1.756**	-1.756	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	**-265**	**-1.904**	-1.904	0	0	0
6.74c Gesloten plaatsing	**-229**	**-161**	-161	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	**0**	**-73**	-73	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	**-576**	**-549**	-549	0	0	0
6.82b Jeugdreclassering	**-30**	**-51**	-51	0	0	0
Totaal - 6. Sociaal domein	***-26.716***	***-27.916***	***-38.887***	***10.971***	***0***	***0***
7.1 Volksgezondheid	**-1.127**	**-1.051**	-1.529	478	0	0
7.2 Riolering	**968**	**856**	-3.039	3.895	0	0
7.3 Afval	**352**	**364**	-2.385	2.748	0	0
7.4 Milieubeheer	**-1.167**	**-566**	-1.623	1.057	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**-42**	**-33**	-35	2	0	0
Totaal - 7. Volksgezondheid en milieu	***-1.016***	***-429***	***-8.610***	***8.180***	***0***	***0***
8.1 Ruimte en leefomgeving	**-1.399**	**-1.339**	-1.436	97	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	**1.328**	**1.194**	-2.940	4.134	0	0
8.3 Wonen en bouwen	**-1.284**	**-1.408**	-1.991	583	0	0
Totaal - 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vern	***-1.355***	***-1.553***	***-6.366***	***4.814***	***0***	***0***
Totaal	***180.023***	***0***	***-71.531***	***29.483***	***-19.987***	***62.035***

3.5. Begrotingsrechtmatigheid

Bedragen x 1.000 euro	Begroting 2024 (na wijziging)		Realisatie 2024		Begrotingsafwijking 2024			
Programma	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Waarvan onrechtmatig**	**Categorie**
Wendbare organisatie	19.093	57.670	19.737	57.356	-643	-314	0	0
Onmeunig mooi Losser	65.973	26.036	68.643	27.051	-2.670	1.015	0	0
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	85.067	83.706	88.380	84.407	-3.313	701	0	0
Programma	**Storting reserves**	**Onttrekking reserves**	**Storting reserves**	**Onttrekking reserves**	**Storting reserves**	**Onttrekking reserves**	**Waarvan onrechtmatig**	**Categorie**
Wendbare organisatie	2.194	4.022	250	4.679	1.944	657	0	0
Onmeunig mooi Losser	2.751	2.284	2.888	2.433	-138	148	0	0
Gerealiseerde saldo van mutaties reserves	**4.945**	**6.306**	**3.138**	**7.111**	**1.807**	**806**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**90.012**	**90.012**	**91.518**	**91.518**	**-1.506**	**1.506**	**0**	**0**

Toelichting:

Uitgangspunt volgens de Kadernota Rechtmatigheid is dat iedere afwijking van de begroting een begrotingsonrechtmatigheid is en wordt betrokken bij de rechtmatigheidsverantwoording. Van afwijkingen is sprake als:

1. het lasten- of investeringsbudget is overschreden;
2. reservemutaties niet door een raadsbesluit zijn gedekt;
3. onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten niet tijdig tot begrotingswijzigingen hebben geleid.

De afwijkingen van de begroting zijn op programmaniveau in hoofdstuk 1 en op taakveldniveau per programma in paragraaf 3.2 toegelicht. In dit hoofdstuk wordt vervolgens aangegeven of de lastenoverschrijdingen voor de raad als acceptabel kunnen worden aangemerkt volgens de situaties, zoals die in art.12 lid 4 Financiële verordening zijn vastgelegd.

Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:
1. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
2. Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
3. De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.

Bovenstaande kostenoverschrijdingen onder programma Onmeunig Mooi Losser zijn hieronder weergegeven en nader toegelicht. Voor een gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten. De afwijkingen passen binnen het door de raad geformuleerde beleid en zijn daarmee rechtmatig. Met de vaststelling van deze gemeenterekening worden de overschrijdingen formeel geautoriseerd.

Programma	Taakveld	Bedrag afwijking	Acceptabel ja/nee	Motivering conclusie
Onmeunig Mooi Losser	Jeugdzorg	€ 1,239 mln	Ja	2
Onmeunig Mooi Losser	Wmo	€ 0,607 mln	Ja	2
Onmeunig Mooi Losser	Verkeer en vervoer	€ 0,332 mln	Ja	1
Onmeunig Mooi Losser	Onderwijsbeleid en leeringzaken	€ 0,216 mln	Ja	2
Onmeunig Mooi Losser	Sportaccommodaties	€ 0,200 mln	Ja/Nee	1
Onmeunig Mooi Losser	Overige taakvelden	€ 0,069 mln	Ja	1 en 2

Programma Onmeunig Mooi Losser

De overschrijding op de kosten op dit programma is groter dan 2% van de totale lasten (inclusief storting reserves) en daarmee onrechtmatig. Hieronder wordt de aard van de overschrijding verder toegelicht.

Jeugdzorg en Wmo

Op het programma Onmeunig Mooi Losser is het saldo op de lasten € 2.662.000 negatief. Dit komt vooral doordat de kosten van de Jeugd en Wmo enorm gestegen zijn. Het betreft open einde regelingen. Het effect hebben we niet kunnen meenemen in de financiële tussenrapportage. Bij de Jeugdzorg gaat het vooral om crisiszorg. In de laatste maanden van het jaar zijn 13 individuele cliënten goed voor ruim € 1,4 mln. aan kosten. Bovendien is het grootste deel van deze jongeren via externe verwijzers (vooral Jeugdbescherming) verwezen. Hierdoor hadden we niet of niet voldoende zicht op deze groep.

Ook de Wmo laat een nadelig saldo zien, van € 607.000. Een groot deel van dit nadeel komt door de woonvoorzieningen. We hebben hier in de financiële rapportage al bijgeraamd, maar in de laatste maanden van 2024 is voor drie woningaanpassingen nog bijna € 200.000 betaald. Verder valt op dat de kosten van het Wmo-vervoer en de hulpmiddelen flink gestegen zijn. Bij het vervoer komt dit door de nieuwe aanbesteding en bij de hulpmiddelen door nabetalingen over voorgaande jaren. Ook hier hebben we in de Financiële rapportage al bijgestuurd maar dit is niet voldoende gebleken.

Bij beide regelingen gaat het om open-einde regelingen. Bovendien is in de financiële rapportage het budget op deze onderdelen al verhoogd. De overschrijding is op grond van artikel 12 lid 4 van de Financiële verordening acceptabel.

Verkeer en vervoer

De overschrijding komt vooral doordat in de laatste maanden van 2024 meer uitgegeven is aan het wegenonderhoud. Schommelingen in de uitgaven worden verrekend met de reserve wegen. Tegenover dit nadeel staat dan ook een onttrekking aan de reserve.

Omdat de overschrijding volgens door de raad vastgestelde kaders gedekt wordt uit een aanwending van de reserve is de overschrijding acceptabel.

Onderwijsbeleid en leerlingenvervoer

De lasten op het onderdeel Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) en Nationaal Programma Onderwijs (NPO) zijn hoger dan geraamd, hiervoor ontvangen we echter een specifieke uitkering. Uit voorgaande jaren zijn middelen overgebleven die we nu inzetten. De resterende overschrijding komt door hogere kosten voor het leerlingenvervoer. Hier is in de financiële rapportage als op bijgestuurd maar toch vallen, net als bij het Wmo-vervoer door de nieuwe aanbesteding de kosten toch nog hoger uit.

Voor het onderdeel leerlingenvervoer geldt dat sprake is van een open-einde regeling. De overschrijding is daarmee conform de Financiële verordening artikel 12 lid 4 acceptabel. De overschrijding op het onder OAB en NPO wordt gecompenseerd door niet uitgegeven middelen uit voorgaande jaren (zie ook de sisa-verantwoording over deze regelingen).

Sportaccommodaties

De overschrijding op dit taakveld wordt volledig veroorzaakt door de hogere exploitatiekosten van het zwembad. Vooral hogere energie- en personeelskosten zijn de oorzaak. De overschrijding wordt slechts deels gecompenseerd door hogere inkomsten. Daarmee is deze overschrijding voor een bedrag van € 150.000 onrechtmatig.

Overige taakvelden

Op de overige taakvelden is per saldo nog een overschrijding van de lasten van € 69.000. De afwijkingen betreffen of een openeinde regeling of zijn de lasten gecompenseerd met extra baten.

Mutaties reserves

De afwijkingen in de mutaties van de reserves tussen de begroting na wijziging en de gemeenterekening 2024 zijn ook acceptabel. Ze zijn conform de Nota Reserves en Voorzieningen en de consistente gedragslijn verwerkt in de gemeenterekening.

Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld

Zoals in de paragraaf Rechtmatigheidsverantwoording weergegeven, zijn er nog overige afwijkingen die na de begroting na wijziging en de gemeenterekening 2024 zijn ontstaan. Deze konden niet tijdig verwerkt worden in de begrotingswijziging en daarom zijn die onacceptabel. Het melden en verantwoorden van deze afwijkingen in de gemeenterekening kunnen als tijdig worden geduid. Vanaf 2025 wordt een aangescherpt proces ingevoerd waarbij deze afwijkingen van baten en lasten direct worden gemeld en tijdig in een begrotingswijziging worden opgenomen.

3.6. Incidentele baten en lasten

Op grond van artikel 189 Gemeentewet moet de begroting structureel en reëel in evenwicht zijn. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Voor het inzicht in de financiële positie op korte en langere termijn is het van groot belang om een goed beeld te hebben van het structureel begrotingssaldo.

Overzicht totaal per programma (bedragen * € 1.000)	Begroot 2024	Werkelijk 2024
Programma Onmeunig mooi Losser		
Baten	-520	-513
Lasten	834	1.372
Onttrekking reserves	-661	-372
Storting reserves	795	705
Programma Wendbare organisatie		
Baten	0	0
Lasten	3.118	738
Onttrekking reserves	-1.800	-1.000
Storting reserves	2.223	250
Totaal baten	-520	-513
Totaal lasten	3.952	2.110
Totaal Onttrekking reserves	-2.461	-1.372
Totaal Storting reserves	3.018	955
Saldo	**3.990**	**1.180**

Voor het begrote incidentele saldo van baten en lasten zijn we hier uitgegaan van de primaire begroting 2024. Het hoge saldo aan incidentele lasten vloeit voort uit de ambities uit het coalitieakkoord. Die ambities zijn vaak vertaald in het vormen van bestemmingsreserves. Het uiteindelijke incidentele saldo valt lager uit dan de geraamd ruim € 2,8 mln. Deels komt dat door het achterblijven van incidentele uitgaven (vooral beleidsplannen) en door minder onttrekkingen en stortingen dan geraamd aan de reserves.

Specificatie incidentele baten en lasten (bedragen * € 1.000)	Begroot 2024	Werkelijk 2024
Specificatie baten		
Programma Onmeunig mooi Losser		
Winstneming 2021-2025	-505	-513
verduurz. Brilmansdennen	-15	0
Totaal baten	**-520**	**-513**
Specificatie lasten		
Programma Wendbare organisatie		
Arbeidsmarktcommunicatie	21	21
Bel.cap. Vluchtel. en statush. Oh.	13	58
Overhead BIBOB	26	26
Wet Open Overheid incidenteel	55	55
Continueren ervecoaches	20	0
Groen/Blauwe diensten	750	250
Impulsverbeteringen dienstverlening	80	52
Opgave wendbare organisatie	160	160
Overhead wendbare organisatie	26	26
Uitvoeringskosten klimaatakkoord	800	0
Extra onderuitputting kap.lasten	-150	-755
Grondexpl. Vpb extra	46	-32
Mutatie voorziening pensioenen wethouders	0	606
Programma Onmeunig mooi Losser		
Meerjaren onderhoud (MOP)	300	300
Revitalisering bedrijventerreinen	25	0
Grasbeton	67	67
CML	10	0
Parochietuin Losser	0	0
Recr. en Toerisme: toegankelijkheid	25	13
Herstel in gebr. Gen. gemeentegrond	44	53
Inrichting percelen Bossenstrategie	0	0
Grondexploitatie vm. Martinusschool	86	66
Handhaving energielabel C kantoren	2	0
Invoering Omgevingswet	75	801
verduurz. Brilmansdennen	50	0
Herziening subsidiebeleid	0	0
Intensivering jongerenwerk Fundament	66	66
Continueren ervecoaches	20	0
Bel.cap. Vluchtel. en statush.	45	0

Armoedebestrijding kinderen	14	0
Verst. Dienstv. Gem.: Systeemleren	6	6
Kostenplaatsen		
Buurtbemiddeling	20	20
Capaciteit veiligheid	115	115
Capaciteit veiligheid overhead	13	13
Concierge (24 uur) 't Lossers hoes	55	55
Contractbeheer	15	15
Dig. transitie - datagedreven werken	1.000	0
Juridisch medewerker privaatrecht	29	29
Overh. Jur. Medew.	13	13
Verkenning vrijw. dorpsarchief	10	10
Totaal lasten	**3.952**	**2.110**
Specificatie onttrekking reserves		
Programma Wendbare organisatie		
Uitv. Kn. klimaatakk. bijdr. res.	-800	0
Digitale transitie	-1.000	-1.000
Programma Onmeunig mooi Losser		
Groen/Blauwe diensten	-750	0
Grondexploitatie vm. Martinusschool	164	269
Toek.best. Leefomg. bijdrage res.	0	0
Invoering Omgevingswet	-75	-641
Totaal onttrekking reserves	**-2.461**	**-1.372**
Specificatie storting reserves		
Programma Wendbare organisatie		
Res. behoedzaamheid ivm accres	923	0
Uitvoeringskosten klimaatakkoord	800	0
Lastenverlichting	500	250
Programma Onmeunig mooi Losser		
Groen/Blauwe diensten	750	500
Winstneming 2021-2025	45	0
realisatie sporthal in De Lutte	0	0
Storting reserve omgevingswet	0	205
Totaal storting reserves	**3.018**	**955**
Totaal saldo incidentele baten en lasten	**3.990**	**1.180**

3.7. Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke- en semipublieke sector (WNT)

Toelichting WNT

WNT-verantwoording 2024 Gemeente Losser

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de gemeente Losser van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2024 voor de gemeente Losser is € 233.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bedragen x € 1 **Functiegegevens**	**J. van Dam** **Gemeentesecretaris/ Algemeen directeur**	**H. ten Voorde** **Griffier**	**B. Pikula** **(voormalig) Griffier**	**R. Meinen** **(waarnemend/ voormalig) Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12		
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1		
Dienstbetrekking?	Ja	Ja		
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	126.139,98	102.105,12		
Beloningen betaalbaar op termijn	21.293,16	16.260,12		
Subtotaal	**147.433,14**	**118.365,24**		
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000,00	233.000,00		
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.		

Bezoldiging	**147.433,14**	**118.365,24**		
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.		
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.		
Gegevens 2023				
Aanvang en einde dienstverband in 2023	01/01 t/m 31/12	15/11 t/m 31/12	01/01 t/m 15/08	01/01 t/m 20/10
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	121.524,63	11.378,49	55.851,16	67.357,39
Beloningen betaalbaar op termijn	20.401,32	2.004,14	8.905,30	10.603,27
Subtotaal	**141.925,95**	**13.382,63**	**64.756,46**	**77.960,66**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000,00	28.715,07	138.076,71	179.010,96
Totale bezoldiging	**141.925,95**	**13.382,63**	**64.756,46**	**77.960,66**

Bezoldiging leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Bedragen x € 1 **Functiegegevens**	**B. Nijholt** **(Waarnemend) griffier**	
Kalenderjaar	2024	2023
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	N.v.t.	21/10 t/m 14/11
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	N.v.t.	2
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	N.v.t.	85,2
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	221	212
Maxima op baiss van de normbedragen per maand	N.v.t.	59.000,00
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	N.v.t.	18.062,40
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Bezoldiging in de betreffende periode	N.v.t.	6.426,77
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	N.v.t.	6.426,77
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	**N.v.t.**	**6.426,77**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2024 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2024 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

3.8. Verantwoordingsinformatie over specifieke Single Information, Single Audit

Nog in concept. Definitieve versie volgt zodra accountantscontrole is afgerond.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/03*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	
			1	12	Ja	Ja	Nee	
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/06*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*
			€1.349	€ 23.534			€0	€0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*
			€0	€19.380	€3.569	€41.717	€1.847	€21.592
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/24*	
			€0	€49.392	€0	€ 0	€6.765	

BZK	C62	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
			€ 473	Nee				
BZK	C92	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 23.113	€ 0	2	73	1	
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Let op bij correctie verder verwerken bij indicator 05* *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D8/06*
			€ 291.711	€ 129.122	€ 124.101	€ 0	€ 253.057	€ 213.511
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle R* *Indicator: D8/09*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/10*		
			1					
OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*			
			€ 80.807	€ 0	€ 0			
			Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	Opgebouwde reserve (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D14/06*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/07*		
			€ 0	€ 75.155	€ 0	Ja		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		

			Aard controle n.v.t. *Indicator: D14/08*	*Aard controle R* *Indicator: D14/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/10*	*Aard controle R* *Indicator: D14/11*		
1								
OCW	**D23**	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**	Beschikkingsnummer/referentienummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/01*	Aard van de activiteit besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D23/03*	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2024 naar 2025. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/04*	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/06*
1	SB230166		c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening		€ 220.000	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening		
2	SB230162		b) De verruiming van bemande openingstijden		€ 220.000	b) De verruiming van bemande openingstijden		
	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/07*							
1	Nee							
2	Nee							
lenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
1	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2021/213658	€ 0	€ 103.306	€ 0	€ 206.612	
2	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2023/377838	€ 85.107	€ 202.171	€ 562.118	€ 1.335.304	
3	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2023/377838	€ 21.416	€ 27.525	€ 152.497	€ 195.997	
	Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*		Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*				
1	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2021/213658	Nee				
2	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2023/377838	Nee				
3	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2023/377838	Nee				
	Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*		Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*			
1	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2021/213658	053L-1-Centrumplan Losser	Ja			
2	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2023/377838	053L-2-Kwaliteitsimpuls de Lutte	Ja			
3	060173 Gemeente Oldenzaal		IENW/BSK-2023/377838	053L-3-Muchte en omgeving	Nee			
lenW	**E84**	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*		
	€ 0		€ 0	€ 0	Nee			
	Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*		Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*			
1	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/hjaantal in Stuks		Nee	0				
2	331 Drempeljaantal in Stuks		Nee	0				
3	334 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraten GOW naar 30 km/uur-zonejaantal in Stuks		Nee	0				
lenW	**E87B**	**Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één provincie of waterschap (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E87B/01*	Beschikkingsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E87B/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E87B/03*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E87B/04*	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E87B/05*	Cumulatieve eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E87B/06*
1	060168 Gemeente Losser		S2023-0001032	€ 1.992.909	€ 2.693.139	€ 1.992.909	€ 2.767.519	
	Kopie beschikkingsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E87B/07*		Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E87B/08*					
1	S2023-0001032		Nee					
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
	€ 4.086.549		€ 52.768	€ 145.638	€ 3.176	€ 23.473	€ 0	
	Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*		Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
	€ 24.312		€ 10.834	€ 0	€ 1.130.304	€ 0	€ 0	
	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*		Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*					
	€ 0		Ja					
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004**	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 0	€ 3.576	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 96.842	€ 2.611	
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	-€ 723	€ 18.714	€ 690	
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	-€ 2.162	€ 30.666	€ 717	
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.901	€ 122	
		6 Totaal	€ 0	€ 0	-€ 2.885	€ 148.123	€ 4.140	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja			
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja			
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja			
		6 Totaal	0	0	N.v.t.			
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)						
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)						
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)						
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)						
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)						
		6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)		€ 0	€ 0	€ 0		
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)		€ 0	€ 0	€ 0		
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)		€ 0	€ 0	€ 0		
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)		€ 0	€ 0	€ 0		
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)		€ 0	€ 0	€ 0		
		6 Totaal		€ 0	€ 0	€ 0		
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 377.213	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 16.366	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende uitkering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				

			€ 727.643	€ 615.665					
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende uitkering per project (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) **Roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) **Dienstverlening door derden** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*	
			1 Kosten sportbeleid en activering	€ 7.007			€ 7.007		
			2 Kosten sportaccommodaties	€ 246.597	€ 246.597				
			3 Materiaal zwembad	€ 3.827		€ 3.827			
			4 Renovatie gebouw zwembad	€ 322.181	€ 322.181				
			5 Ren mach/zonnepanelen zwemb	€ 23.057	€ 23.057				
			6 Renovatie leidingen zwembad	€ 12.996	€ 12.996				
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/02*	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/04*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*	
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 18.572	€ 18.921	€ 34.075	Ja	Nee	
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 127.144	€ 132.863	€ 241.715	Ja	Nee	
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 28.572	€ 15.110	€ 48.409	Ja	Nee	
			4 Kansrijke Start	€ 22.858	€ 6.690	€ 23.147	Ja	Nee	
			5 Mentale Gezondheid	€ 7.143	€ 32.687	€ 58.446	Ja	Nee	
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 25.000	€ 45.136	€ 64.336	Ja	Nee	
			7 Valpreventie	€ 67.858	€ 28.134	€ 84.636	Ja	Nee	
			8 Leefomgeving	€ 14.286	€ 25.537	€ 48.405	Ja		
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.571	€ 6.024	€ 8.978	Ja	Nee	
			10 Versterken sociale basis	€ 51.430	€ 93.407	€ 133.358	Ja	Nee	
			11 Mantelzorg	€ 14.286	€ 15.771	€ 27.428	Ja	Nee	
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 14.286	€ 40.327	€ 70.621	Ja	Nee	
			13 Welzijn op recept	€ 13.572	€ 0	€ 6.034	Ja	Nee	
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.571	€ 3.429	€ 6.344	Ja	Nee	
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 10.429	€ 7.778	€ 17.414	Ja	Nee	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*						
			Nee						
VRO	**J55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/06*	
			0	€ 0	€ 0	58	€ 112.636	€ 235.039	

			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/09*				
			94	€ 25.765	€ 57.715				
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/15*	
			0	0	58	0	94	0	
VRO	**J94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/01*	Besteding (jaar T), in C94/06 t/m C94/08 opgesplitst *Aard controle R* *Indicator: J94/02*	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a *Aard controle D1* *Indicator: J94/03*	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle D1* *Indicator: J94/04*	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2). *Aard controle R* *Indicator: J94/05*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a *Aard controle R* *Indicator: J94/06*	
			1 *LA/23-03615165*	€ 13.696	29	0	0	€ 0	
			2 *LA/24-03758954*	€ 0	0	0	0	€ 0	
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/07*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/08*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/09*				
			1 € 0	€ 13.696	Nee				
			2 € 0	€ 0	Nee				
KGG	**K28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: K28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: K28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/06*	
			€ 353.469	€ 302.117	€ 1.620	€ 1.334.436	€ 103.639	€ 133.773	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/07*						
			Nee						
AenM	**M16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraine**	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO)	

		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: M16/01*	*Aard controle R* *Indicator: M16/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/03*	*Aard controle R* *Indicator: M16/04*	*Aard controle R* *Indicator: M16/05*	*Aard controle R* *Indicator: M16/06*	
			€ 3.339.750			€ 0	€ 0	€ 53.929	
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/07*	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/08*	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/09*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 verminderd met 09 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/10*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/11*		
			€ 0	€ 1.564	€ 29.896	€ 3.365.347	€ 8.156.275		

4. Balans

4.1. Balans per 31-12-2024

Bedragen x 1.000 Eurosper 31 december	2024	2023
Immateriele vaste activa	**2**	**0**
Kosten onderzoek & ontwikkeling	2	0
Materiele vaste activa	**77.996**	**73.510**
Investeringen met economisch nut	32.777	31.254
Investeringen met economisch nut waarvoor heffingen worden geheven	25.057	24.640
Investeringen openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	20.163	17.617
Financiele vaste activa	**8.007**	**4.446**
Kapitaalverstrekking deelnemingen	37	37
Kapitaalverstrekking gemeenschappelijke regelingen	2.573	76
Leningen deelnemingen	0	0
Overige langlopende leningen	5.397	4.333
Totaal Vaste activa	**86.004**	**77.957**
Voorraden	**1.272**	**-780**
Grond- en hulpstoffen	12	17
Onderhanden werk (incl. bouwgronden in expl.)	1.259	-796
Uitzettingen < 1 jaar	**2.321**	**1.757**
Vorderingen op openbare lichamen	666	127
Rekening courant verhoudingen niet financiele instellingen	425	287
Overige vorderingen	1.230	1.343
Liquide middelen	**684**	**10**
Kas	10	10
Banken	674	0
Overlopende activa	**8.364**	**11.696**
Overlopende activa	7.523	7.586
Nog te ontvangen baten van het Rijk	841	4.110
Totaal Vlottende activa	**12.640**	**12.684**
Totaal Activa	**98.644**	**90.641**

Bedragen x 1.000 Eurosper 31 december	2024	2023
Eigen vermogen	**30.372**	**34.345**
Algemene reserve	21.375	22.443
Bestemmingsreserve	4.013	3.738
Overige bestemmingsreserves	7.741	7.284
Saldo van rekening	-2.757	880
Voorzieningen	**10.100**	**9.168**
Voorzieningen verplicht,verlies,risico	3.657	3.217
Voorziening extern	6.442	5.952
Schulden met rentetypische looptijd van > 1 jaar	**36.196**	**29.714**
Onderhandse leningen binnenl. banken en overige fin. instell	36.196	29.682
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0	0
Waarborgsommen	0	32
Totaal Vaste passiva	**76.667**	**73.227**
Schulden met rentetypische looptijd van < 1 jaar	**14.574**	**9.769**
Kasgeldleningen o/g	7.500	0
Bank en girosaldi	0	4.958
Overig schulden	7.074	4.812
Overlopende passiva	**7.402**	**7.645**
Overige vooruitontvangen baten	2.140	3.583
Tussenrekeningen	0	0
Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	5.262	4.061
Totaal Vlottende passiva	**21.977**	**17.414**
Totaal Passiva	**98.644**	**90.641**

4.2. Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 19 december 2023 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde tenzij anders aangegeven. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ongeacht of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten worden daarbij verantwoord tot het brutobedrag. Winst wordt genomen op moment van realisatie. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het betreffende boekjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Aan reserves en voorzieningen wordt geen rente toegerekend conform stellige uitspraken van de commissie BBV in de notitie rente.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeid gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Vaste Activa

Immateriële Vaste Activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden geactiveerd en in vijf jaar afgeschreven, indien daadwerkelijk het tot stand komen van een activum wordt gerealiseerd. Het voornemen, technische uitvoerbaarheid en toekomstige nut zijn daarbij voorwaarden.

Bedragen x 1.000 Euro's	2024	2023
Kosten onderzoek & ontwikkeling	2	0
Totaal immateriële vaste activa	**2**	**0**

Toelichting:

Geen bijzonderheden.

Materiële vaste activa

De onderstaande overzichten geven het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de materiële vaste activa weer.

Bedragen x 1.000 Euro's	2024	2023
Gronden en terreinen	4.503	4.543
Gronden in erfpacht	100	100
Woonruimten	15	16
Bedrijfsgebouwen	24.850	23.528
Grond weg en waterbouwkundige werken	44.513	41.840
Vervoermiddelen	644	353
Machines apparaten en installaties	2.435	2.389
Overige vaste activa	936	742
Totaal materiële vaste activa	**77.996**	**73.510**

De activa worden onderscheiden naar activa met een economisch nut of activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Als voor de categorie activa met economisch nut heffingen of rechten gevraagd kunnen worden, is sprake van een derde categorie: economisch nut met heffing.

Onderstaande tabel geeft inzicht in dit onderscheid.

Bedragen x 1.000 Euro's	2024	2023
Investeringen met economisch nut	32.777	31.254
Investeringen met economisch nut waarvoor heffingen worden geheven	25.057	24.640
Investeringen openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	20.163	17.617
Totaal materiële vaste activa	**77.996**	**73.510**

Investeringen met economisch nut
Investeringen met economisch nut worden verwerkt in de balans tegen verkrijgingsprijs en volgens de lineaire afschrijvingsmethode afgeschreven. Start van de afschrijving van een nieuw kapitaalgoed is het begrotingsjaar dat volgt op het jaar waarin de investering gereed komt of verworven wordt. Resultaatafhankelijk afschrijven is niet toegestaan en reserves die gevormd zijn, mogen niet in mindering worden gebracht op deze activa. Voor de afschrijving van de materiële vaste activa met economisch nut worden de termijnen gehanteerd zoals beschreven in de bijlage afschrijvingsbeleid bij artikel 14 van de Financiële verordening gemeente Losser 2023 (verordening art. 212). Deze verordening is geactualiseerd bij raadsbesluit van 19 december 2023.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd.

De in erfpacht uitgegeven percelen (activa met economisch nut) zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs en omvatten de gronden onder de carnavalsloodsen in Losser en De Lutte en de tennishal de Lage Esch**.**

De overige materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Afschrijving vindt dan plaats op basis van de netto - investering middels de lineaire afschrijvingsmethode. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen, onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar, rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

Economische nut Bedragen x 1.000 Euro's	Boekwaarde 1-1-2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Herrubricering	Boekwaarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	4.115	4	-149	0	0	0	3.970
Gronden in erfpacht	100	0	0	0	0	0	100
Woonruimten	16	0	0	-1	0	0	15
Bedrijfsgebouwen	23.501	3.383	-7	-971	-934	-145	24.825
Grond weg en waterbouwkundige werken	236	0	0	-17	0	0	219
Vervoermiddelen	253	359	0	-51	0	0	561
Machines apparaten en installaties	2.368	210	0	-342	-26	145	2.356
Overige vaste activa	667	101	0	-37	0	0	731
Totaal materiële vaste activa - Economisch nut	**31.255**	**4.057**	**-156**	**-1.418**	**-961**	**0**	**32.777**

Toelichting:

Het totaal aan investeringen met economisch nut bedraagt € 4.057.000 en is ontstaan door de volgende investeringen:

De investeringen in bedrijfsgebouwen zijn in totaal € 3.383.000 en zijn vooral het gevolg van investeringen in de duurzaamheidsagenda (€ 415.900), verduurzaming/renovatie van het zwembad Brilmansdennen (€ 1.869.000) en renovatie kulturhus Glane (€ 964.000), dorpshuis Glane (€ 120.000).

Voor de gemeentelijke dienstverlening is een hybride aangedreven vrachtwagen aangeschaft (€ 359.100).

De investeringen in machines, apparaten en installaties zijn het gevolg van de renovatie machines/zonnepanelen zwembad (€ 128.300), aanschaf van materiaal voor het zwembad (€ 21.300) en vervanging materieel voor het Servicebedrijf (€ 60.100).

Voor het uitvoeringsprogramma Dienstverlening zijn kosten gemaakt voor migratie van de gemeentelijke website en de aanschaf en uitrol van het pakket Signalen, waarmee de meldingen vanuit de openbare ruimte kunnen worden afgehandeld (€ 96.700).

Voor de bedrijfsgebouwen is een bijdrage uit de Spuk sport ontvangen voor de bij de investering verduurzaming zwembad betrokken BTW (€ 313.200) en een subsidie duurzaam maatschappelijk vastgoed voor het zwembad (€ 621.200); ook voor de investeringen in het materiaal en leidingen voor het zwembad is een bijdrage uit de Spuk sport ontvangen (€ 26.100).

Investeringen met een economisch nut ten behoeve van heffingen waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Heffingen Bedragen x 1.000 Euro's	Boekwaarde 1-1-2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	94	0	0	0	0	94
Bedrijfsgebouwen	26	0	0	-3	0	23
Grond weg en waterbouwkundige werken	24.411	1.269	0	-891	0	24.789
Vervoermiddelen	100	0	0	-17	0	84
Machines apparaten en installaties	8	72	0	-1	-13	66
Overige vaste activa	0	0	0	0	0	0
Totaal materiële vaste activa - Heffingen	**24.640**	**1.342**	**0**	**-912**	**-13**	**25.057**

Toelichting:

Het weergegeven bedrag aan investeringen grond-, weg- en waterbouwkundige werken is besteed voor vervanging, renovatie en (groot) onderhoud van de (druk)rioleringen in diverse straten.

Daarnaast zijn er kosten gemaakt voor de renovatie van de rioolleidingen voor het zwembad en is een bijdrage uit de Spuk sport ontvangen voor de bij de investering betrokken BTW.

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut
Alle investeringen met maatschappelijk nut, waaronder infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken, worden geactiveerd conform de BBV regelgeving.

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut worden lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief of een kortere, door de raad aan te geven tijdsduur.

Maatschappelijk nut Bedragen x 1.000 Euro's	Boekwaarde 1-1-2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Herrubricering	Boekwaarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	334	491	0	0	-121	-265	438
Bedrijfsgebouwen	1	0	0	0	0	0	1
Grond weg en waterbouwkundige werken	17.193	4.444	0	-716	-1.529	114	19.505
Machines apparaten en installaties	14	0	0	0	0	0	14
Overige vaste activa	75	0	0	-20	0	150	204

Totaal materiële vaste activa - Maatschappelijk nut	**17.616**	**4.935**	**0**	**-736**	**-1.650**	**-2**	**20.163**

Toelichting:

Onder de gronden en terreinen is met name geïnvesteerd in de herinrichting van de fysieke leefomgeving in De Muchte. Uit het nationale deelprogramma Ruimtelijke adaptatie (DPRA), dat zich richt op het klimaatbestendig inrichten van onze bebouwde en landelijke gebieden, is hiervoor een subsidie ontvangen van € 121.000.

De investeringen betreffen met name de volgende investeringen:

Omschrijving	Investeringen	Bijdragen/ verrekeningen
Kwaliteitsimpuls de Lutte	2.501.400	501.700
Vervanging wegen/openbare verlichting	1.279.100	355.700
Kwaliteitsimpuls Beuningen	325.600	
Herinrichting Enschedesestraat	99.600	495.300
Kwaliteitsimpuls Glane	26.200	
LAGA-pad (incl. fietspad)	31.700	900
Herinrichting omgeving De Muchte	489.300	134.100
Centrumplan Losser Zuid	139.100	162.500
Overige investeringen	42.800	
	4.934.800	**1.650.200**

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen zijn opgenomen tegen nominale waarde, dan wel de lagere marktwaarde. Verstrekte geldleningen zijn opgenomen tegen de hoogte van de oorspronkelijke geldlening, verminderd met de ontvangen aflossingen, dan wel de lagere marktwaarde.

Het verloop van de financiële vaste activa in 2024 is in onderstaand overzicht weergegeven.

Bedragen x 1.000 Euro's	Boekwaarde 1-1-2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijving / Aflossingen	Correcties	Boekwaarde 31-12-2024
Kapitaalverstrekking deelnemingen	37	0	0	0	0	37
Kapitaalverstrekking gemeenschappelijke regelingen	76	2.497	0	0	0	2.573
Leningen deelnemingen	0	0	0	0	0	0
Leningen overig	0	0	0	0	0	0
Overige langlopende leningen	4.333	1.979	0	-916	0	5.397
Totaal financiële activa	**4.446**	**4.476**	**0**	**-916**	**0**	**8.007**

Toelichting:

De investeringen en afschrijvingen/aflossingen op de langlopende leningen bestaan uit de volgende leningen:

Omschrijving	Nieuwe leningen	Aflossingen
- fietsprivé	23.835	22.576
- hypotheken ambtenaren	0	29.306
- Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	752.032	66.383
- VROM startersfonds	93.948	748.283
- Stimuleringsfonds SVN	1.000.001	0
- Energiefonds	109.112	49.089
Totaal	**1.978.929**	**915.638**

Het onder investeringen opgenomen bedrag van bijna € 2,5 mln. heeft betrekking op de aankoop van aandelen Twence.

Vlottende activa

Voorraden
De boekwaarde van de grondexploitatie betreft uitsluitend het zogenoemde 'Onderhanden werk' (gronden in exploitatie). Door de gewijzigde regelgeving rond de inrichting van de administratie (BBV) mogen de gronden, waarvoor nu en binnen afzienbare tijd geen plan of (voorgenomen) raadsbesluit bestaat om deze in exploitatie te nemen, niet meer onder de voorraden worden opgenomen. In plaats daarvan worden deze onder de 'Materiële vaste activa' opgenomen.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde.

Onder de voorraden wordt ook de boekwaarde verantwoord met betrekking tot gronden opgenomen onder de grondexploitatie. Volledigheidshalve wordt verwezen naar de voorgeschreven paragraaf Grondbedrijf.

Bedragen x 1.000 Euro's	2024	2023
Grond- en hulpstoffen	12	17
Onderhanden werk (incl. bouwgronden in expl.)	1.259	-796
Totaal voorraden	**1.272**	**-780**

Toelichting:

De voorraden grond- en hulpstoffen betreft de per 31-12-2024 aanwezige eigen verklaringen, gehandicaptenparkeerkaarten en liters diesel.

Het onderhanden werk bevat de in exploitatie genomen bouwgronden:

Omschrijving	Balans-waarde 1-1-2024	Voorziening voor afwaardering en verplichtingen	Boekwaarde 1-1-2024	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde 31-12-2024	Voorziening voor afwaardering en verplichtingen	Balans-waarde 31-12-2024
Bouwgrond in exploitatie	-796	-503	-293	2.656	870	1.493	-234	1.259

De boekwaardemutatie is € 2.055.500 (€ 2.656.300 - € 600.800)

De uitgaven en inkomsten zijn als volgt ontstaan:

Omschrijving	Bedrag
Grondverwerving	8.100
Bouw-/woonrijp maken	1.468.400
Beheerskosten	182.700
Inhuur deskundigheid in- en extern	178.200
VTU-kosten	2.400
Financieringskosten	-108.500
	1.731.300
Winstneming	925.000
Vermeerderingen	**2.656.300**
Gronduitgifte:	
- rijwoning	380.700
- 2^1 kap	0
- vrijstaande woningen	358.000
- appartementen	0
	738.700
Exploitatiebijdragen	127.800
Overige bijdragen	3.300
Verminderingen	**869.800**
Verliesvoorziening	-269.000
Verminderingen/verliesvoorziening	**600.800**
Boekwaardemutatie	**2.055.500**

Onderstaand de ontwikkeling van de boekwaarde en het te verwachten eindresultaat van de in exploitatie genomen gronden (* € 1.000):

Voorraden: Gronden in Exploitatie	Boekwaarde 1-1-2024	Vermeerderingen 2024	Verminderingen 2024	Winstneming 2024	Boekwaarde 31-12-2024	Voorziening voor afwaardering en verplichtingen	Balans-waarde per 31-12-2024	Te maken kosten	Te realiseren inkomsten	Verwacht eindresultaat op eindwaarde*
De Saller	-1.689	939	288	853	-185		-185	311	272	145
De Geurmeij	976	370	198	30	1.177		1.177	1.538	2.841	126
Wonen aan het Dinkeldal	-374	251	0	0	-124	-142	-266	269	0	-145
Invalsweg Overdinkel	263	13	0	0	276	-92	184	63	244	-96
de Muchte	231	94	3	11	333		333	681	1.089	75
Nitertweg	216	28	0	0	244		244	58	332	30
Oude Martinusschool	86	356	381	31	-229		-229	183	0	46
Totaal	**-293**	**1.731**	**870**	**925**	**1.493**	**-234**	**1.259**	**3.102**	**4.778**	**182**

Sensitiviteitsanalyse grondexploitaties

Vanwege economische onzekerheden is voorzichtigheidshalve een aanvullend scenario ten aanzien van de opbrengstenparameter in beeld gebracht. Per grondexploitatie is het scenario doorgerekend waarbij voor de jaren 2026 en 2027 een opbrengstenstijging van 0% is gehanteerd, in plaats van 2,5% per jaar. De totale financiële impact van dit scenario op eindwaarde is bij benadering € 83.000 nadelig en daarmee een beperkt financieel risico in relatie tot de gemeentelijke grondexploitaties.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van < 1 jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening gevormd, die in mindering is gebracht op de boekwaarde. Dit leidt tot de balanswaarde.

Bedragen x 1.000 Euro's	**Saldo per 31-12-2024**	**Voorziening oninbaarheid**	**Boekwaarde 31-12-2024**	**Boekwaarde 31-12-2023**
Vorderingen op openbare lichamen	666	0	666	127
Rekening courant verhoudingen niet financiele instellingen	425	0	425	287
Overige vorderingen	1.861	631	1.230	1.343
Totaal Uitzettingen < 1 jaar	**2.952**	**631**	**2.321**	**1.757**

Toelichting:

De vorderingen op de openbare lichamen bestaan voor het grootste deel uit afgedragen btw.

De rekening courant verhoudingen met niet financiële instellingen betreffen het rekening courantsaldo van het GBTwente ten behoeve van het innen van lokale heffingen, en het rekening courantsaldo van het ROZ voor uitvoering van de BBZ en de TOZO-regeling.

De overige vorderingen bestaat uit:

Onderdeel	**Saldo per 31-12-2024**	**Voorziening oninbaarheid**	**Boekwaarde per 31-12-2024**
Debiteuren algemeen	443	-4	446
Externe vorderingen	8		8
Vordering ROZ	400	182	218
Debiteuren Sociale Zaken	576	376	200
Vordering GBT	434	76	358
Totaal	**1.861**	**631**	**1.230**

Schatkistbankieren

De gemeente is verplicht om overtollige middelen, boven het drempelbedrag, onder te brengen bij het ministerie van financiën via het zogenaamde schatkistbankieren. Eventuele overtollige middelen mogen niet worden belegd bij andere partijen. Onder voorwaarden mogen wel leningen worden verstrekt aan andere decentrale overheden.

Het drempelbedrag bedroeg € 1.477.900 in 2024. Uit de onderstaande tabel blijkt dat de gemeente in 2024 het drempelbedrag niet heeft overschreden:

(x 1.000 euro)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Buiten schatkist aangehouden bedragen	174	125	522	235
Toegestane drempelbedrag	1.478	1.478	1.478	1.478
Ruimte onder het drempelbedrag	1.303	1.353	956	1.243
Overschrijving drempelbedrag	0	0	0	0

Liquide middelen
Deze worden tegen verkrijgingsprijs opgenomen.

Bedragen x 1.000 Euro's	2024	2023
Kas	10	10
Banken	674	0
Totaal liquide middelen	**684**	**10**

Overlopende activa
De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Bedragen x 1.000 Euro's	2024	2023
Nog te ontvangen baten	7.187	7.234
Nog te ontvangen bijdragen Rijk	841	4.110
Vooruitbetaalde kosten	335	353
Totaal overlopende activa	**8.364**	**11.696**

Toelichting

Onder de overlopende activa zijn ook bedragen verantwoord die betrekking hebben op nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese of Nederlandse overheidslichamen, ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen en specifiek bestedingsdoel. Deze overlopende activa zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Omschrijving (bedrag * € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2023	Ontvangen bedragen 2024	Toevoegingen 2024	Boekwaarde 31-12-2024
Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	3.273	3.273	61	61
Noodopvang COA	660	660	102	102
SPUK Lokaal Preventie Akkoord	2	0	0	2
SPUK Sport	121	0	0	121
SPUK gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	52	52	7	7
SPUK Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	2	0	0	2
Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-. en energiebeleid (CDOKE)	0	0	546	546
Totaal – Het Rijk	**4.110**	**3.985**	**716**	**841**

De nog te ontvangen baten zijn eind 2024 € 7.187.000 en bestaan uit:

Omschrijving (bedrag * € 1.000)	Bedrag
Btw-compensatiefonds	6.004
Leges Gemeentelijk Belasting Kantoor Twente	586
Beschermd wonen	388
Rekenkamer NOT	60
Detachering WIL	41
No-riskpolis Larcom	37
Overig	71
Totaal	**7.187**

De vooruitbetaalde kosten zijn eind 2024 € 335.000 en bestaan uit:

Omschrijving (bedrag * € 1.000)	Bedrag
Huur Prins Hendrikstraat	54
Brandverzekering	51
VNG contributie	45
Verzekeringen materieel	42
Recreatieschap	38
Voorschot energiearmoede	37
Huur locatie Oekraïne	18
Overig	50
Totaal	**335**

Vaste Passiva

Eigen Vermogen

Het eigen vermogen is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bedragen x 1.000 Euro's	Stand per 1-1-2024	Resultaat-bestemming	Rente	Stortingen	Onttrekkingen	Overige mutaties	Stand per 31-12-2024
Onmeunig mooi Losser	6.475		0	2.176	1.589	0	7.062
Wendbare organisatie	26.990	2	0	1.841	2.766	0	26.067
Eigen vermogen	**33.465**	**2**	**0**	**4.016**	**4.354**	**0**	**33.129**
Resultaat 2024							-2.757
							30.372

Toelichting

Het eigen vermogen voortkomend uit de reserves bedraagt eind 2024 € 33.129.000. In onderstaand overzicht staat de verdeling van het eigen vermogen naar de diverse (bestemmings)reserves.

Reserve Code	OmschrijvingBedragen x 1.000 Euro's	Stand per 01-01-2024	Dotaties	Onttrekkingen	Stand per 31-12-2024
1. Onmeunig mooi Losser					
BR Ov	Reserve Grondexploitaite	1.000	277	277	1.000
	Reserve Onderhoud Wegen	1.701	0	382	1.319
	Reserve Kulturhus Overdinkel	85	0	19	66
	Reserve MOP onderwijs.'10	148	35	0	183
	Reserve NASB '08+'09	52	0	0	52
	Reserve Gebouwen MOP	465	122	0	586
	Reserve impuls brede school 2009	103	0	0	103
	Reserve Verv. Lampen OV	88	12	36	64
	Inburgering Statushouder	74	0	0	74
	Gezond in de stad	380	0	0	380
	Frictiekosten	112	0	0	112
	Sociaal domein	401	0	219	182
	Reserve omgevingswet	436	205	641	0
	Duurzaamheid	508	800	-292	1.600
	Herinrichten Beuningen	40	0	0	40
	Reserve Centrumontwikkeling	484	0	0	484
	Versnelling woningbouwopgave	200	0	49	151
	Versnelling landbouwtransitie	200	0	57	143
	Reserve Lastenverlichting	0	250	0	250
	Reserve cofinanciering Leader	0	200	0	200
	Reserve synergie herv. en ink.str.	0	274	200	73
	Reserve Vervangingsopgave groen	0	0	0	0
Totaal - Bestemmingsreserve - Overige		6.475	2.176	1.589	7.062

Totaal - Onmeunig mooi Losser		**6.475**	**2.176**	**1.589**	**7.062**
2. Wendbare organisatie					
Alg	Algemene reserve	22.443	1.343	2.410	21.375
Totaal - Algemene Reserves		22.443	1.343	2.410	21.375
BR Kap	Invest Bijdragen	3.738	500	225	4.013
Totaal - Bestemmingsreserve - Kapitaalslasten		3.738	500	225	4.013
BR Ov	Reserve conjunctuur/frictiefonds	51	0	0	51
	Reserve Referenda	40	0	0	40
	Aansluiting BRP-digitale dienstverle	263	0	0	263
	Reserve Bibob	455	0	130	325
Totaal - Bestemmingsreserve - Overige		809	0	130	678
Totaal - Wendbare organisatie		**26.990**	**1.843**	**2.766**	**26.067**
Eigen vermogen		**33.465**	**4.018**	**4.354**	**33.129**

Toelichting Algemene (risico)reserve
Het saldo van dotaties en onttrekkingen aan de algemene reserve is - € 1.067.000 (€ 1.343.000 -/- € 2.410.000) en kan als volgt worden verklaard.

Vanuit de resultaatbestemming van de gemeenterekening 2023 is voor diverse onderwerpen in totaal per saldo € 2.000 toegevoegd (na aftrek van € 878.000 resultaatbestemming). Daarnaast is conform de uitgangspunten van het grondbedrijf de helft van het positieve resultaat aan de algemene reserve toegevoegd, in 2024 gaat het om een bedrag van € 463.000.

Naast deze dotaties is conform de begroting een bedrag van € 133.000 aan de algemene reserve onttrokken. Daarnaast is € 274.000 onttrokken voor het instellen van een bestemmingsreserve Synergie hervormingsagenda en inkoopstrategie. Ook is een bedrag van € 125.000 onttrokken voor de bijdrage aan de Steenfabriek.

Toelichting Bestemmingsreserves

Onmeunig mooi Losser

Reserve grondexploitatie
De grondexploitatie is een risicovolle activiteit. Om deze risico's op te kunnen vangen, zonder de Algemene risicoreserve aan te moeten spreken, is in 2007 door de raad besloten een reserve Grondexploitatie te vormen. Hierbij is bepaald dat, indien het jaarresultaat van de overige gemeentelijke activiteiten een negatief saldo vertoont, dit eerst wordt aangevuld. Het meerdere wordt voor 50% bestemd voor de Algemene reserve en de andere 50% voor de reserve Grondexploitatie. In geval van een tekort op de grondexploitatie wordt dit eerst ten laste van deze reserve gebracht, een eventueel resterend tekort komt ten laste van de algemene middelen. Op grond van de Notitie grondbeleid 2018 mag de reserve grondexploitatie maximaal € 1 mln. bedragen.

De actualisatie van de grondexploitaties heeft ertoe geleid dat er € 277.000 is onttrokken om de verliesvoorziening Wonen aan het Dinkeldal, de Muchte en Invalsweg Overdinkel op te hogen voor € 277.000.

Omdat er voor het grondbedrijf € 277.000 is onttrokken moest eenzelfde bedrag weer aan de reserve grondbedrijf worden toegevoegd om deze weer op € 1 mln te krijgen.

Reserve onderhoud wegen
Bij de op 12 mei 2009 vastgestelde bezuinigingsoperatie is besloten dat jaarbudgetten onderhoud wegen volledig voor dit doel mogen worden aangewend. Dat betekent dat een overschot via een reserve beschikbaar blijft. Eventuele tekorten kunnen jaarlijks verrekend worden met deze reserve. Aan de reserve wegen is in 2024 € 382.000 onttrokken in verband met een overschrijding van het jaarlijkse onderhoudsbudget.

Reserve kulturhus Overdinkel
In de reserve is € 85.000 beschikbaar voor dekking van de kosten van het onderhoudscontract in de komende vijftien jaar. In 2024 is aan deze reserve voor de gemaakte kosten voor onderhoud een bedrag van € 19.000 onttrokken.

Reserve MOP onderwijs '10
Aan de reserve MOP onderwijs is in 2024 € 35.000 toegevoegd in verband met een onderschrijding van het jaarlijkse onderhoudsbudget.

Reserve NASB '08+'09
De gemeente heeft gedurende de periode 2008 - 2012 hiervoor middelen ontvangen via de algemene uitkering. Met de Vereniging Sport en Gemeenten is een convenant gesloten voor de uitvoering van diverse beweeginterventies. De budgetten hiervoor zijn in de begroting opgenomen. Het verschil budget en realisatie wordt verrekend met de reserve. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve gebouwen MOP
Op 20 december 2011 heeft de gemeenteraad op basis van de najaarsnota besloten tot het instellen van een reserve voor de MOP gebouwen, inclusief de gebouwen van het onderwijs. Dit omdat het MOP meerjarig is onderbouwd en planmatig wordt weggezet. Aan de reserve gebouwen MOP is in 2024 € 122.000 toegevoegd door een onderschrijding van het onderhoudsbudget.

Reserve impuls brede school 2009
In maart 2009 is een meerjarig convenant met het rijk gesloten om deel te nemen aan de impuls om combinatiefuncties mogelijk te maken. Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij 1 werkgever maar werkzaam is voor twee of meer sectoren. Losser heeft gekozen voor een samenwerking tussen onderwijs, sport en/of cultuur. Via de algemene uitkering ontvangen we budget voor 3,9 FTE. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve vervanging lampen OV
Deze reserve is bedoeld voor de 4-jaarlijkse vervanging van de lampen van de openbare verlichting. Jaarlijks wordt een bedrag ad € 12.500 gereserveerd. Naast deze storting is er € 36.000 onttrokken aan deze reserve voor de gemaakte kosten in 2024.

Reserve inburgering statushouders
Voor de huisvesting van statushouders heeft de gemeente in de loop van 2017 eenmalige middelen ontvangen. Deze middelen zijn bedoeld voor de integratie van statushouders, waaronder participatie en taalonderwijs. Middels een aangenomen amendement is voorgesteld bij de gemeenterekening 2017 het niet bestede bedrag ad € 174.000 in een reserve te bestemmen. In 2020 is deze reserve afgeroomd met € 100.000, omdat het gereserveerde budget niet meer volledig nodig was voor het doel waarvoor de reserve was ingesteld. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve gezond in de stad
De gemeente Losser ontving in de periode 2015-2017 via de decentralisatie-uitkering GIDS (Gezond In De Stad) middelen (periode 2015 - 2017) om de aanpak van gezondheidsachterstanden verder vorm te geven. De niet bestede middelen zijn toegevoegd aan de reserve GIDS. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve frictiekosten & reserve Sociaal domein
Op het onderdeel 'Sociaal domein', specifiek de drie decentralisaties, is in 2015 een voordelig resultaat geboekt van € 979.000. Bij de vaststelling van de gemeenterekening 2015 is besloten om dit voordeel in een tweetal reserves beschikbaar te houden:

• Bij de implementatie en uitvoering van de nieuwe taken in het Sociaal Domein, wordt gaandeweg duidelijk dat het naar alle waarschijnlijkheid niet voor alle medewerkers haalbaar is om aan de daarbij behorende eisen (kennis en vaardigheden) te voldoen. Dit leidt tot frictiekosten waarvoor een bedrag van € 112.000 is gereserveerd. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

• Vanwege de onzekerheid die bestaat over de ontwikkeling van de uitgaven en inkomsten binnen het 'Sociaal domein', is besloten om het restant van € 479.000 te bestemmen voor de vorming van een reserve 'Sociaal domein'. In 2016 is vervolgens ingeschat dat een bedrag van € 1 miljoen toereikend is voor de eenmalige uitgaven/investeringen in het sociaal domein. Om die reden is voorgesteld de reserve Sociaal domein aan te vullen met een bedrag van € 521.000 (€ 1 miljoen verminderd met € 479.000). In 2024 zijn de totale kosten van de pilots € 219.000 ; deze kosten worden met de reserve verrekend.

Reserve Omgevingswet
Met de vaststelling van de Bestuursrapportage 2016 is besloten € 200.000 uit het resultaat te reserveren voor de implementatie van de omgevingswet. In 2018 is nog eens € 85.000 toegevoegd. Deze reserve is vervolgens nog meermaals verhoogd voor dekking van kosten van de beoogde implementatie, in de Voorjaarsnota 2019, 2020 en 2022 is in totaal nog € 1.710.000 toegevoegd, onder meer met rijksmiddelen maar ook deels eigen geld. Ter dekking van de gemaakte kosten voor de invoering omgevingswet heeft in 2024 een onttrekking van € 641.000 plaatsgevonden. Daarmee komt het saldo van de reserve op € 0. De Omgevingswet is inmiddels in werking getreden.

Reserve Duurzaamheid
De raad heeft op 13 november 2017 de motie aangenomen om een reserve Duurzaamheidsfonds te vormen en een storting van € 500.000 te doen. Voor de uitvoering van het klimaatakkoord is gedurende vier jaar € 800.000 per jaar beschikbaar gesteld. Conform de financiële rapportage 2023 is dit toegevoegd aan deze reserve. Voor 2024 is ook de jaarschijf 2024 toegevoegd.

De in 2023 ontvangen rijksbijdrage voor de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-. en energiebeleid (CDOKE) is slechts voor het deel van 2023 gebruikt voor de gemaakte kosten in 2023, maar daarvoor had ook het te ontvangen restant van de rijksbijdrage van 2024 en 2025 mogen worden gebruikt. De in 2023 gebruikte bijdrage uit deze reserve was dus niet nodig geweest, omdat voor de dekking van de kosten de rijksbijdrage gebruikt mag worden. De onttrekking 2023 is daarom in 2024 gecorrigeerd en als negatieve onttrekking terug gestort in de reserve duurzaamheid.

Herinrichten Beuningen
De raad heeft op 13 november 2017 de motie aangenomen om voor dit doel een bedrag van € 40.000 op te nemen. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Centrumontwikkeling
Met de vaststelling van de gemeenterekening 2019 is besloten € 500.000 uit het resultaat te reserveren t.b.v. het centrumplan in Losser. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve versnelling woningbouwopgave
Op 15 november 2022 is door de Raad een amendement aangenomen waarin de raad het college opdraagt een reserve 'Woningbouwopgave' in te stellen voor het aantrekken van extra capaciteit en het aanspreken van externe expertise ter ondersteuning van de doelen met betrekking tot het woonvraagstuk. Er wordt prioriteit gegeven aan de woningbouwprojecten Hannekerveld (Losser), De Lutte Noord (De Lutte) en Beuningen. Voor 2024 is € 49.000 gebruikt voor de dekking van gemaakte kosten.

Reserve versnelling landbouwtransitie
Op 15 november 2022 is door de Raad een amendement aangenomen waarin de raad het college opdraagt een reserve 'Landbouwtransitie' in te stellen voor het ondersteunen van de Losserse boeren bij de grote opgaven waar zij nu en in de toekomst mee te maken krijgen. In 2024 zijn de kosten € 57.000 geweest, deze kosten zijn verrekend met de reserve.

Reserve Lastenverlichting
In de VJN2023 is besloten tot vorming van deze reserve. Uit deze reserve wordt in principe jaarlijks een lastenverlichting van € 250.000 op de afvalstoffenheffing gedekt. Dit bedrag leidt tot een korting op de aanslag van ongeveer € 25 per Losserse huishouden. Als het rekeningresultaat het toelaat (batig is), wordt jaarlijks ook € 250.000 ten laste van het resultaat aan deze reserve toegevoegd. Als de reserve in enig jaar geen saldo meer heeft, vindt dat jaar geen lastenverlichting plaats. In 2024 is € 250.000 toegevoegd aan deze reserve.

Reserve cofinanciering Leader
De gemeente Losser draagt jaarlijks voor maximaal 25% bij aan projecten in de gemeente die betrekking hebben op plattelandsontwikkeling vanuit Leader. De bijdrage is onderdeel van cofinanciering waarin de provincie (25%) en Rijk (50%) meebetalen. De Leader-periode loopt van 2023 - 2027. In 2024 is conform de VJN2024 € 200.000 toegevoegd aan deze reserve voor de financiering van vier projecten.

Reserve synergie hervormingsagenda en inkoopstrategie
Deze reserve is ingesteld voor de nieuwe aanbesteding Jeugdhulp en WMO. Voor eind 2025 zullen we alle indicaties moeten herindiceren. De landelijke Hervormingsagenda Jeugd is hierbij een belangrijk initiatief met naast regionaal ook lokaal verplichte taakstellingen om knelpunten in de jeugdzorg aan te pakken en het jeugdzorgstelsel houdbaar te maken voor de toekomst. Tijdens de overgang en implementatie naar het nieuwe model wordt gestreefd naar synergie en kan er een kwaliteit-slag gemaakt worden waardoor de inwoners passende ondersteuning ontvangen, de sociale basis wordt versterkt en inzet van zwaardere zorg wordt vermeden. De overgang naar het nieuwe inkoopmodel loopt twee kalenderjaren (2024 en 2025) en wordt gefinancierd uit deze reserve. In 2024 heeft er conform de voorjaarsnota 2024 een storting aan deze reserve plaatsgevonden van € 274.000 en is conform de financiële rapportage € 200.000 onttrokken aan deze reserve.

Wendbare organisatie

Algemene reserve

Zie toelichting aan het begin, bij het onderdeel 'Toelichting Algemene risicoreserve'.

Reserve investeringsbijdragen
Op grond van het BBV mogen bijdragen uit eigen reserves in investeringen met economisch nut niet in mindering worden gebracht op de boekwaarde van deze investeringen. Hier is sprake van de zogenaamde 'bruto - verantwoording'. In de praktijk houdt dit in dat er een jaarlijkse vrijval van deze reserve plaatsvindt op basis van de afschrijvingstermijn van het betreffende activum. Hierbij wordt ook rekening gehouden met rente, zodat dit hetzelfde effect heeft als een netto - verantwoording, zij het dat de vrijval op grond van de regelgeving niet gebeurt via het betreffende product maar via functie 980 en op deze wijze via de bestemming.

Conform de begroting heeft er een onttrekking plaatsgevonden van € 225.000 voor de reguliere bijdrage in de kapitaallasten. Daarnaast is er conform de financiële rapportage 2024 een storting van € 500.000 gedaan in de reserve voor groen-blauwe diensten.

Reserve conjunctuur/ frictiefonds
Op 12 mei 2009 heeft de Raad bij het vaststellen van de bezuiniging besloten tot het instellen van een conjunctuur-/frictiefonds in 2010 van € 1.000.000. Dit fonds is bedoeld voor het opvangen van tijdelijke, conjuncturele tegenvallers, waarbij te denken valt aan bijvoorbeeld niet door het rijk gecompenseerde uitkeringsgelden en teruglopende leges. Tevens is dit fonds bedoeld voor opvang frictiekosten in de vorm van eenmalige personele effecten als uitvloeisel van de organisatorische aanpassingen. Ook de samenwerking met Enschede en het GBT en de daaruit voortvloeiende frictiekosten vallen hieronder. In 2020 is deze reserve afgeroomd met € 87.000, omdat voor de kosten die voortvloeien uit conjuncturele tegenvallers de Algemene risicoreserve beschikbaar is. Het overige deel van de reserve is beschikbaar voor de aangegane verplichtingen die voortvloeien uit frictiekosten. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve referenda
Op 10 november 2015 is door de Raad een amendement aangenomen waarin de raad het college opdraagt een reserve in te stellen 'ten behoeve van het houden van referenda'. Op deze manier wordt voorkomen dat de financiële situatie van de gemeente een argument is om een referendumverzoek van inwoners af te wijzen. Dit amendement is bij de bestuursrapportage 2016 geëffectueerd. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Aansluiting BRP-digitale dienstverlening
Vanuit Digitaal 2017 is landelijk koers gezet richting het zoveel mogelijk digitaal aanbieden van producten aan inwoners en bedrijven. Om die reden is samen met Enschede gekozen voor de applicatie iBurgerzaken. Hiervoor is een bedrag van € 438.000 gereserveerd ter dekking van de kapitaallasten van de applicatie, de te maken projectkosten en de kosten voor het trainen van de medewerkers.

In het project was ook voorzien in het realiseren van de aansluiting met de BRP. De minister Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft het project BRP gestopt. In het kader van het project iBurgerzaken vindt aansluiting op de BRP dan ook niet plaats.

Het project iBurgerzaken is afgerond, de kapitaallasten van de investering worden uit deze reserve gedekt. In 2024 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Bibob
In de reserve is € 574.000 beschikbaar gesteld voor de intensivering van de toepassing Bibob-beleid om te voorkomen dat ongewild criminele activiteiten gefaciliteerd worden waardoor de veiligheid, leefbaarheid, rechtsorde of de bestuurlijke slagkracht worden aangetast. In 2024 is € 130.000 onttrokken voor de gemaakt kosten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde met uitzondering van de voorzieningen waarbij het tijdsaspect een betekenisvolle rol speelt. Deze voorzieningen worden gewaardeerd tegen contante waarde. Dit geldt bijvoorbeeld voor de pensioenvoorziening van de wethouders die gebaseerd is op actuariële berekeningen.

Bedragen x 1.000 Euro's	Stand per 1-1-2024	Dotaties	Vrijval	Bestedingen	Stand per 31-12-2024
Onmeunig mooi Losser	5.984	483	5	-13	6.474
Wendbare organisatie	3.185	166	-441	166	3.625
Voorzieningen	**9.168**	**649**	**-435**	**153**	**10.100**

Bedragen * 1000 Euro	Stand 31-12-2023	Bestedingen 2024	Stortingen 2024	Vrijval 2024	Eindstand 2024
Fysiek					
Voorz. reiniging	742	5			737
Voorz. verv. afvalcontainers	198				198
Voorz. riolering	4.985	13	513		5.485
Voorz. instandhouding bleekhuisje	26	9	5		22
Herstructurer.ontmanteling Top Craft	32				32
Totaal Onmeunig mooi Losser	**5.984**	**27**	**518**	**0**	**6.475**
Bestuur en Dienstverlening					
Voorz. pensioenen wethouders	3.185	166	606		3.625
Totaal Wendbare organisatie	**3.185**	**166**	**606**	**0**	**3.625**
Totaal	**9.168**	**193**	**1.124**	**0**	**10.100**

Toelichting:

Onmeunig mooi Losser

Voorziening reiniging

Het saldo tussen lasten en baten met betrekking tot de afvalinzameling wordt jaarlijks verrekend met deze voorziening. Het resultaat op de afvalinzameling heeft er toe geleid dat een bedrag aan de voorziening Reiniging is onttrokken van € 5.300.

Voorziening vervanging afvalcontainers

Deze voorziening heeft per ultimo 2024 een saldo van € 197.900.

Voorziening riolering

Het saldo tussen lasten en baten van de riolering wordt jaarlijks verrekend met deze voorziening. De hoogte van het rioolrecht is gebaseerd op het kostendekkingsplan dat onderdeel is van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In de begroting 2024 was een netto storting aan deze voorziening geraamd van € 458.800. De werkelijke storting bedraagt € 483.200. Dit verschil wordt voor een groot deel veroorzaakt door een besparing op kapitaallasten. Een uitgebreidere toelichting is te vinden in hoofdstuk 3.2. Daarnaast is er een verrekening/toevoeging van € 17.100 inzake de verlegging van de riolering in de Ertsmolen.

Voorziening instandhouding bleekhuisje

De stichting die voorheen het bleekhuisje exploiteerde is opgeheven en heeft de bezittingen overgedragen aan de gemeente. Samen met de liquidatieopbrengst worden de huuropbrengsten in de voorziening gestort, om daarmee het onderhoud aan het bleekhuisje te kunnen uitvoeren; in 2024 is er voor € 9.300 een overkapping gebouwd.

Voorziening herstructurering Top Craft
Op basis van de notitie "Mensenwerk" hebben de drie deelnemende gemeenteraden in december 2011 besloten om Gr-WOT en het toenmalige uitvoeringsbedrijf Top Craft te ontmantelen en over te gaan tot separate uitvoering van de WSW door de drie afzonderlijke gemeenten. Als gevolg van deze beslissing is in de gemeenterekening 2011 een voorziening "Herstructurering" gevormd van € 8.284.000 (het Losserse deel is 33%). De voorziening bedroeg op 31-12-2024 afgerond nog € 32.000. De gemeente Oldenzaal is belast met de afwikkeling van de liquidatie.

Wendbare organisatie

Voorziening pensioenen wethouders

Op grond van het BBV dient voor de pensioenverplichtingen, die de gemeente heeft jegens bestuurders en oud-bestuurders dan wel jegens hun nabestaanden een voorziening te worden gevormd. Jaarlijks zal moeten worden beoordeeld op basis van een actuariële berekening of de voorziening nog toereikend is.

Per 1 januari 2024 bedroeg deze voorziening € 3.185.000. Aangezien op basis van de actuariële berekeningen blijkt dat door een lagere rentevoet de voorziening lager is dan het benodigde niveau, is er een storting van € 440.500 verwerkt. Daarmee heeft de voorziening eind 2024 een omvang van € 3.625.300.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Bedragen x 1.000 Euro's	Stand per 01-01-2024	Toevoegingen	Aflossingen	Overige mutaties	Stand per 31-12-2024
Onderhandse leningen binnenl. banken en overige fin. instell	29.682	9.000	2.486	0	36.196
Waarborgsommen	32	-32	0	0	0
Totaal Schulden met rentetypische looptijd van > 1 jaar	**29.714**	**8.968**	**2.486**	**0**	**36.196**

Toelichting:

De aflossingen op de leningenportefeuille bedroegen € 2,486 miljoen. In 2024 hebben we een nieuwe langlopende leningen afgesloten van € 9 miljoen. De looptijd is 30 jaar, en het rentepercentage is 3,279%.

In 2025 lopen verder geen langlopende leningen af. Dat is pas in 2027 en 2028 weer het geval.

De totale rentelast voor de vaste schulden bedroeg € 538.000 in 2024. Onder de vlottende schulden is de verplichting van de in 2025 af te wikkelen rente opgenomen van in totaal € 347.000.

Vlottende passiva

Vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bedragen x 1.000 Euro's	**2024**	**2023**
Kasgeldleningen o/g	7.500	0
Bank en girosaldi	0	4.958
Overig schulden	7.074	4.812
Totaal **Schulden met rentetypische looptijd van < 1 jaar**	**14.574**	**9.769**

Toelichting:
In 2024 is een kasgeldlening van € 7,5 miljoen aangetrokken. Het banksaldo is positief. De vlottende schuld bestaat alleen nog uit de diverse overige schulden. Het saldo is per 31-12-2024 € 7.074.000. Een specificatie van dit bedrag ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000	**2024**
Af te dragen sociale premies en loonheffing december	1.383
Betalingen onderweg	3.221
Af te dragen sociale premies uitkeringen	1.444
BTW	11
Overige	1.016
Totaal overige vlottende schulden	**7.074**

Overlopende Passiva

In artikel 44, lid 2 **BBV** wordt voorgeschreven dat de nog te besteden middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is, onder voorzieningen moeten worden verantwoord. Voor specifieke uitkeringen geldt een uitzondering. Niet-bestede middelen van uitkeringen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel (“geoormerkt”) dienen als “vooruit ontvangen” op de balans te worden verantwoord, onder de post overlopende passiva.

Bedragen x 1.000 Euro's	2024	2023
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	1.748	3.585
Van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	4.781	3.503
Overige vooruitontvangen baten	872	556
Overlopende passiva	**7.402**	**7.645**

Toelichting

Hieronder treft u een specificatie van de "van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen, voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel". Deze dienen ter dekking van lasten van komende begrotingsjaren. Mede door de toename van Specifieke uitkeringen, met name Energiearmoede, is ook het saldo van deze post gestegen met ongeveer € 1 mln., van € 3,5 naar ruim € 4,5 mln.

Onderwerp	Van	Boekwaarde per 31-12-2023	Toevoegingen 2024	Bestede bedragen 2024	Boekwaarde per 31-12-2024
D8 Rijksbijdrage OAB 2019 t/m 2022	Rijk	255.228	0	46.842	208.386
Centrumarrangement Losser	Provincie	107.613	0	0	107.613
Lokale initiatieven ENDTAG	Provincie	5.000	0	0	5.000
Dorpsranden de Lutte	Provincie	40.500	0	0	40.500
Wijkuitvoeringsplannen	Provincie	-24.291	0	0	-24.291
TOZO 2020	Rijk	482.753	12.613	189.362	306.004
Erfgoeddeal	Rijk	491.481	0	491.481	0
D14 NPO	Rijk	75.155	0	75.155	0
prov overijssel 19122022 678	Provincie	30.000	0	0	30.000
Erfgoeddeal D2022-12-005091	Provincie	24.650	0	24.650	0
G10 Wet Inburgering 2021	Rijk	155.120	477.780	458.348	174.552
H4 Sport	Rijk	12.070	129.080	0	141.150
H25 Ijs- en zwembaden	Rijk	21.505	0	21.505	0

C55 Energiearmoede	Rijk	1.523.694	1.572.506	157.363	2.938.837
E84 Verkeersveiligheid	Rijk	194.876	0	0	194.876
C92 Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)	Rijk	730	0	0	730
H30 Brede Spuk	Rijk	78.160	0	78.160	0
G3 BBZ	Rijk	8.084	2.682	0	10.766
G13 Onderwijsroute	Rijk	20.845	24.817	16.366	29.296
D23 Vernieuwingsimpuls bibliotheken	Rijk	0	440.000	0	440.000
DUMAVA	Rijk	0	178.131	0	178.131
Totaal overlopende passiva		**3.503.172**	**2.837.609**	**1.559.232**	**4.781.549**

Onder de "overige vooruitontvangen bedragen" staat vooral het saldo van de rekening voor Leader plus en de particuliere grondexploitaties. Wij beheren middelen van de NOT-gemeenten en de rijksdienst voor ondernemend Nederland.

De post "Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen" betreft vooral de verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. Dit met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Deze post is als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1.000	**Afgerond**
Verplichting Sociaal Domein	442
Transitorische rente 2024	347
Nabetaling subsidie stichting Fundament	90
Subsidie provincie Overijssel	69
Bijdrage EvNOT 2024	55
Deloitte Audit 2024	54
Samen Twente btw	54
Samen Twente OZJT	50
DVO Enschede extra kosten IT	49
Overig	538
Totaal nog te betalen kosten	**1.748**

4.3. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Verplichtingen

Tot de niet uit de balans blijkende verplichtingen worden de meerjarige contracten zoals langlopende huur- en leaseverplichtingen of onderhoudscontracten gerekend. Daarnaast valt de overlopende verplichting voor restant verlofuren hieronder.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen: Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Deze personele lasten worden verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende (spaar)verlofaanspraken. Voor 2024 komt dit neer op een spaar- en restantverlof van ongeveer € 728.000 (saldo op 31-12-2024).

De gemeente Losser kent geen langlopende huur- en leaseverplichtingen groter dan € 100.000.

Naast bovengenoemde verplichtingen is de gemeente voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. De belangrijkste betreffen:

- Huurovereenkomsten;
- Onderhoud- en serviceovereenkomsten;
- Overige opdrachten die in 2024 aan derden zijn verstrekt en in 2025 en volgende jaren worden uitgevoerd;
- Deelname aan een aantal gemeenschappelijke regelingen (verwezen wordt naar de paragraaf Bedrijfsvoering), onder meer de samenwerking met de gemeente Enschede.

Gewaarborgde geldleningen
Hieronder volgt het verloopoverzicht volgens artikel 57 BBV van de gewaarborgde geldleningen.

Artikel 50 BBV schrijft voor dat aan de passiefzijde buiten de balanstelling het bedrag wordt opgenomen waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt. Voor zover leningen door de gemeente zijn gegarandeerd is buiten telling het totaalbedrag van de gegarandeerde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

Gewaarborgde leningen	Oorspronkelijk hoofdsom	Stand 01-01-2024	Correcties 01-01-2024	Nieuwe garanties	Aflossingen	Stand 31-12-2023
Gegarandeerde geldleningen aan:						
Kunst/Cultuur	294	180	0	0	9	171
Overig	61	17	0	0	4	13
Totaal	**356**	**197**	**0**	**0**	**13**	**184**

Bij deze leningen staat de gemeente voor 100% van het vermelde saldo garant.

Daarnaast heeft de gemeente nog verplichtingen op het gebied van de WSW en de WEW.

Percentage borging door de gemeente Losser	Oorspronkelijke hoofdsom	Bedrag borging 01-01-2024	Bedrag borging 31-12-2024
50%	532.643	48.533	58.024
100%	502.261	1.909	2.654
Totaal	**1.034.904**	**50.443**	**60.678**

Het WSW staat voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Bij deze leningen treedt de Gemeente Losser op als 'achtervang'. Dit betekent dat indien een corporatie niet aan haar betaalverplichtingen kan voldoen allereerst het WSW gehouden is om de betalingen te verrichten. Slechts indien het WSW niet in staat is om deze verplichtingen te voldoen zal de gemeente renteloze leningen aan het WSW moeten verstrekken, zodat het fonds alsnog aan de claims kan voldoen. Overigens heeft het WSW momenteel de hoogst mogelijke kredietstatus (triple A) zodat het onwaarschijnlijk is dat het WSW van deze mogelijkheid gebruik zal maken.

Het WEW staat voor het Waarborgfonds Eigen Woningen. Dit zijn de Nationale Hypotheek Garanties die worden verstrekt aan particulieren. Hier gelden dezelfde regels als bij het WSW. De gemeente is slechts 'achtervang'.

Ten opzichte van vorig jaar is de omvang van de geborgde leningen gestegen van € 50,443 mln. naar € 60,678 mln. Dat komt door toevoeging van het aandeel van Losser vanuit de nieuwe achtervangovereenkomst. Hierbij wordt sinds vorig jaar de achtervang naar rato van het bezit van de corporaties binnen de gemeentegrenzen toegerekend.

Gebeurtenissen na balansdatum
Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt.

5. Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 12 november 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad in de financiële verordening, die vastgesteld is in de vergadering van 19 december 2023, bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1,8 mln. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 3,31 mln. bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 1,8 mln.

Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 3,16 mln acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

De raad en het college hebben afspraken gemaakt over de besteding van de investeringskredieten binnen het meerjarige kader. Zolang aannemelijk is dat de totale uitgaven binnen het door de raad beschikbaar gestelde investeringskredieten blijven, is er geen sprake van onrechtmatigheid bij overschrijding van afzonderlijke jaarschijven. Dit wordt wel toegelicht in de jaarrekening, omdat het niet aanwenden van investeringskredieten kan duiden op vertragingen in de uitvoering van de investeringen (en dus beleid).

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Criterium	
A. Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's	€ 3,31 mln
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ 0,-
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	€ 0,-
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld	€ 0,-
Totaal begrotingsonrechtmatigheden (programma's Onmeunig mooi Losser en Wendbare	€ 3,31 mln

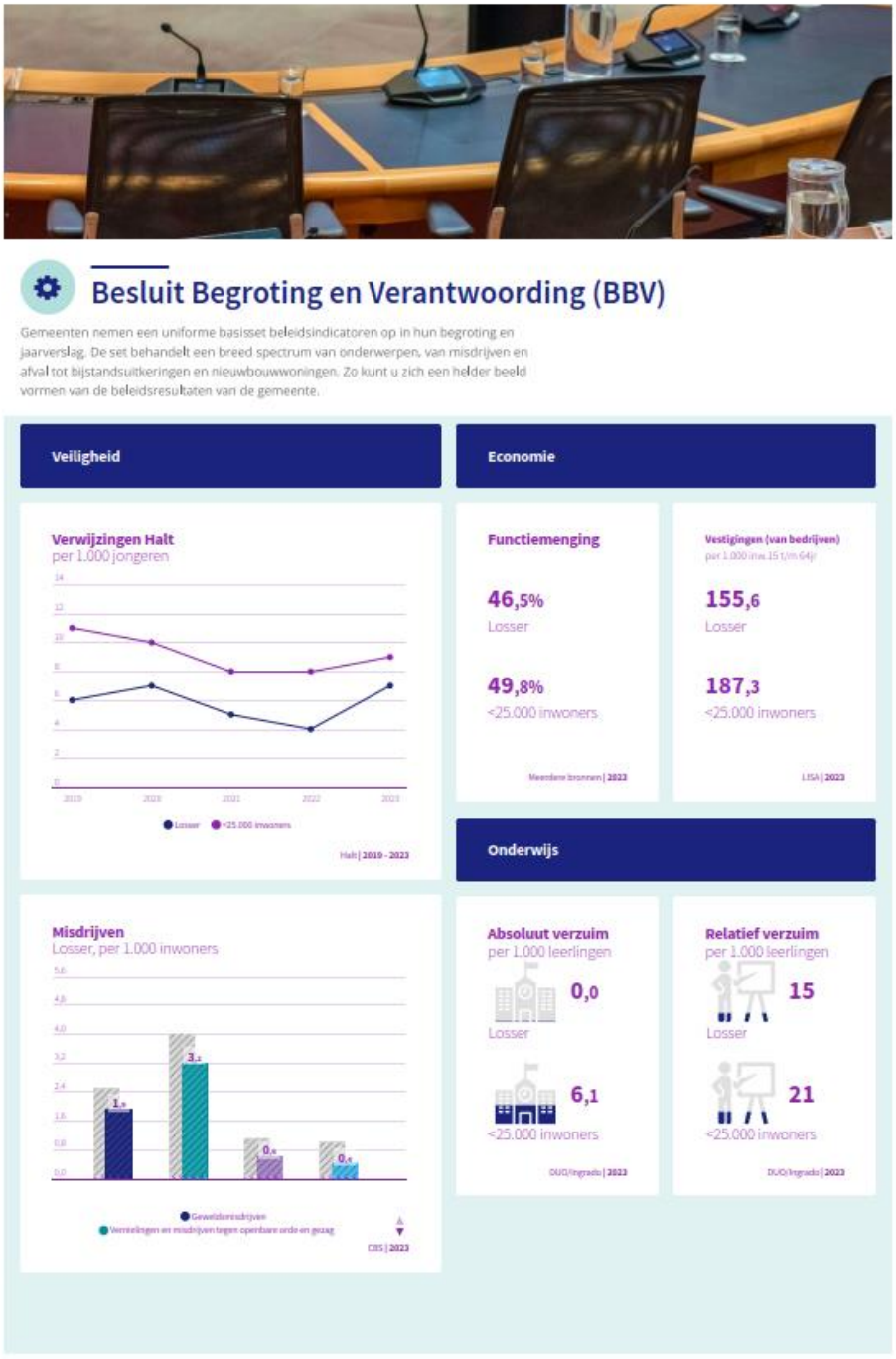
organisatie en transparant bestuur)	
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid. 5. Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	€ 3,16 mln € 0,15 mln
B. Voorwaardencriterium	
6. Geen bevindingen	€ 0,-
C. M&O criterium	
7. Geen bevindingen	€ 0,-
Totaal onrechtmatigheden 2024 (A+B+C)	€ 3,31 mln
Waarvan acceptabel	€ 3,16 mln
Waarvan niet acceptabel	€ 0,15 mln

De begrotingsonrechtmatigheden per programma zijn in onderdeel Begrotingsrechtmatigheid onder paragraaf Bedrijfsvoering nader toegelicht. Daarbij is het toegelicht welke overschrijdingen als acceptabel worden aangemerkt. Hoewel de niet acceptabele begrotingsonrechtmatigheden onder de verantwoordingsgrens blijven, dragen deze bij aan de overschrijding van de totale verantwoordingsgrens, waardoor deze ook worden toegelicht in dezelfde paragraaf.

6. Bijlagen

6.1. Beleidsindicatoren

Hieronder worden de indicatoren van het BBV gepresenteerd. De scores van Losser worden vergeleken met de Nederlandse scores en met de gemeenten die < 25.000 inwoners hebben.

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,0% *
Losser

1,9% *
<25.000 inwoners

DUO/Ingrado | 2023 | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

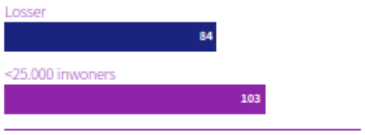
46,1%
Losser

47,9%
<25.000 inwoners

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2023

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

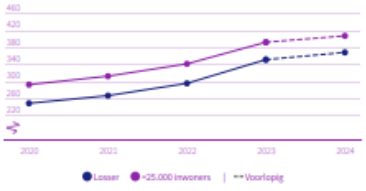
53,9%
Losser

X
<25.000 inwoners

berekening | 2022

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2020 - 2024

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

622,2
Losser

708,1
<25.000 inwoners

Meerdere bronnen | 2023

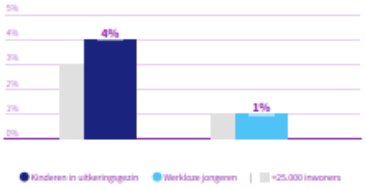
Jongeren met een delict voor de rechter

0%
Losser

1%
<25.000 inwoners

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd
Losser

CBS | 2023

Netto arbeidsparticipatie

72,1%
Losser

73,7%
<25.000 inwoners

CBS | 2023

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2024

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

Losser	<25.000 inwoners
7,6	7,5

BAG/ABF | 2023

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Losser	<25.000 inwoners
263,4	142,1

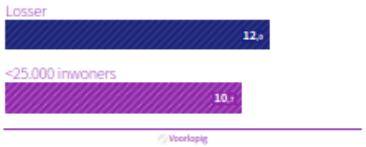
CBS | 2022

Demografische druk

CBS | 2024

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2024

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

Losser	<25.000 inwoners
€ 1.083	€ 947

COELO | 2024

Jongeren met jeugdbescherming

Losser	<25.000 inwoners
1,0% *	0,8% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Losser	<25.000 inwoners
€ 1.114	€ 1.037

COELO | 2024

Jongeren met jeugdreclassering

Losser	<25.000 inwoners
x	0,4% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

Losser	<25.000 inwoners
720	607

CBS GMSD Wmo | 2024

Datum export: 17-2-2025 - www.waarstaatjegemeente.nl

7. Overige gegevens

Alle ten tijde van het opmaken van de gemeenterekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de gemeenterekening in aanmerking genomen en verwerkt. Er hebben zich na het opmaken van de gemeenterekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

8. Controleverklaring accountant

<controleverklaring accountant invoegen>